๑ เรื่องฝ่าเท้าขององค์หลวงปู่มั่นเป็นตาหมากรุกนั้น เป็นของ
ทรงพระลักษณะสำคัญมาก แต่ก็น่าสนใจมากว่า ไฉน
จึงบรรดาลไม่ให้พระจำพวกผู้ใหญ่สนใจเอาลงในชีวะ
ประวัติ (กลายเป็นของไม่สำคัญไป) ซ้ำรอยพระผู้น้อยที่
เห็นในเวลาสรงน้ำถวายแล้ว ไม่เล่าถวายให้พระผู้ใหญ่
ฟัง แต่ข้าพเจ้าเองก็บรรดาลลืม ไม่ค่อยสนใจเล่าเลย
แต่พอมาสังขยคฤจ้อก้อ ตอนแก่กว่าเจ็ดสิบปีกว่าๆแล้ว
จึงระลึกเห็น เป็นของน่าแปลกมากแท้ๆที่ลืมพากันลืม
เขียนลง แต่คราวองค์ท่านทรงพระชีวิตอยู่ก็ดี หรือ
ทรงพระมรณะกาลก็ดี ไม่มีท่านผู้ใดสนองปรารภ ก็เป็น
ของคล้ายกับว่าอุตตริขึ้นภายหลัง แต่ก็ต้องอาศรัย
หลักของความจริง ไม่หนีจากความจริงเฉพาะตอนนี้
เป็นพยาน จริงก็ต้องเอาจริงเป็นพยาน เท็จก็ตรงกันข้าม

๑ ชีวะประวัติยอดคนจ๊อกกี้ เป็นยุคสุดท้ายภายแก่ชะราพาช ถ้าไม่มรณะกา
เลไปเสียแล้ว ชีวะประวัติก็จะไม่จบได้ แต่จะอย่างไรก็ตามที่เสีย
ท่านจะได้พิจารณาว่า เจตนาปฏิบัติพระพุทธศาสนาหรือประสงค์อะ
ไรบ้าง และจิตใจจะอยู่ระดับใดบ้าง เหล่านี้เป็นต้น แต่บรรยาย
พอสังเขปก็เอาละ จะบรรยายไปมากก็จะเป็นหลายวรรคหลายตอน
และก็ความพอดีพองามในโลกนี้ไม่รู้ว่าจะอยู่ระดับใดแน่ ถ้ามาก
เกินไปเล่มก็ใหญ่ลงทุนก็มาก ท่านผู้อ่านก็จะระอาอีก น่าพิจารณา
และก็คล้ายๆกับว่าตนเป็นผู้ประเสริฐเลิศล้ำ ระฆังไม่ดังก็ตีจนระฆัง
แตก แต่จะอย่างไรก็อาศัยเจตนาเป็นเกณฑ์ ก็แล้วกันกระมัง

หล้า

หลวงปู่หล้า เขมปตฺโต
ได้ละธาตุขันธ์ไป
เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙
เวลา ๑๓.๕๙ น. ณ กุฏิ วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ)

และ วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙
ได้ถวายเพลิงศพองค์หลวงปู่
โดยมีหลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
เป็นองค์ประธาน

พระธรรมเทศนา

พระเขมปตฺโต หลวงปู่หล้า

ธรรมคำสอน

สารบาญ

ใจ

๑ ใจเป็นมรดกมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ศาสนาใดๆก็มีใจเป็นหัวหน้า กายวาจาเป็นผู้รับใช้ของใจเท่าที่ควร เว้นไว้แต่ในสมัยธาตุสี่ดินน้ำไฟลมวิกลวิการ จนเกินเหตุเคลื่อนไหวไม่ได้ ใจก็ใช้ไม่ได้ตามประสงค์ สำหรับกายวาจามิได้รับเหตุรับผลในทางดีทางชั่วกับใจใดๆทั้งสิ้น เพราะมิได้เป็นนายทุนออกความเห็นเป็นเจ้ากี้เจ้าการ มิได้เป็นเจ้างานเจ้าปรุงเจ้าแต่ง มิได้เป็นเจ้าเหตุเจ้าผล ไม่รับไม่ปฏิเสธด้วยซ้ำ ส่วนผลรายรับเล่าก็ไม่หนีจากเหตุตามธรรมชาติไม่ลำเอียง ก็ค้นหาเจ้าเหตุนายทุนคือนายทุนใจนั้น ใจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็มิได้เป็นปัญหา ย่อมได้รับผลตามส่วนควรค่าของเหตุ ที่สร้างขึ้นดีและชั่วนั้น

ศาสนาใดๆมีใจเป็นหัวหน้าก็จริง แต่ก็สร้างและอ้างหลักเหตุผลไปต่างๆกันตามความเห็นของใจ พร้อมทั้งยืนยันด้วย ใจต่างๆ ศาสนาต่างๆ กลายเป็นการประชันขันแข่งกันไปในตัวด้วย แม้เป็นศาสนาเดียวกันก็ตาม ก็แตกแยกนิกายกันไปเป็นกลุ่มๆ เป็นพวกๆ ตามความเห็นของตนๆ ต่างก็กล่าวตู่กันว่าหย่อนบ้างตึงบ้าง ตีความหมายของธรรมวินัยในศาสนานั้นๆต่างกันบ้าง ผู้มีกิเลสเป็นเจ้าหัวใจน้อยก็ตีความหมายในธรรมวินัยแผกเพี้ยนไปน้อย ผู้มีกิเลสมากก็แผกเพี้ยนไปมาก

ส่วนทางพระพุทธศาสนา เป็นพระพุทธศาสนาที่ทรงเหตุผลลึก

ซึ่งมาก ทรงยืนยันหลักตัดสินธรรมวินัยไว้แปดประการ เป็นศาลอัยการฎีกาขาดไม่ลงธรรมมาสน์ เป็นแว่นเป็นบันทัดเป็นกระจกเงา เป็นมาตราตวงเป็นมาตราวัดระยะไว้ ให้บรรดาท่านผู้เป็นนักปราชญ์สำเหนียกทวนดูใจแล้วทวนดูว่า ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความประกอบทุกข์หนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อสะสมราคะโทสะโมหะให้ทวีหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความไม่สันโดษยินดีด้วยของมีอยู่โดยชอบธรรมหนึ่ง คือมีนี้แล้วก็หยากได้นั่นตะพืดหนึ่ง สองข้อนี้รวมเป็นข้อเดียวกัน ๆ เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่เป็นเจ้าหัวใจคืออามิสหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่คณะจนไม่รู้จักวิเวกทำสมาธิวิปัสสนาหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความเกียจคร้านเห็นแก่กินแก่หลับหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความเลี้ยงยากในปัจจัยสี่หนึ่ง ๆ ธรรมจำพวกที่ปรารภมานี้แหละมิใช่ธรรม มิใช่วินัยมิใช่คำสอนของพระบรมศาสดาทั้งหลาย ๆ นี้เป็นเครื่องตรวจดูและตัดสินได้ แต่ตัดสินเข้าข้างกิเลสของตัว ตัวเป็นเกลียวอยู่กับบัญญัติว่าถูกตะพืดก็ใช้ไม่ได้อีกละ

ตรงกันข้าม ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อคลายกำหนัด ไม่ย้อมใจในกามมารมณ์เป็นต้นหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความไม่ประกอบทุกข์คือไม่ยืนขาเดียวอ้าปากกินลมหรือไม่ย่างกิเลสเหมือนไอคุปเป็นต้นหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อสันโดษตามมีตามได้มาที่เป็นธรรมหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อรักความสงัดวิเวกหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความเพียรพยายามไม่ให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน ละบาปที่

เกิดขึ้นแล้ว พยายามให้กุศลเกิดขึ้นในสันดาน เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมหนึ่ง ๆ เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่ายในปัจจัยสี่หนึ่ง เหล่านี้แหละเป็นคำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายโดยแท้ ๆ (โคตมีสูตร)

นอกจากนี้ยังมีเครื่องตัดสินและพิสูจน์อีก ที่เป็นธรรมวินัยอันไม่แปลกปลอมได้นั้นแหละเป็นพระธรรมวินัยเบื้องต้นของพระพระพุทธศาสนา พรหมจรรย์เบื้องต้นที่ควรเชื่อได้ก็ว่าได้ คือผู้บรรลุย่อมเห็นเอง ย่อมรู้เฉพาะตน มีอิสระสิทธิ์เฉพาะตน นับแต่พระโสดาบันขึ้นไป แต่ก็มีขอบเขตอีก จะบัญญัติเอาเองตามอัตตโนมติของกิเลสก็ไม่ได้ ต้องทวนดูใจของตนให้ชัดเสียก่อนว่า ราคะโทสะโมหะของเจ้าตัวเบาไปจากขันธ สันดานหรือไม่ ๆ เชื่อพุทธธัมสงค์และมรรคผลนิพพานจริงหรือไม่ ๆ หรือหากสงสัยลูบคลำอยู่ในศีลพรตและข้อวัตรของตนอันกำลังปฏิบัติอยู่ ๆ การถือตนถือตัวไม่ยอมจำนน ต่อเหตุผลที่ถูกผู้อื่นตักเตือนด้วยพอเหตุพอผลแล้ว ยังกร้าวร้าวในใจอยู่มีหรือไม่ หรือไม่มีเลย ๆ ยังพอใจล่วงละเมิดศีลห้าอยู่ดอกหรือ ๆ ยังพอใจคบมิตรชั่ว-อยู่หรือประการใด ๆ อบายมุขทั้งปวงนั้นเห็นโทษพอแล้วหรือยัง ๆ เว้นได้โดยเด็ดขาดในทางเจตนาของใจหรือไม่ ๆ ไม่เอาลัทธิพราหมณ์และศาสนาอื่น ๆ มาปะปนกับพระพุทธศาสนาแล้วเคารพนับถือปะปนกันไปสุ่มสี่สุ่มห้าหรือประการใด ๆ การจองเวรและผูกเวร และแช่งสัตว์และมนุษย์ในใจและออกปาก ขาดจากขันธ สันดาน

ไปแล้วหรือไม่ ๆ การถือฤกษ์ถือยามดีในไสยศาสตร์ต่าง ๆ ขาดจากขันธสันดานไปแล้วหรือยังอยู่หนอแล ๆ การปฏิบัติศีลธรรมหวังอามิสอยู่ หรือเพื่อพ้นทุกข์ในสงสารโดยแท้ ต้องรู้จักตนให้ชัด ๆ

ถ้าหากว่าเว้นสิ่งเหล่านี้ได้เด็ดขาดแล้ว ในธรรมอันตรงกันข้าม ก็เป็นธรรมวินัยอันมีประมาณเอาเป็นกฎเกณฑ์ได้ จัดเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในเบื้องต้นของพระพุทธศาสนาได้แล้ว จะก้าวหน้าด้านความปฏิบัติจิตใจให้สูงส่งตรงไปพระนิพพานได้ไม่มีอุปสรรคทางใจให้ถอยหลังเลย

อนึ่งผู้บาระมียังอ่อนอินทรีย์ยังเป็นดอกบัวอยู่ใต้น้ำ จะมีบทบาทชักจูงให้เคารพรัก ปฏิบัติพระพุทธศาสนา สักเพียงใดก็ย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะบุญเก่าน้อยนักไม่สามารถมีกำลังหนุนและเพิ่มพูลได้ยังไกลลิบหรี่ ๆ อยู่จนขอบฟ้าขอบดิน วิญญาณปฏิสนธิยังสนิทอยู่กับมืดโลกันตนรก โลกันตนรกชุมมืดในปัจจุบันทันตาไม่ได้อยู่ใต้ดินใต้ฟ้า ไกลใกล้อันใด ตั้งอยู่รอบหัวใจของผู้ที่ถือว่าไม่มีบุญไม่มีบาป ไม่มีมรรคผลนิพพาน ตายแล้วก็คือสูญไปทั้งนั้น ยืนยันอยู่หน้าเดียวดิ่ง

ความเห็นดิ่งลงไปทางเดียวอันมีน้ำหนักมากกว่าแผ่นฟ้าแผ่นดินแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด ๆ ก็ดีมา อธิบายเทศนาถอนออกก็ถอนไม่ได้ ดิ่งลงไปทางดีก็เหมือนกัน ดิ่งลงไปทางชั่วร้ายก็เหมือนกัน เจ้าตัวเท่านั้นจะเห็นชัดเองอันพร้อม

ด้วยเหตุผลโดยเฉพาะส่วนตัว การชี้แจงเหตุผลให้กันฟัง และผู้จะปฏิบัติตาม มันเป็นคนละเหตุละผล เป็นคนละรสละชาติ หิวอาหารต้องรับเองนั่นเอง หิวนอนๆเอง ท่านผู้อื่นทำแทนไม่ได้ ไม่เหมือนงานภายนอกเลย

แม้งานภายนอกก็ดี ท่านผู้อื่นทำแทนได้ก็ยังมียิ่งหย่อนอีก บางทีทำดีกว่าเราไปอีกบางทีทำพอเสมอเรา บางทีทำเลวไปกว่าเรา เพราะหลายบางที ๆ ถ้าว่าในปรมัตถ์แล้ว เราทำให้เรา ก็คือทำให้เรานั่นเอง เช่นลูกศิษย์ทำข้อวัตรให้อาจารย์ จะว่าทำถวายอาจารย์โต้งๆก็ไม่ถูกอีกละ ก็ข้อวัตรของลูกศิษย์ศีล-วัตรของลูกศิษย์จะเจริญแก่ลูกศิษย์ เรียกได้ว่าลูกศิษย์ทำให้ลูกศิษย์อยู่โดยตรงๆแล้ว ถ้าลูกศิษย์ไม่ทำถวายเล่า ลูกศิษย์ก็เป็นอาบัติทุกกฏไม่ถูกกับพระวินัยของลูกศิษย์อีกในตอนนี้ไม่หนีหลักเดิมอยู่แล้วทำดีก็ทำให้ตน ทำชั่วก็ทำให้ตน ๆ ถ้าหากว่าลูกศิษย์ทำด้วยความไม่พอใจ รสชาติความไม่พอใจนั้นก็อยู่กับใจของลูกศิษย์ ไม่ได้มาเป็นรสชาติอยู่กับหัวใจของอาจารย์เลย แม้อาจารย์จะดักใจทายใจลูกศิษย์ได้ก็ตาม ว่าการทำของเธอทำด้วยพอใจก็ดี ทำด้วยไม่พอใจก็ดี ก็เป็นหลังฝากเล็มกังเขา เขาย่อมรู้ใจเขาก่อนเราทายเขาแล้ว การดักจิตดักใจจึงเป็นทีหลังของผู้ถูกดักไม่สำคัญอะไรนัก

การดักจิตดักใจของตนเอง ย่อมเป็นภาวนาอยู่ในตัว ทวนกระแส เป็นจิตตานุปัสสนากัมมัฏฐาน เพราะจะได้รู้ว่า เดี๋ยวนี้

มีกามวิตก พยาบาทวิตก อันเป็นส่วนวิตกหรือไม่ละ ถ้ามีหรือไม่มี จะได้รู้ เมื่อรู้ว่ามีจะละด้วยวิธีใด ก็จะได้รู้ด้วยวิธีนั้น บรรเทาหรือไม่ก็จะรู้ได้ หรือขาดไปแล้วไม่กำเริบด้วยวิธีใดก็จะได้รู้ด้วยวิธีนั้น กำเริบขึ้นด้วยวิธีใดก็จะได้รู้ด้วยวิธีนั้น การพิจารณาจิตในจิตนี้ จะปฏิเสธไม่ได้ ถ้าปฏิเสธแล้ว การพิจารณาจิตก็ไม่บริบูรณ์ จะเป็นจิตบริสุทธิ์ไปได้ยาก เพราะขาดจิตตานุปัสนกรรมฐานย่อมไม่สมบูรณ์

พระอรหันต์จำพวกเดียวจะไม่ลำบากกับจิต เพราะจิตสะอาดดีพอแล้วจิตมิได้ประกอบกับเหตุผลใดๆทั้งสิ้น เพราะเหนือเหตุผลไปแล้วปราศจากโทษมิได้รักษาจิต คุมจิตอยู่เหมือนคนคุมนักโทษ เมื่อกิเลสคือความหลงไม่เข้าไปยึดถือเอาจิตเป็นตนๆเป็นจิตแล้ว อุปาทานอวิชชาตัณหาสมุทัยทุกข์ก็ตั้งอยู่ไม่ได้ สมมุติก็ทรงสมมุติตามเคยไม่มีใครไปจี้ปล้นลักได้ลักถอนเอาเป็นเจ้าของ แม้ธรรมะฝ่ายวิมุติ ก็ทรงวิมุติตามเคย ไม่มีใครไปจี้ไปปล้นไปลักได้ลักถอนให้เป็นกรรมเป็นวิบาก เป็นวัฏฏะจักร วัฏฏะจักอะไรก็จบกันไปไม่มีปัญหาของอนิจจาอีก ฯ

จึงจบย่อก่อนในตอนนี้ อนิจจา ฯ

เจตนา

๑ ผู้ปฏิบัติพระพุทธศาสนา ย่อมเป็นไปตามเจตนาของตน เจตนาเป็นแม่เหล็กดึงดูดสำคัญมาก เจตนาว่าโดยย่อก็มีสองจำพวก จำพวกที่ต้องการพ้นทุกข์ในสงสารโดยแท้ย่อมเป็นโลกุตตรเจตนา เจตนานั้นเล่าไม่มีท่านผู้ใดจะรับรองเจตนาได้ จะเท็จจริงประการใดก็ต้องเอาเจ้าตัวเป็นพยาน เว้นไว้แต่พระอรหันต์ที่ทรงเจโตปริยญาณเท่านั้น จะรู้จักเจตนาของท่านผู้อื่นได้โดยชัดเจน เหลือนอกนั้นคาดคะเนเดาด้นผิดๆถูกๆทั้งนั้น และก็เดาผิดและด้นผิดนั้นแหละเป็นส่วนมากนัก

ถึงแม้ว่าจะเจตนาพ้นทุกข์ในสงสารโดยจริงจังก็ดี แต่ทว่าปฏิบัติผิดก็เนิ่นช้าอีก ถึงจะขยันหมั่นเพียรสักเพียงไรก็ตาม ถ้าปฏิปทาไปทางผิดแล้วก็ไม่คุ้มค่า ไม่สามารถบรรลุธรรมชั้นสูงได้โดยง่าย เช่นเจริญกรรมฐานไม่ถูกกับจริตเป็นต้น และข้อวัตรต่างๆบกพร่อง หรือขาดพระอาจารย์ที่ปฏิบัติถูกปฏิบัติชอบแนะนำ หรือขาดกัลยาณมิตรสหายที่ดีปลุกจิตใจให้ และสถานที่ไม่อำนวย อัตคัดฝืดเคืองเสียไป หรูหราเกลื่อนกล่นเกินไปไม่วิเวกวังเวง คลุกคลี

จะอย่างไรก็ตาม เมื่อผู้หวังพ้นทุกข์ในสงสารโดยแท้แล้ว สิ่งที่ขัดข้องภายนอกแล้ว ย่อมเป็นเรื่องเล็กน้อยไป เพราะจะช้าหรือเร็วก็ไม่มีการถอยหลังเสียแล้ว หนักก็เอาเบาก็สู้ สู้ทั้งนั้น

เพราะตีความหมายว่าสู้กับกิเลสของตน กิเลสนั้นมันชวนสู้ในสิ่งที่ไม่ควรสู้ มันชวนถอยในสิ่งที่ไม่ควรถอย มันมีมายามากกว่าล้านๆ นัยยะ แต่ก็เหลือวิสัยของสติปัญญาไปไม่ได้ ที่ว่าบาปไม่ชนะบุญนั้นเป็นของจริงถูกขาดอยู่แต่ดึกดำบรรพ์แล้ว ไม่ต้องสงสัย

เจตนาโลกุตระชนะเจตนาโลกีย์ไปไม่หวนคืน ปัญหาของโลกีย์จะรวมพลมาจากไหน ก่อนจะเลื่อมใสในโลกุตระเล่าก็มิใช่ตื่นข่าว เป็นอจาระศรัทธาอยู่ในตัวแล้ว เห็นภัยเกิดแก่เจ็บตายวิโยคพลัดพราก วิปากะสาระพัดฝังใจอยู่มิได้คุ้นเชื่องพอที่จะลืมใจลืมธรรมลืมตัวลืมตนอะไรเลย ความเพลินในโลกใดๆก็ผยองไม่ขึ้น เป็นตัวศีลสมาธิปัญญากลมกลืนเป็นกองทัพธรรมสามัคคีอยู่ มิได้แตกแยกกันไปเต้าตู้เต้าหีบภายนอกที่ไหน ยิ่งสำเหนียกพิจารณาติดต่อเนื่องๆ สติปัญญาก็สูงขึ้น ฝนตกอยู่บ่อยๆแผ่นดินก็ชุ่มน้ำก็ขังขึ้นขังขึ้น ภาชนะไม่รั่วหงายรับฝนทนไม่ได้ก็ต้องเต็มด้วยน้ำ พิจารณาไตรลักษณ์เห็นประจักษ์แจ้งพร้อมกับลมออกเข้าอยู่ พร้อมด้วยอู่สติปัญญาไม่สุ่มเดาคาดคะเนไม่เรียงแบบ เห็นแยบคายกลมกลืนกันในปัจจุบันของธรรมและจิตติดต่ออยู่ ไม่มีอันใดก่อนไม่มีอันใดหลัง เป็นพลังจิตพลังธรรมแน่นหนามั่นคง ตัวหลงๆเหลงๆ อวิชชาตัณหาอุปาทานเป็นต้น มันจะขี่ช้างสูบบุหรี่ สื่อขอส่องข่าวมาจากทิศไหนอีกเล่า ขอแต่ว่าเชื่อธรรมเชื่อวินัยเชื่อจิตเชื่อใจเชื่อสติเชื่อปัญญา ตอนนี้ให้พออย่าได้สงสัย ความหน่ายความคลายความหลุด

ความพ้นไม่ต้องร้องเรียกหาก็ได้ ฯ

ย้อนหลังสิ้นมาปรารภจำพวกผู้ที่อุปสมบทหรือบรรพชาในพระพุทธศาสนามา แต่มิได้มีเจตนาพ้นทุกข์โดยด่วนในปัจจุบันชาติ เพราะเหตุใดหนอ เพราะเหตุว่ามาระมีในชาติก่อนยังอ่อนอยู่มากนัก ไม่สามารถจะหนุนในปัจจุบันชาติให้แข็งแกร่งแก่กล้าได้ ก็ต้องจำเป็นยืนดีในม้าก้านกล้วยอยู่นั่นเอง เจตนาและความหวังพอเป็นนิสสัยพอใจเลื่อมใสในอนาคตตะกาล ในอนาคตตะกาลเบื้องหน้านั้นเทอญ ดังนี้เสมอ ๆ แต่ก็ยังดีกว่าท่านผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาลัทธิถือว่าไม่มีบาปไม่มีบุญอันหาประมาณมิได้ และยังดีกว่าท่านผู้เคารพนับถือนอกจากศาสนาพุทธไปอีกโขอีก เรื่องท่านผู้อื่นเอามาสั่นปรารภไว้

ไฉนจึงเอาเรื่องจำพวกท่านผู้อื่นมาปรารภไว้ จะไม่เป็นอวดดียกตนข่มท่านดอกหรือประการใดล่ะ คำว่าธรรมก็ต้องยกอุธาหรณ์กล่าวทั่วไปบ้าง เขาไม่ออกชื่อพระคพวกบุคคลเป็นการไม่กระเทือนเลย แม้สิ่งอย่างนั้นเรื่องดีเรื่องชั่วก็มีทั่วไปในคำสอนของพระพุทธศาสนา ประวัติที่ดีเด่นก็ประวัติพระอริยะ มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้น เรื่องที่เลวทรามก็มีเรื่องพระเทวทัตเป็นต้น ฯ พระปุคคละบัญญัตติ ก็กล่าวถึงจำพวกบุคคลทั่วไป เรียกว่ากล่าวตามเป็นจริงมิได้ดูหมิ่นกล่าวเท็จ เพราะทางใดดีท่านผู้ต้องการดีจะได้พยายามปฏิบัติเอา ถ้าจะปรารภอันใดที่ดีไม่ได้ เกรงจะปิดใจแต่ผู้ชอบชั่ว คนดีก็สืบโลกไปไม่ได้ คนชั่วบางรายก็กลอนตัวมาเป็นคนดีได้ เพราะเห็นโทษในชั่วของตน คนชั่วก็มาจากคนดีเพราะดียังไม่แน่นอน ไม่เหมือนพระโสดาบัน

พระโสดาบันดีไปไม่ถอยหลังจนถึงที่สุดทุกข์โดยชอบ โลกีย์ดี โลกีย์ชั่วเป็นของไม่แน่นอน หมุนเวียนเปลี่ยนไปมาสลับกันอยู่บรรดาท่านผู้เข้าสู่อนุปาทิเสสะนิพพานไปแล้ว ก็ไปจากชั่วมาจากชั่วทั้งนั้น พระเทวทัต ก็จะพ้นจากชั่วแล้ว จะไปพระปัจเจกในอนาคต ๑ ที่กล่าวว่าพระอรหันต์ไม่มีบาปไม่มีบุญนั้นเป็นของจริงแท้ เพราะเหตุว่า พระอรหันต์นั้นสร้างบุญเต็มแล้ว จะเอาบุญไปเทใส่จิตใจของท่านก็ไหลทิ้งเพราะเต็มแล้ว จะเอาบาปไปใส่ใจอีกก็ไม่มีที่ใส่เพราะบุญเต็มก่อนแล้ว และองค์ท่านก็เว้นบาปพอแล้ว

เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องควรเข้าใจให้ชัดทั้งนั้น มิฉะนั้นแล้วจะทำตนให้เป็นสุขก่อนท่านจะเลยเกิดแต่กิเลสความเดือดร้อนทางใจยังเป็นฟืนไฟเผาขันธสันดานอยู่ แล้วพาตัวเองให้อยู่เหนือบาป เหนือบุญแบบดื้อๆ บุญสร้างยังไม่พอ บาปก็เว้นหรือละยังไม่พอ ก็ย่อมอยู่เหนือบาปบุญยังไม่ได้ พระอรหันต์ประเภทใดๆก็ตาม ไม่มีขณะใจใดจะเดือดร้อนใจเท่าเม็ดงาซาวนั้นเลย เพราะมารเดือดมารร้อนตามไม่ถึงใจพระอรหันต์ พระอรหันต์ทอดบังสุกุลความเดือนร้อนทางจิตใจแล้วด้วยพระปัญญาญาณอันถ่องแท้ เป็นสัมมาญาณะแท้ไม่ปลอมแปลง เป็นสัมมาวิมุตติแท้ ไม่มัดใจให้เดือดร้อน

ท่านผู้ต้องการให้เหือดแห้งจากทะเลหลง ต้องพิจารณาวิปัสสนาอยู่แบบบรรจงไม่ลดละได้ สมาธิล้วนๆนั้นใช่ว่าพักอยู่ได้เป็นบางครั้งบางคราว หมดกำลังแล้วก็ถอนออกมา เพราะอยู่ใต้อำนาจอนิจจะตาอันละเอียด หัดให้รู้ทุกกระเบียดแห่งอานิสงส์ ไม่ยืน

ยงคงถาวรถ้านอนใจจิตติดสมาธิมากไม่อยากจะพอใจพิจารณาสัง-
ขาร นิพพิทาญาณก็ไม่เปิดประตู เพราะมัวแต่สำคัญว่าดูเราสงบได้
ใจชนิดนั้นธรรมชนิดนั้นเป็นชั้นพรหมโลก ยังมิได้ข้ามโอฆะแห่งโลก
สงสาร ตัวอุปาทานยังติดต้อยห้อยตูอยู่ เพราะไม่มีการต่อสู้นิ่ง
อยู่ในหลุมเพาะ ทางที่เหมาะอย่าได้พักในสมาธินาน เปรียบเหมือน
คนทำงานเมื่อพักอยู่นานงานก็นานเสร็จสิ้น เมื่อไม่พักเสียเลยก็
ไม่ได้กำลังจงระวังอย่าให้เนิ่นช้า มุงเรือนยังไม่ทันเสร็จนั้นนา
เมื่อฝนตกชุกมาก็หอบผ้าตะลีตะลานหาที่กำบัง อนิจจังฯ

ธรรมชวนคิดพิศปัญญา

๑ ปัญญาก็ดีผู้รู้ก็ดีจิตก็ดีธรรมก็ดีที่มีในขณะเดียวกันทัน-
เวลาของพระโสดา, สกทา, อนาคา, อรหันต์ ละเอียดกว่า-
กันเป็นชั้น ๆ ไปตามลำดับ เพราะญาณสัมปยุตบริสุทธิ์
ต่าง ๆ กันตามชั้น ๆ

๒ คำว่าผู้รู้ดูรู้ชอบปฏิบัติดีปฏิบัติชอบพ้นดีพ้นชอบ ก็จัด
เป็นสี่ชั้นตามองค์มรรคองค์ผลอีก จะตีเสมอกันไม่ได้
เพราะเหตุว่าทรงพระคุณค่าต่างกันตามภูมิของพระสา
วกสาวิกาอันเป็นศิษย์ ฯ

ปฏิบัติ

๑ เราจะพยายามว่าสมาบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา เป็นทรัพย์ภายในมีคุณค่ามากแล้ว พร้อมทั้งเพศก็เป็นเพศสูง พร้อมทั้งเป็นเพศชักจูงตนเอง และท่านผู้อื่นที่มีนิสสัยดีให้ชวนพิจารณา อันคำสอนของพระบรมศาสดา ก็บริบูรณ์ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ พร้อมทั้งเหตุสัมปทาอันถึงพร้อมด้วยเหตุบริบูรณ์ในทางโลกุตตระ พร้อมทั้งผลสัมปทาอันถึงพร้อมด้วยผลบริบูรณ์ในทางโลกุตตระ ไม่มีศาสนาใดๆ ในโลกนี้และโลกอดีตและโลกอนาคตทันเทียมถึงได้ มิได้ทรงสรรเสริญเข้าข้างตัว บูชากิเลสให้มานะแก่กล้า ปรารภตามธรรมที่ไม่ตาย

เราทั้งหลายได้มาประสบพบเห็นพระพุทธศาสนาแล้ว พร้อมทั้งตานอกและตาในคือปัญญาเป็นโชคชะตาอันประเสริฐศรี ฮึดปฏิบัติบวกคุณทวีจนถึงที่สุดทุกข์โดยชอบมีหวังให้เป็นข้าเพราะเหตุว่า เราเป็นมนุษย์เต็มภูมิมิได้บกพร่อง ไม่ได้เป็นบ้าใบ้เสียจริตผิดมนุษย์อันใดเลย ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต พระบรมศาสดาและพระอริยะสาวกทั้งหลายเหล่านั้น ก็ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณ ได้ทรงจัดแจงเตรียมพร้อมบริบูรณ์ไว้ให้พวกเราเรียบร้อยแล้ว เป็นของทิพย์อยู่โดยตรงๆแล้ว คือจีวร บิณฑบาตร เสนาสนะ เภสัช เหล่านี้ทั้งหลาย

พวกเราฝีหน้าที่ทางเดียวคือ สรงน้ำให้สะอาดในสรรพะ
พางกายทุกๆส่วนพอควรแล้วตั้งหน้าเสวย หรือบริโภคโดย
เคารพเท่านั้น ฝ่ายจิตใจที่สกปรกโสมมด้วยไฟราคะไฟโทสะ
ไฟโมหะนั้นเป็นไฟอันร้อนเผาผลาญกว่าไฟธรรมดา ธรรมะวินัย
อันจะระงับนั้นแลนา พระองค์และพระอริยสงฆ์ก็ได้ทรงสั่ง
และสอนไว้ให้พวกเราเรียบร้อยแล้ว ไม่สูญไม่หายไปไหน-
ถ้าจะเทียบกับยารักษาโรคภายนอก ก็เขียนจ่าหน้าบอกวิธีใช้
ไว้ในขวดหรือนอกขวด ตลอดทั้งห่อซองบริบูรณ์แล้วทุกๆ
ประการ พวกเราเอามาใช้ให้เหมาะสมกับตน หรือไม่เหมาะสม
กับตนก็ต้องขึ้นอยู่กับพวกเราเท่านั้น เพราะเหตุว่า พระบรม
ศาสดามิได้เพ่งโทษพระองค์เองว่า ตอนนั้นตอนนี้ เราก็มิได้
บอกเราก็มิได้สอนมิได้สั่งมิได้เสียไว้ให้แก่มนุษย์เทวดามารพรหม
ย่อมเป็นความบกพร่องของเราในตอนนี้ๆ นั้นๆ พระองค์มิได้
เพ่งโทษพระองค์ มิได้สงสัยในพระองค์ด้วยประการทั้งปวง
เลย จึงเข้าสู่อนุปาทิเสสะนิพพานไปแบบเย็นเยือกสิ่งเหล่านี้
เราทั้งหลายจะไม่หวนเอามานึกมาคิดบ้างดอกหรือประการใดๆ
ส่วนผู้เขียนพิจารณาตามกิเลสอัตตะในมัตของเจ้าตัวว่า ควร
เอามานึกคิด เพื่อบอกคุณพระธรรมอันไม่อกตัญญู และจะได้
ฝังลึกลงถึงใจอันไม่มีประมาณได้ พร้อมทั้งทรงธรรมสังเวชไม่
มีประมาณด้วย

อนึ่ง มักจะได้ยินบ่อยๆว่า การปฏิบัติอัตคัตลำบาก

จิปาถะสาระพัดจะพรรณนาแท้ๆ ซื่อตรงกันข้าม ซื่อว่าการทำสกปรกใส่ตัวเป็นของสะดวก ซื่อว่าการสร้างนำเป็นของยากนัก การที่เอาความเห็นอย่างนั้นมาเป็นหลักหน้าของหัวใจ ความเห็นชนิดนั้นเป็นเครื่องอบอุ่นใจได้หรือประการใด ? หรือกลับเป็นภัยของใจไปอีก ผู้ชอบพิจารณาไม่เอามุทะลุออกหน้า ก็ตอบตนได้เร็วไวว่าเป็นภัยของใจ ตรงๆ ไม่นำทางใจให้ก้าวหน้าเจริญเป็นวิชาเบียดเบียนตนเบียนใจ ใจไม่เป็นที่พึ่งของใจได้ ตนไม่เป็นที่พึ่งของตนได้ ใจกับตนมีความหมายอันเดียวกัน

พระบรมศาสดา เป็นศากยะโดยชาติสูรมเป็นชาติกระษัตริย์ เป็นโคตะมะโดยพระโคตร เป็นพระโคตรที่สูงกว่าชนสามัญธรรมดา สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สิ่งมารบริวารเอนกอนันต์มาก สิ่งเหล่านั้นก็ลงทุนลงแรงลำบากปฏิบัติธรรม เพื่อให้สำเร็จพระบรมโพธิญาณขนรื้อสัตว์ออกจากสังสารสาครอันนอนเนื่องจมอยู่ในสรรพทุกข์ ไม่ยอมตัวติดสนุกอยู่แต่เพียงอามิสภายนอก เพราะซื่อว่าเป็นของหลอกให้ประโลมลุ่มหลง จึงได้แสวงมุ่งตรงสู่ธรรมอันไม่ตาย หวังพึ่งตนหวังพึ่งธรรมอันเดียวเปลี่ยวกายา พอได้บวชมาก็เกิดปีติอิ่มกายอิ่มใจนักหนา ไม่ได้แสวงหาอาหารมาบำรุงร่างกายทั้งห้าวัน อันพวกเรานี้โดยมากอยากๆหิวๆแต่อาหาร ซื่อว่าทรมารแท้จนหน้าเหี่ยว ไม่พอใจจะเกี่ยวกับข้อวัตรตามพระบัญญัติสิกขา พร้อมทั้งปรุงแต่งแสร้งสรรค์หา เพื่อให้คนมารับใช้ พร้อมทั้งต้องการในใจ

ว่าไม่มีจะมีโยมเลื่อมใสอุปัฏฐาก พอได้ออกปากต้องการนั่นๆนี่ๆ ย่อมไกลกันกับพระองค์ทวี กว่าฟ้ากับแผ่นดิน พระองค์ยอมนั่งดินนอนดินพร้อมทั้งอาศรัยเดือนดาวเป็นแสงจุดไต้ให้เห็นหน ทั้งผู้ทั้งคนใดๆก็ไม่ได้สนิทชิดเชื้อ บาตรล้างเองผ้าซักเอง น้ำเอาบาตรไปตักมาดื่มมาใช้เอง ถึงอย่างนั้นพระองค์ก็พอใจหนักหน้าไม่ถอย ได้ทรงปฏิบัติโชกโชนทุกวิถีทาง ความสำเร็จในทางที่ชอบ ก็ไม่เหลือวิสัยของการพยายามที่ชอบ นกปีก็สำเร็จปริญญาเก้าประโยค คือมรรคสี่ผลสี่นิพพานหนึ่ง รู้จบรู้แจ้งรู้แทงตลอดจบสิ้นดังเจตนาหมาย รู้กิเลสตายคลายกิเลสออก สำรอกกิเลสหลุดจากพระขันธะสันดาร เป็นสัมมาญาณะญาณถ่องแท้

ครั้นถึงวาระพระอริยะสาวกอรหันต์ถึงหกสิบองค์แล้ว ก็ทรงพระกรุณาให้ไปประกาศพระพุทธศาสนาคนละทิศละทาง มิให้ไปรวมกันพอสององค์ ส่วนพระองค์เล่าก็ทรงพระเสด็จไปทางหนึ่งพระองค์เดียวเปลี่ยวกายา มิได้ทรงบอกว่าองค์นั้นองค์นี้ไปกับข้าเถอะ เพื่อจะได้รับใช้วิ่งสอยกับข้า ล้างบาตรล้างพกตักน้ำใช้น้ำฉันซักผ้าซักผ่อนจับเส้นจับเอ็นให้ข้า ในยามต้องการใช้ มีแต่ทรงบอกว่าไปๆ เพื่อประโยชน์แก่ชนถิ่นนั้นๆเป็นอันมาก เมื่อคิดให้ดีถ้วนแล้วไม่เป็นเรื่อง-เล็กน้อยเลย เป็นเรื่องที่ควรพิจารณาทั้งนั้นแท้ทีเดียว เพื่อให้เป็น พุทธาฮัมมาสังฆานุสติอยู่ในตัวโดยตรงๆ แล้ว

พุทธา ธัมมา สังฆานุสสตินี้ ผู้มีปัญญาน้อยมองเห็นได้น้อย มีปัญญามากมองเห็นได้มาก พร้อมทั้งไม่ยากไม่ลำบากด้วยซ้ำ ผู้มีเชือกยาวก็รั้งได้ไกล ผู้มีเชือกสั้นก็รั้งได้ใกล้ ผู้มีสายสมอสั้นก็ทอดสมอได้น้ำตื้นๆ ผู้มีสายสมอยาวก็ทอดสมอเรือได้น้ำลึก ฉะนั้นผู้รู้ธรรมจึงสามารถรู้ได้ไม่มีประมาณ เพราะไม่มีตำรวจกองปราบปรามไว้ ธัมมะปฏิสัมภิทาแตกฉานในธรรมจึงมีในพระพุทธศาสนาไม่ไมมะ พุทธคุณ,ธัมคุณ,สังฆคุณนี้ จะย่นลงมาสู่เอกะมหาอนันตะคุณในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมสักเพียงไรก็ตาม จะย่นลงมาในผู้รู้รู้ในปัจจุบันก็ตาม ถ้าจะเทียบทางลุ่มลึกก็ไม่มีประมาณ จะเทียบทางสูงเล่าก็ไม่มีประมาณ จะเทียบทางกว้างยาวก็ไม่มีประมาณ แผ่นดินภายนอกย่นมาเป็นอันเดียวก็มีประมาณหนาสองแสนสี่หมื่นโยชน์ โลกโกรธหลงกว้างแคบเท่าใดก็ไม่มีประมาณอีก พ้นจากโลกโกรธหลงไปแล้วกว้างแคบลึกสูงเท่าใดก็ไม่มีประมาณอีก จะย่นฝ่ายปฏิบัติก็พอย่นได้ลงปัจจุบันจิต ปัจจุบันธรรมเท่านั้น จะย่นลงในกายก็หนังหุ้มอยู่โดยรอบ แต่เมื่อไม่พ้นจากกิเลสโดยสิ้นเชิงก็จะหลงหนังอยู่ไม่มีประมาณ พร้อมทั้งเป็นพ่อค้าแม่ค้าขายหนังอีกในชาติในภพด้วย อนิจจาเอ๋ย

ย้อนคืนมาปรารภพระองค์และพระอริยะสาวกโชกโชนอดทนต่อการประกาศพระพุทธศาสนา ตลอดถึงการเริ่มต้นปฏิบัติธรรมอันไม่มีใครคอยรีบใช้ เป็นคติของผู้มักใหญ่ใฝ่สูงจะทวนดูตน แต่ก็มิได้มีความหมายว่าจะเป็นแบบเดียวกันทุกรูปทุกนาม

ไปเลย · ผู้เรียนเป็นยังไงก็ต้องทวนดูตนเองเอาไม่ต้องเพ่งออกนอกหน้าเดียว หายใจออกไม่กลับหายใจเข้าก็ไม่ได้ หายใจเข้าแล้วไม่หายใจออกก็ไม่ได้ ๆ ส่วนพวกเราเป็นส่วนมาก เทียบครั้งพุทธกาลตามตำนานชักจะไกลมาก บางรายพอมีพรรษาล่วงไปสี่ห้าพรรษาบ้างแล้วก็มักจะขี้โอ่ มักจะฟิตตัวเป็นคณาจารย์ ทั้ง ๆ กิเลสยังไม่ลดละ มักจะนอนฝันเที่ยวปลุกผู้อื่น ทั้ง ๆ ตนก็นอนกรนอยู่เหมือนกาละนาค ถ้ามีตาปะขาว หรือสามเณรรับใช้ติดตามอยู่ หรือโยกย้ายไปวิเวกอีวันก็ดี ก็ถือว่าอากาศดีพอใช้ได้ ถ้าขาดคนรับใช้แล้ว หรือขาดสตางค์ใช้บ้าง อากาศก็ไม่ดีไม่ถูกกับธาตุกับขันธ์เข้าละ ขาดขามป้อม ขาดสมอ ขาดน้ำตาล น้ำชากาแฟ ขาดโก้ก้าๆ ขาดนมๆ เนยๆ ขาดโอวัลตอกวัลติลเข้าบ้าง อากาศก็ยิ่งไม่ดีเข้าอีก ภาวนาพุทโธก็ไม่ดูดไม่ลงไม่แน่นเหมือนเกลียวหวาน หน้าก็เหี่ยวเข้า บางรายไปวิเวกองค์เดียวตั้งใจปฏิบัติจริงขออนุโมทนาทุกเมื่อ ๆ บางท่านบางรายออกหนีหมู่ไปวิเวก แต่ไปวินอนตื่นสายๆ กลางวันก็หลับตื่นใหญ่ๆ ตาแดงๆ เหมือนนกกดนกปูดก็ว่า บางรายไปวิเวกหาเทสน์คน บางรายไปเที่ยวเล่นวัดนั้นวัดนี้เฉยๆ ไม่ตั้งใจปฏิบัติอะไรนัก บางรายไปเที่ยววิเวกตรวจดูสำนักไปเที่ยวเพ่งโทษวัดนั้นวัดนี้สำนักนั้นสำนักนี้ แต่ตัวเองไม่มีข้อวัตรอะไร แต่พอเบื่อเที่ยวสำนักนั้นสำนักนี้แล้วก็ลาสิกขา เพราะธรรมภายในส่วนตัวไม่มี ฉันข้าวพระพุทธเจ้า

แล้วสะพายบาตรไปหาเที่ยวตีคน ผู้เขียนหอนเสือขาดหลาย ปีนย่อมรู้ราตรีมานมนานบ้าง ย่อมรู้ได้บ้างในส่วนนี้ จึงคะนองมือเขียนได้

บางรายทำท่าทำทางเป็นผู้เคร่งครัด อยากจะไปหาอาจารย์ผู้เด็ดๆขาดๆ พอได้ยินอย่างนั้นก็ได้ยุไปหาจริงๆ พร้อมทั้งอนุโมทนาด้วย แต่พอไปถึงองค์ท่านแท้แล้ว ไม่กี่เดือนไม่กี่วันก็กระเด็นออก อากาศไม่เหมาะพูดผิดเพี้ยนนาๆปริยาย และบางทีบางรายไปหาองค์ท่านโก้ใช้โก้ใส่ไม่-เหมาะสมอาคันตุกะวัตร ถูกองค์ท่านไล่หนีในวันนั้นก็มีถมไป ญาติโยมเพื่อไม่หนักหนาอะไรนักเพราะเขาไม่อาศรัยปัจจัยสี่ของพุทธศาสนา พระเณรเพื่อนี้เป็นของลำบากมาก เสื่อมง่าย พระเณรเป็นหัวจักรของชาวโลกด้านธรรมะ ถ้าไม่เพื่อก็เป็นเขตบุญของโลกทุกยุคทุกสมัยได้ เป็นนาบุญเป็นเขต-บุญของโลกได้

เป็นนาบุญเป็นเขตบุญของโลกได้นั้น สุปฏิบัติ อุชุปฏิบัติ ญายะปฏิบัติ สามีจิปฏิบัติ เท่านั้น ที่เอาเป็นกฎเกณฑ์ได้ มิได้หมายสุ่มสี่สุ่มห้านอกออกจากนี้ไปทางใดเลย เมื่อเป็นดังนี้ก็น่าพิจารณามาก ดินที่ควรทำนาทำสวนได้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ฉลาดเลือก ไม่เป็นหน้าที่นาและสวนจะไปไปมามาหาร้องเรียกหาคนมาเอาตนเป็นนาเป็นสวนในทางตรงทางอ้อมลึกหรือตื้นด้วยประการใดๆเลย สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่จะพิจารณา

ให้ชัดเจนสิน่ะหนึ่งแล้วจะตีความหมายมักง่ายไป อะไรๆก็จะว่าเขตบุญนาบุญไปเหลิงเจิ้งมาก

เขตบุญนาบุญยังมีอีกที่เลือกได้ และก็อยู่ใกล้ๆโดยเฉพาะ คือเขตบุญนาบุญอยู่ที่ใจตนเอง เขตบาปนาบาปก็อยู่ที่ใจ ถ้าหากว่าใจไม่ประกอบด้วยสติปัญญาก็มักจะไม่สมประสงค์ได้มักจะไปพบแต่เขตบาปนาบาป ใจจำเป็นจะได้อบรมบ่มนิสสัยกับท่านผู้เป็นบัณฑิตโดยแท้ การแสวงคบบัณฑิตเป็นของจำเป็นเว้นไม่ได้ ในทางพุทธศาสนาจึงสั่งสอนให้คบบัณฑิต บัณฑิตภายในก็มีอีก ขณะจิตใดที่ปราศจากกามะวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก ทั้งแล้วขณะจิตนั้นแหละเป็นบัณฑิต ขณะจิตใดที่ตรงกันข้ามที่ว่านี้นั้นแหละเป็นตัวมารมาโรปาปิมะ

ขณะจิตที่จะข่มขี่มารเหล่านี้ได้บ้าง ก็จิตที่กำลังอยู่ในองค์ฌานเบื้องต้นไป หรือกำลังพิศวนหรือเพ่งเพียรวิปัสนาปัญญาอันใดอันหนึ่งอยู่ เช่นเพ่งอนิจจะตาอันไม่เที่ยงแห่งสังขารเป็นต้น ๆ ส่วนพระสุปฏิปันในพระโสดาบันนั้น พยาบาทและวิหิงสานั้นขาดไปแล้ว กามวิตกเหลืออยู่บ้างก็จริง แต่ไม่สามารถล่วงเกินจากภรรยาและสามีของตนในชายอื่นหญิงอื่น ถึงแม้ท่านจะหงุดหงิดด้วยรสชาติความโกรธบ้างก็จริง แต่ก็มิได้จองเวรว่าจะเบียดเบียนเลย จึงยืนยันได้ว่าปิดอะบายภูมิสี่ได้มิดชิดแล้ว อะบายภูมิสี่นั้นเป็นภูมิของโลกีย์ฝ่ายชั่วต่ำ

เลวทรามมาก ความผิดของสุปฏิปันในเพียงเล็กน้อย ผลของกรรมอันต่ำช้าไม่สามารถจะดึงท่านไปลงได้ คล้ายกับความผิดไม่ถึงขนาดเปรียบเทียบไม่ได้ศาลธรรมเท่าแน่นอน

เรื่องของจิตใจเป็นของสำคัญกว่าสิ่งใด ๆ ในสากลกายแม้จิตใจจะปฏิเสธว่า ข้าพเจ้าจะไม่รับผิดชอบของเจ้าตัวสักเพียงใดก็ตาม ย่อมไปไม่รอดได้ เพราะเหตุใจผลใจมิได้ไหลออกหนีจากใจไปทางอื่น เป็นธรรมชาติผูกขาดจองขาดอยู่ในตัว ไม่มีศาลกายศาลวาจาจะไปไต่สวนและตัดสินให้ได้ นะนั้นพระพุทธศาสนาจึงทวนกระแสเน้นลงที่ใจในทางดีและทางชั่ว อันเป็นมูลมรดกเดิมเก่า ศีล สมาธิ ปัญญากลายเป็นกองทัพธรรมลงที่ค่ายใจอันเดียวกันตัดสิน ตั้งมั่นรอบรู้แห่งเดียว ฯ

๓ ผู้รู้ของพระปัจเจกโพธิ จะดีเสมอเหมือนผู้รู้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ได้อีก จำพวกผู้รู้นี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำพวกเดียวเท่านั้นเด่นกว่าพุทธะสามจำพวกข้างต้นบ้างจำพวกมักปรารภมักง่าย พุทธะพุทธะนี้แปลว่าผู้รู้ธรรมะทรงไว้ซึ่งผู้รู้สังฆะแปลว่าปฏิบัติผู้รู้เป็นต้น แต่ไม่อธิบายให้กระจ่างซึ่งมีพระคุณค่าต่างกันตามฐานะของธรรมะผู้เขียนก็ย่อมฟังไม่สนิท ฯ

สังขาร

๑ คำว่าโลกๆ ที่พระบรมศาสดาทรงบัญญัติไว้ มีเอนกปริยายมากนักหนาแท้ๆ ทั้งภายนอกทั้งภายใน ไกลใกล้หยาบละเอียดประณีตสุขุม อดีตอนาคตปัจจุบันเลวทรามต่ำช้า เพื่อให้สมกับคำที่ว่าโลกะวิทู เป็นผู้ไม่สงสัย รู้แจ้งซึ่งโลกไม่มีเหลือเศษใดๆ ทั้งสิ้นเลย บัญญัติโลกสาม สังขารโลกๆ คือสังขาร สัตว์โลกๆ คือหมู่สัตว์ โอกาสโลกๆ คือแผ่นดินๆ เพิ่มขึ้นอีกสามรวมเป็นหก มนุษย์โลกได้แก่โลกที่มนุษย์อาศัยอยู่นี้ เทวโลกได้แก่ฉะกามาพจรหกชั้น พรหมโลกได้แก่รูปพรหมสิบหกชั้นๆ และก็ยังมีอรูปพรหมอีกสี่ชั้นๆ ยังบัญญัติอีก ราคะโลก โทสะโลก โมหะโลกๆ และก็ตาหูจมูกลิ้นกายใจเป็นโลกแต่ละอย่างๆ ทั้งนั้น ตาหูจมูกลิ้นกายย่นลงมาเป็นรูปโลกๆ ใจย่นลงมาเป็นนามโลกๆ

สิ่งใดที่ถูกบัญญัติว่าเป็นโลกได้ สิ่งเหล่านั้นก็ถูกบัญญัติว่าเป็นธาตุเป็นธัมเป็นขันธ์ด้วย เป็นสังขารธรรมด้วย เป็นสังขารขันธ์ด้วย เป็นสังขารธาตุด้วยอีก จริงตามสมมติบัญญัติ จริงตามประมัตถ์อันลึกซึ้งด้วย จะคัดค้านก็ไม่ได้อีกละ สิ่งทั้งหลายที่พรรณนามานี้ตั้งแต่ต้น ย่อมเป็นเบื้องต้นของธรรมฝ่ายไตรลักษณ์อีก ตามธรรมชาติ

ของสังขารโลกของสังขารธรรม ไม่มีท่านผู้ใดไปบังคับแต่งตั้งเลย เป็นจริงมาแต่ดึกดำบรรพ์ ทั้งอดีตทั้งอนาคตทั้งปัจจุบันด้วยผูกขาดประจำโลก ฯ

นักปฏิบัติ เพื่อชิงชัยชนะความหลงของเจ้าตัว ในตอนนี้ควรให้รู้ตามเป็นจริงในตอนนี้ให้ชัดแจ้ง จะได้ไม่สุ่มเดาและลูบคลำ สิ่งใดที่รู้ตามเป็นจริงสิ่งนั้นย่อมเบาใจเบาธรรม สิ่งแม้ว่าถูกพาให้สำเหนียกภายหลังของกระแสจิตชวนคิดซ้ำๆ ก็เป็นของตอบเจ้าตัวได้รวดเร็วไม่ยากชั่วลัดนิ้วมือเดียว เป็นธัมมะปฏิสัมภิทาแตกฉานในธรรม ธรรมฝ่ายเจริญย่อมไม่เป็นของแสลงใจๆเป็นที่สบายตามสภาพของใจตัวมรดกเดิม การพิจารณาใจพิจารณาธรรมจับๆจดๆไม่ถี่ถ้วนไม่แยบคาย เป็นการส่งเสริมความมักง่ายให้ติดนิสสัย ไม่ถูกกับนิโรธสัจ เพราะนิโรธสัจเป็นของควรทำให้แจ้งด้วยอำนาจของพระปัญญาญาณอันถ่องแท้ คมคายนิสสัยมักง่ายย่อมไม่มีในคำสั่งและคำสอนของพระพุทธศาสนา แม้การงานข้อวัตรเช่นกวาดลานวัดและล้างกระโถนเป็นต้น ถ้าทำจับๆจดๆมักง่าย เป็นการส่อแสดงให้เห็นภายในด้านภาวนาอีก ไม่ต้องสังเกตท่านผู้อื่นสังเกตตนเองก็จะรู้ได้ดีพอแล้ว

ความแยบคายถี่ถ้วนใดๆ ไม่แยบคายถี่ถ้วนเท่าพระพุทธศาสนาเลย วิชามักง่ายเกียจคร้าน ขี้โอ่จับๆจดๆ เห็น

แก่ตัวเหล่านี้ก็ดี วิชามุทะลุ วิชาเจ้าชู้ วิชาผูกเวรจองเวรแก้แค้นตลอดเอาแพ้เอาชนะภายนอก วิชาขี้หึง วิชามักใหญ่ใฝ่สูงให้เกินศักดิ์และชาติกำเนิดของตน วิชาสุรุ่ยสุร่ายทะเยอทะยานใช้ของฟรีๆด้วยการแสวงหามาเป็นของส่วนตัว วิชารีดไถเรี่ยๆไรๆ วางแผนหารายได้ในอามิส วิชาประจบวิชาประแจง วิชาวจีวิญญัติและปรารภเลียบเคียง หรือโอภาสเพื่อต้องการอามิสกับท่านผู้อื่น ทั้งหลายแหล่เหล่านี้ ไม่มีในทางพระพุทธศาสนาเลย ตรงกันข้าม แต่ผู้ชอบปั้นเกลียวก็ปั่นจนเกลียวขาด

พระพุทธศาสนาแท้แล้ว ต้องหนักไปเอนไปโน้มไปสนใจไปในทางเพื่อหลุดเพื่อพ้นจากกิเลส เหนือเจตนาใดๆทั้งสิ้น เพราะเจตนาใดๆในโลกล้วนล้านๆขณะจิต ก็ไม่เท่าเจตนาขณะจิตเดียวเพื่อพ้นทุกข์โดยด่วนในปันชาติ ปัจจุบันชาตินั้นมีความหมายในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม ปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม เป็นตัวศีลสมาธิปัญญาแท้กลมเกลียวกลืนกันอยู่ในขณะเดียว เป็นพลังสามัคคีธรรมของท่านผู้ประกอบด้วยญาณสัมปยุตไม่สงสัยจะส่งส่ายเลย ถ้าสงสัยจะส่งส่ายอยู่แล้วในขณะนั้นก็หลงปัจจุบันเต็มอัตรายังไม่ได้ มรรคและผลชั้นใดๆก็ตามอันเป็นฝ่ายโลกุตตระธรรมแท้แล้วแก้วธรรม ก็ปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมเท่านั้น ปัจจุบันเหตุปัจจุบันผล ปัจจุบันพืชปัจจุบันผล ปัจจุบันกาลปัจจุบันผลของกาล ทั้งหลายเหล่านี้ก็ได้ความอันเดียวกัน ปัจจุบันรู้ปัจจุบันเห็นก็อันเดียวกัน ปัจจุบันจิบรส

ปัจจุบันรู้รสก็อันเดียวกัน แม้รสหยาบๆภายนอก รสเปรี้ยว เผ็ดเค็มหวาน "ไม่สงสัยในเหตุๆผลๆ" แม้มรรคก็โดยในเดียวกัน เพราะไม่อยู่ไกลกันกับผลชั่ววินาทีเดียวเลย แล้วจะไปกล่าวตู่ว่ามรรคผลนิพพานสูญสิ้นไปไหนอีก ก็ไม่ตรงความเป็นจริงของธรรมแท้ เมื่อความโง่ของตนอยู่ในระดับใดๆก็ไปดึงเอาธรรมแท้มาโง่กับตนตามอัตโนมัติ ธรรมแท้แล้วมิได้มาเป็นบ่อยความโง่เขลาของตน ความโง่เขลาของตนเป็นบ่อยตนต่างหาก หรือตนเป็นบ่อยกิเลสความเขลาของตนก็ว่าได้

ผู้เห็นภัยในสงสารอย่างเต็มภูมิ ก็ดับเพลิงในสงสาร อย่างเต็มภูมิในตัว ก็ดับความทะเยอทะยานในสงสารไปในตัว ก็ดับตัณหาไปในตัว ก็ดับทุกข์ทางใจไปในตัว ก็เป็นผลของมรรคไปในตัว ก็รู้แจ้งนิโรธไปในตัว ไม่ต้องเรียงแบบก็ได้ ไม่ต้องอ้างที่มาของคำภีร์ก็ได้ดอก มันมาจากคำภีร์จิต คำภีร์ใจ คำภีร์พิจารณาตามเป็นจริง ปฏิบัติตามเป็นจริงสิ้นสงสัยตามเป็นจริง คำภีร์ปัจจัตตังนั่งบรรลังก์ชัดแจ้ง คำ-ภีร์สันทิฏฐิโกลงโอเองไม่ต้องอา ไม่ต้องหาเพราะเห็น ไม่ต้องกล่าวตู่เพราะรู้ตามเป็นจริงของธาตุอันรู้ๆ ของธรรมอันรู้ๆ ของศีลสมาธิปัญญาอันรวมพลังกลมกลืนขณะเดียวกันเอกะสามัคคี ไม่ต้องตีโวหารให้มากก็ได้ จะตีโวหารไปไหนล้านๆอะสงไขยก็ตาม ก็ต้องหารลงในปัจจุบันทั้งนั้น

เมื่อรู้ตามเป็นจริงทั้งขยายและย่นแล้ว ก็จะไม่ติดไม่สงสัยในขยายและย่นอีกด้วยซ้ำ เมื่อไม่สงสัยแล้วก็ไม่สาย แล้วก็ไม่บ่ายแล้วก็ไม่ค่ำ ค่ำคือตายจากประโยชน์อันจะพึงได้พึงถึงในปัจจุบันชาติ จะได้ไม่สำคัญมั่นหมายในความหวังว่าอนาคตโน้นเทอญๆ โน้นเทอญไม่จบง่าย อนาคตเป็นคิวไกลวินหรือคว้าไม่ถึงง่ายต้องแต่งมือให้ยาวๆ จึงจะเอื้อมถึง ปัจจุ-บันอยู่ใกล้ติดตัว เหมือนปากกามีในมือหรือในกระเป๋าจับเขียนง่าย อนาคตปากกายังไม่ได้สั่งซื้อในตลาดหรือร้านเขา หรือประเทศนอก จะทำสีก็ว่าปีหน้า จะทำนาหรือค้าก็ว่าปีต่อๆไป งานอากูลคั่งค้างไม่เป็นเอตัมมังคลมุตตะมัง ไม่เป็นมงคลอันอุดมดี คนเราต้องการดวงดีมงคลดีทั้งนั้น ดวงก็ดีมงคลก็ดีก็ต้องลงทุนที่ดวงใจและมงคลใจ จะส่งส่ายไปหาที่อื่นก็ยิ่งตื่นไม่พบได้ ฤกษ์ดียามดีครู่ดีขณะดีก็เช่นกัน วันจมวันฟูวันอุกกาบาทวันโลกาวินาศก็เช่นกัน ถ้าใจหนัก-ไปในกามวิตกส่งเสริมกามพยาบาทวิตกส่งเสริมพยาบาทวิหิงสาวิตกส่งเสริมความเบียดเบียน นั่นแหละใจจม นั่นแหละใจเป็นอุกกาบาท นั่นแหละใจเป็นโลกาวินาศ ไม่ต้องไปดูวันเลย และก็ไม่ต้องไปดูคืนหรือเดือนปีเลย เพราะขณะวันเวลาเดือนปีไม่รับผิดชอบกับท่านผู้ใดเลย และสิ่งเหล่านี้ไม่เป็นปัญหากับมนุษย์สัตว์และเทวดามารพรหมใดๆด้วย เพราะไม่มีวิญญาณครองสิ่งเลย สิ่งที่มีวิญญาณครองสิ่ง ไปฟ้อง

ข้องต่างหาก ไม่สมมุติ ไม่วิมุติ ไม่ดีไม่ชั่ว กับท่านผู้ใดเลย แต่ไรๆเลยนา

มนุษย์สัตว์เทวดามารพรหม ต้องทวนดูตนดูใจดูธรรมแท้ให้รู้แจ้งบ้างจึงจะถูกต้อง จะได้ละอายตนเองที่ไปกล่าวหาของที่ไม่รู้อีโหน่อีเหน่ เอาเป็นผิดเป็นถูกเอาเป็นดีเป็นชั่ว แล้วไม่ทวนดูตัวดูตนดูใจบ้างเลย กลายเป็นตื่นเงาตนชกต่อยกับเงาตน ชกต่อยกับขณะเวลาวันเดือนปี ตนสมมุติใช้แล้วก็หลงสมมุติตนเอง โบราณกล่าวว่า อีเก้ง ขี้ออกตูดของตนตกลงก็ตื่นขี้ของตน ตระหนกตกใจว่าภัยภายนอกมาหาตนร้อง ก๊อกๆ มองหน้ามองหลังทั้งซอยเท้าและกระโจน ผู้ไม่รู้จักความหมายของใจของธรรมย่อมกล่าวต่อออกนอกตะพึดตะพือไม่สุดสิ้น และก็ไม่มีหลักปฏิบัติตนพอเป็นเครื่องอบอุ่นตนด้วย ไม่ผิดกับไม้ลอยน้ำ ไม่ผิดกับนุ่นที่ลมพัดไปในทิศทั้งสี่ ไม่ผิดกับกระต่ายตื่นตูม เห็นผิดล้านๆเปอร์เซนต์แล้วยืนยันว่าเห็นชอบ

วิชาใดๆก็ดี มติใดๆก็ดี ความเห็นใดๆก็ดี ระบอบระเบียบกฎเกณฑ์พรรคพวกสังคมใดๆก็ดี ตลอดทั้งประเทศชาติ หรือทั่วทั้งสรรพโตรโลกาก็ดี "ถ้าปั่นเกลียวคำสอนของพระ-พุทธศาสนาแล้ว" โหรเอกทางพระพุทธศาสนาทายขาดตัวประจำโลกทุกยุคทุกสมัยไม่จบเกษียณ คือกรรมและผลของกรรม ที่ทำดีทำชั่ว เรียกว่า โลกทิพย์ เรียกว่าธรรมทิพย์ - เรียกว่าโหรเอกทิพย์ ถ้าไม่เลือกเฟ้นให้กลมกลืนคำสอน

ของพระพุทธศาสนาแล้วปฏิบัติตาม ความสำคัญว่าก้าวหน้า กลายเป็นเสื่อมซึ่งหน้า จะรู้ตัวหรือมิรู้ตัวก็ไม่สำคัญ เพราะผลร้ายขึ้นอยู่กับเหตุที่ทำลงไม่ดี บัญญัติผิด

คำสอนของพระพุทธศาสนาๆ เป็นแว่นดวงใจเป็นแว่นส่องทางเป็นทางร่มเย็นก้าวหน้าไปสู่ที่สุดทุกข์โดยชอบเต็มภูมิอยู่ไม่ยกพร่องไปไหน จะลังเลและสงสัยไปซอกค้นหาที่ใดๆอีกเล่า ถ้ายิ่งหาก็ยิ่งไม่เห็นยิ่งมืดทวีคูณยิ่งจะไปตกเหวลึกและหลุมถ่านเพลิงหนักเข้าหนักเข้า ผู้เรียนปรารภตามธรรมมาธิปไตย มิได้เป็นโลกาธิปไตย มิได้เป็นอัตตาธิปไตยเลย ไม่เห็นโลก โลกเป็นใหญ่ ไม่เห็นตนเป็นใหญ่ เพราะไม่เห็นโลกไม่เห็นตนเป็นสระณังคัจฉามิเลย เห็นพุทธ ธรรม สงฆ์เป็นสะระณังคัจฉามิโดยแท้ผูกขาดจองขาดดิ่ง ไม่มีเทวดามารพรหมใดๆจะถอนออกจากใจผู้เรียนได้ การเห็นดิ่งไปในทางชอบเป็นสัมมาทิฏฐิไปทางชอบแท้ ไม่เป็นอุปาทานเลย การเห็นดิ่งไปทางผิดตรงกันข้าม เป็นอุปาทานโดยแท้ มิจฉาทิฏฐิโดยแท้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากกว่าร้อยโกฏิก็ดี พระอรหันตาขีณาสวาณังทั้งเพศชายและหญิง ทั้งพระปัจเจกโพธิก็ดีที่ล่วงไปแล้วและจะมาข้างหน้ามากกว่าเมล็ดหินเมล็ดทรายในท้องมหาสมุทร สี่มหาสมุทรก็ดี หรือตั้งล้านๆมหาสมุทรก็ดี รวมฤทธิ์เดชกันเข้าก็ไม่มีประมาณอีกละนะ

จะมาสวดถอดสวดถอนบุคคลผู้เห็นดิ่งชอบที่ทรงเห็นชอบสัมมาทิฏฐิในทางโลกุตตระข้ามปุถุชนคนหนาไปแล้ว ให้คืนมาเป็นมิจฉาทิฏฐิในทางผิดดังคืนนั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้เป็นอันขาด

เหตุนั้นพระอริยะเจ้าทั้งหลายอันหาประมาณมิได้ จึงเคารพธรรมไม่จืดจางเหมือนเกลือที่รักษาความเค็มของตนไว้นั้นนั่นอื่น แม้ผู้เขียนเพียรปฏิบัติรู้ชัดในตนว่า ถ้าจะตายแล้วเกิด เกิดแล้วตายยังมีกิเลสมากมายอยู่ มากกว่าเมล็ดหินเมล็ดทรายในท้องมหาสมุทรอะสงไขย ๆ ก็ดี ด้านวิญญาณจิตใจอธิษฐานปาระมีสัมปันโน สัจจะปารมีสัมปันโน หรือทั้งปารมีสิบทัศน์ก็ดี หรือสามสิบทัศน์ก็ดี ก็จะไม่คลายความเคารพรักปฏิบัติออกจาก พุทธ ธรรม สงฆ์ แม้แต่เมล็ดงาเดียวโดยแท้แล เมื่อปรารภมาก็ต้องปรารภฤๅษีพรึกลยิ่งนัตติโลเกระโหนามะ ความลับไม่มีในโลกนี้ และโลกหน้า และโลกที่ล่วงมาแล้วทางดีและทางชั่วก็เช่นกันไม่มีลับเลยในโลกดังว่าแล้วนั้นซ้ำๆซากๆ ซ้ำๆซากๆในพระพุทธศาสนาไม่มีเวลาขาดทุน เป็นพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติอยู่ในตัว ติดต่ออยู่ในตัวไม่ขาดสายในทางตรงๆอยู่แล้วมิใช่ทางอ้อม แม้สมถะและวิปัสสนาทุกๆประเภทก็ตาม ในพระ-พุทธศาสนาที่พระบรมศาสดา และพระสาวกพระสาวิกาได้เอ่ยไว้ก็เป็นอนุสสติ พุทธา ธรรมมา สังฆาอยู่โดยตรงๆ

แล้ว จะรู้ตามเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่หนีจากความจริง จองขาดอยู่อย่างนี้ ๆ กายะสังขาร วะจีสังขาร จิตตะสังขาร หยุดการเขียนตอนนี้ก่อน ๆ

๔ ทิฏฐิก็เป็นคำกลางแปลว่าความเห็น เห็นผิดในทางโลกียะวิสัยก็เห็นไปหลายชั้นเอนกอนันต์ เห็นชอบไปในทาง-โลกียะวิสัยก็เห็นได้หลายชั้นเอนกอนันต์อีก จึงควรพิจารณาแยบคาย ๆ

๕ เห็นชอบไปในทางโลกุตตะระก็มีหลายชั้นตามองค์ของมรรคและผลอันเชื่อมโยงกันอยู่เป็นขณะ ๆ แม้เห็นผิดในทาง-โลกุตตะระก็ยังมีอยู่ แต่อยู่ในอู่ของเกณฑ์อันมีคิวที่จะแก้กันได้แน่นอนไม่สงสัย

๖ พระอนาคายังเห็นผิดอยู่อย่างละเอียดเล็กน้อย เช่นมานะเก้าข้อที่สำคัญตัว เพราะญาณอันทรงปัญญายังไม่เหนือ-ไปจากอวิชชาอันละเอียด อัตตาอันละเอียดอ่อนยังนอนเนื่องอยู่ในดวงใจ ๆ

๗ รู้ชัดเห็นชัดปฏิบัติชัดกันในขณะเดียว ในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม แห่งอนัตตาธรรมเต็มภูมิเท่านั้น จึงจะสามารถทำลายอวิชชา ตัณหา อุปาทานกรรม หรืออะไรต่ออะไรให้แตกกระเจิงได้ไม่หวนคืน ๆ

การขยายสมาธิ

๑ ตอนอื่นอื่นยังมีอยู่อีก ผู้ปฏิบัติพระพุทธศาสนาเมื่อไม่เห็นลมออกเข้าเป็นแม่บทแม่บาทแม่จิตแม่ธรรมแล้ว จะลำบากใจในการปฏิบัติธรรมอยู่บ้าง เพราะไม่มีหลักยึดพิสูจน์ ไม่มีแว่นและกระจกเงา การขยายศีลย่นศีล การขยายสมาธิย่นสมาธิ การขยายปัญญาย่นปัญญา การขยายนิพพิทาย่นนิพพิทา การขยายวิราคะย่นวิราคะ การขยายวิมุตติย่นวิมุตติ การขยายวิสุทธิย่นวิสุทธิ การขยายนิพพานย่นนิพพาน สรุปว่าการขยายแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ หรือการย่นลงเป็นหนึ่งในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม ก็ดีย่อมไม่แจ้งชัดเฉพาะตน ย่อมไม่พ้นความสงสัยลังเลอยู่นั่นเองละ

เพราะเหตุว่าสติสัมปชัญญะไม่แก่กล้า ไม่จดจ่อต่อกรรมะฐานที่ตนตั้งไว้เลื่อนลาง เพราะสัญญาอารมณ์คว้านั่นคว้านี่ส่ายไปมา เป็นไม้ลอยน้ำเป็นว่าวเชือกขาด และนุ่นปลิวไปตามลมไม่มีสถานี ก็ย่อมไม่ชัดในขันธะสันดานตนเอง เป็นสันทิฏฐิกะธรรมและปัจจัตตังแล้ว ก็มักจะกล่าวตู่ตนว่าวาสนาต่ำต้อยน้อยนักหนา หรือมินั้นก็มักจะกล่าวว่าเหลืออวิสัยของเราไปเสียแล้ว แล้วก็นึกขยาดระอา บางรายก็ลาสิกขา บางรายก็อยู่ไปพอแล้ววันคืนแอบกินกับความเห็นของตนอยู่เพียงแค่นี้ก็มี ความ

ประพฤติและใจจิตก็ติดเป็นหมัน

ตัวใจจิตเป็นหมันอยู่เพียงแค่นี้แล้ว เวลาวันเวนวายแห่งชีวาก็ล่วงไปด้วยอะไรพาให้หน่วงหน่ายอย่างนี้ ถ้าจะชี้ให้ตรงตัวผู้ร้ายก็คืออ้ายกิเลสมารอันตั้งฐานรอบใจมันตามมาแต่ชาติไหนๆก็ไม่มีท่านผู้ใดจะทราบได้ เพราะไม่มีเงื่อนต้นเงื่อนปลายสังสารวัฏฏ์ ตราบใดถึงอรหัตมรรคจึงจะประจักษ์ชัดแจ้ง จะประจันบานกันในสนามสติปัญญาอันสังพรักพร้อมในค่ายคูอรหัตมรรคนั้น แต่ก็ล้านๆเปอร์เซ็นต์กิเลสต้องเป็นฝ่ายแพ้ เพราะเคยชนะมาจากสนามโสดา, สกทา, อนาคามาแล้วโดยสุภาพ ไม่หมดคืนเลยขาดตัว เป็นทางโลกุตตะระธรรม ทรงอำนาจไม่ถอยหลัง ต่ำกว่าสุปฏิปันโนลงมาแล้วไม่แน่นอนเพราะมีคติหลายบางทีนัก ด้านจิตใจและธรรมะเปลี่ยนขณะไม่แน่นอนได้ บางขณะส่งเสริมกามารมณ์เลยเถิดคือนอกจากสามีและนอกจากภรรยาของตนเป็นต้น บางขณะโทสะรมณ์กำเริบขึ้นก็สามารถฆ่าได้ทั้งมนุษย์ที่ทรงคุณเช่นบิดามารดาเป็นต้น แม้ตลอดทั้งภิกษุสามเณร และสมณะชีพราหมณ์เพราะต้องการสังเวยบูชาความโกรธของตนสืบตระกูลบูชาไฟโกรธไว้เป็นสะระณังคัจฉามิ เพราะใจถึงและอาจหาญและก็คือว่าวางอิทธิพลให้ชาวโลกกลัวด้วย ตนจะได้ทำอะไรตามชอบใจของตนในสังคมนั้นๆ อ้ายที่แท้ก็สร้างเวร

สร้างภัยไว้สนองตน

มนุษย์สัตว์เทวดามารพรหมทั้งหลาย ย่อมมักอวดอ้างตนเสมอๆ ว่าเป็นผู้ใจดีเพราะอวดปาฏิหาริย์ แต่ถ้าใจไปทางชั่วก็เป็นปาฏิหาริย์ไปทางชั่ว หอนก็ไม่ค่อยเป็นสุข แม้ยืนเดินนั่งก็โดยนัยเดียวกัน เพราะมีสรรพเวรสรรพภัยอยู่รอบด้านสาระพัดเพราะด้านจิตใจไม่สะดวก ธรรมะที่เป็นอาหารของใจก็พลอยไม่อ่อยไม่สะดวกไปด้วยซ้ำ ผิวพรรณวรรณะของกายก็พลอยเศร้าหมองไปด้วย เห็นกับตาให้ผลมาในปัจจุปัจจุบันชาติ

ผู้พอใจสร้างความดีอย่างฝั่งฝายด้วยแยบคายด้วยลึกซึ้งด้วย ผลของความดีก็ตามมาหาตัวหาใจอย่างฝั่งฝายแยบคายลึกซึ้งด้วย เห็นทันตาไวไม่ไปไหนเลย ผู้เชื่อกรรมและผลของกรรมลงได้สนิท ถึงเขาจะผิดพลาดก็ดี เขาก็จะพยายามเลือกเฟ้นกรรมที่ไม่ดีออกทิ้งอย่างไม่หวนใจ แล้วจะพยายามสร้างกรรมที่ดีทวีขึ้น ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วก็ไม่มีท่านผู้ใดจะทำใจให้สูงขึ้นได้ สวรรค์และนิพพานก็จะเป็นโมฆะ

ที่สวรรค์และพระนิพพานมิได้เป็นโมฆะ ก็เพราะมีท่านผู้พยายามปฏิบัติเพื่อพึ่งได้พึ่งดีอยู่ไม่ขาดยุคไม่ขาดสมัย เหมือนดอกบัวสี่เหล่าอันทรงอยู่มีอยู่ทุกกาลนี้แล และก็ทางที่ไปทางชั่วก็มีผู้สืบต่อมรดกไว้ทุกยุคทุกสมัย

ทุกกาลทุกเวลาอีกอนิจจาเอ๋ย หมู่หนอน ปลวกมด
แมลงวัน แมลงผึ้ง แมลงภู่ จิปาถะสาระพัดเหล่านี้
เป็นต้นที่มีอาหารและความเป็นอยู่ต่างเหตุต่างผลกัน
ก็ทรงอยู่มีอยู่ทุกกาลทุกเวลาทุกยุคทุกสมัย ทุกวินาที
อีกด้วย บรรดาท่านผู้เป็นปราชญ์ก็จะสำเหนียกเห็นได้
ด้วยตนเองชัดๆ

๘ ปัจจุบันธรรมนี้เองที่เรียกว่าปัจจุบันจิต เป็นธรรมอัน
ทรงอยู่ใกล้ชิดจะไม่ไปคว้าหาผิดทางอื่น ธรรมจะมีตาย
ดื่นตามสมมุติบัญญัติ ธรรมฝ่ายปรมัตถ์ทรงพระกำ
ลังรวมพลที่อ่รองใจ ๆ

๙ จะข้ามปัจจุบันได้ในผู้รู้ก็เพราะไม่กล่าวตู่ว่าผู้รู้เป็นตัว
ตนเราเขาสัตว์บุคคลใดๆให้เป็นตัวเหตุ ผลของเหตุ-
ไม่มีท่านผู้ใดไปฟ้องร้องมายึดถือเอาเป็นเจ้าเป็นจอม
มาพะลงเอยยอมในตอนนี้ ๆ

๑๐ อนัตตาธรรมเป็นธรรมอันละเอียดลึกซึ้งของพระพุทธ-
ศาสนา ลัทธิอื่นๆมีตายตื่นงมเง อธิบายปนเปสุ่มสี่
สุ่มห้าเลยโคว่ตายื่นยันว่าขาดสูญโดยประการทั้งปวง
เลยเกิดไม่เกิดประโยชน์ ๆ

ศาสนธรรม

๑ ถ้าจะปรารภตามเป็นจริงของธรรมะอันจริงมิได้มี
อคติลำเอียงแล้ว พระพุทธศาสนาทุกยุคทุกสมัย ที่ว่า
ยุคว่าสมัยกาลเวลา ว่าตามยุคสมัยของพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าแต่ละพระองค์ แม้จะล่วงไปแล้วกว่าร้อยโกฏิ
พระองค์ก็ดี จะมาในข้างหน้ามากกว่าร้อยโกฏิก็ดี จะไม่
มีอะไรที่จะแปลกจะเปลี่ยน คือเป็นธรรมวินัยอันเก่า มิได้
ดัดแปลงแก้ไขได้เลย เป็นความหมายและรสชาติอัน-
เดียวกัน จะผิดกันบ้างก็แต่สร้างบารมีมามากน้อยกว่า-
กัน ตามสัทธาธิกะ, วิริยาธิกะ, ปัญญาธิกะ เท่านั้น และก็
เป็นพุทธศาสนาที่เด่นโด่งดังตลอดทุกๆด้านทุกๆมุมกว่า
ศาสนาใดๆ ที่วางแผนเป็นเกลียว และแข่งเด่นแข่ง
ดีทั้งนั้น

ถ้าจะว่าให้ละเอียดลึกลงไปตามธรรมที่ทรงอยู่มีอยู่
ตามเป็นจริงแล้ว ธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา มีอยู่
ทรงอยู่ทุกกาลทุกวินาทีไม่ล่วงล้ำแปรผันไปไหน ไม่ขึ้นอยู่
กับผู้รู้ และไม่รู้ และก็เป็นโลกุตตะระธรรม โลกุตตะระ
วินัยเต็มภูมิทรงตัวผึ่งผายสง่าผ่าเผยด้วย ไม่เป็นหน้าที่
ของคนโจรคนมารจะรู้ตามเป็นจริงได้โดยง่าย ไม่เป็นหน้าที่
ของผู้ตาบอดจะสนเข็มได้โดยส่วนตัว แต่ก็เป็นหน้าที่จะ

ยอมจำนน ให้ท่านผู้อื่นช่วยได้ และด้านจิตใจเล่า ถ้าต้องการพัฒนาให้สูงส่งไปทางดี ถ้าเราไม่รู้ตอนใดๆในทางที่ชอบที่เป็นทางไม่ปีนเกลียวของพุทธศาสนาก็ต้องพยายามศึกษาเรียนถามท่านผู้รู้ให้ดีถ้วนไม่นอนใจไม่แอบอ้างกินอยู่แต่เพียงไม่รู้เท่านั้น

ต้นไม้ผักหญ้าไม่ใหญ่โตสูงส่ง เป็นของภายนอก ถ้าไม่มทะลเกียจคร้านก็พอจะปฏิบัติได้ ส่วนด้านจิตใจภายในไม่สูงส่งตรงไปในทางธรรมะอันสะอาด มีแต่อาหารใจพยาบาทเบียดเบียนเป็นสะระณังคัจฉามิเป็นต้น ถ้าเป็นผู้รักตนรักใจรักธรรมอันสะอาดแล้ว เป็นหน้าที่ของเจ้าตัวเจ้าใจเจ้าธรรมจะตั้งหน้าพยายามจะพัฒนาใจ พัฒนาตัวพัฒนาธรรมที่เป็นความหมายอันเดียวกันให้สูงส่งขึ้นในทางดีทวีบวกคุณ โดยไม่ให้ขณะเวลาวันเดือนปีชีวีล่วงไปเปล่าเข้าใกล้มรณะภาพ เพราะความดีเท่านั้นจะเป็นที่พึ่งของใจให้เป็นสุขได้ตามเหตุผลที่ทำขึ้นน้อย และมากจะผลัดวันประกันพรุ่ง ย่อมเป็นความเข้าใจผิดติดนิสสัยทำใจให้เป็นหมันอันชั่วา ตักษัยให้มีชีวิตอยู่นี้มีเวลาน้อยนักหนาแท้ๆ ลมหายใจเข้าแล้วไม่กลับออกก็ตาย ลมหายใจออกแล้วไม่กลับเข้าก็ต้องตาย เมื่อความตายมาถึงเข้าแล้วไม่มีท่านผู้ใดจะไถ่ถอนไว้ได้ด้วยเวทมนต์หรือด้วยทรัพย์สินภายนอกได้ ไม่ต้องการก็

ต้องจำ จับมือเซ็นจำใจป่าช้าของความตาย ในส่วนกายก็คือปลายจมูก ถ้าลมออกเข้าไม่ผ่านปลายจมูกก็ต้องตายแน่ละ ชีพจรก็พลอยไม่เดินด้วย เท่ากับว่านัดหมายกันไว้แล้วเรียบร้อย เพราะตายเป็นทั้งหนุ่มและแก่ชะรา

ฉะนั้นทางพระพุทธศาสนาแห่งพระธรรมคำสั่งและคำสอน จึงไม่สั่งสอนให้เน้นนอนใจเปรียบเหมือนไฟไหม้ศีรษะ รีบดับ "คือรีบดับความหลงแห่งใจที่เข้าใจผิดนาๆ เอนกประการมากมาย" อันมันเป็นเจ้าใหญ่นายโตอยู่ชอบเมืองใจ ที่ทรงบัญญัติว่า โลภโกรธหลงอันเป็นกองพลแม่ทัพกิเลส จึงบัญญัติ ทานวัตร ศีลวัตร ภาวนาวัตร เป็นกองทัพธรรมต่อสู้กันอยู่ที่เมืองใจ จะแพ้หรือชนะก็แพ้ก็ชนะอยู่ที่เมืองใจของผู้เขียนผู้อ่านผู้พิจารณาผู้ปฏิบัตินี้ ไม่ไปอยู่ที่สถานีสนามนอกใดๆ เลย

การปฏิบัติจิตใจที่เรียกว่าพัฒนา จึงเป็นของสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา เพราะใจเป็นนายหน้าในการรู้จักผิดชอบชั่วดี และก็เป็นผู้สร้างเหตุและรับผลฝ่ายเหตุอยู่ในตัวปฏิเสธไม่ได้ ลัทธิอื่นๆ นอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว เขาก็อ้างเหตุและผลของใจและมันสมองยืนยันอยู่ แต่ทว่ามันเป็นเหตุและผลไปคนละทางไกลกันนัก เช่นวางเหตุโกรธแค้นเบียดเบียนท่านผู้อื่นเพื่อความสุขสบายของตนถือว่าเป็นการชนะแก้แค้น แล้วถือว่าผลรับคือความสุขตน

แต่ความสุขนั้นจะได้รับมาจากประตูไหน ก็มีแต่สรรพ
เวรสรรพภัยเท่านั้นได้รับ บัญญัติมิดลวงคนโง่ คนฉลาด
พร้อมด้วยเหตุผลแล้วลวงไม่ได้โดยง่ายพร้อมทั้งขายโง่
ให้ผู้รู้ดูด้วยเห็นทางปัญญาด้วยโดยง่ายแพร็บเดียว ขณะ
จิตเดียวไม่ยากเลย คนเปลือยกายไม่มีผ้านุ่งผ้าห่มแล้ว-
ในหมู่คนตาดีจะไม่เห็นอวัยวะร่างกายและจิตใจ ส่วนลับ
อันปรียเล่า แม้ตัวของเขาๆ ก็รู้จักเขาอวดแผนพลาดอยู่
แต่ด้วยอำนาจมานะความดื้อตัวไม่ยอมแก้ลัทธิของตัวเลย
กลายเป็นหมาจิ้งจอกหางด้วนไปลักไก่ชาวบ้านหางไป
ติดกับที่เขาดักไว้ก็ดิ้นรนจนหางขาดตัวรอดไปได้ แล้ว
ก็หวนระลึกว่าน่าละอายมาก ในความละอายจึงลด-
หย่อนลงหน่อ ก็ไปอธิบายต่อเพื่อนหมาจิ้งจอกด้วย
กันว่า หางนั้นมันรกรุงรังไปตัดเสียเหมือนเรานี้มันจึง
ประเปรียวดี ท้ายก็ไม่มีตัวใดจะยินดีด้วย ก็ไม่พ้นความ
อดสูละอายมากไม่มีแผ่นดินและโลกจะอยู่ได้ ตายเสีย
เมื่อขณะติดกับก็จะดีกว่ามีชีวิตอยู่ให้โลกดูหน้า

มนุษย์มิจฉาทิฏฐิที่ถือว่าไม่มีบุญไม่มีบาป โชค
โชนแผ่อิทธิพลเป็นศาสดาจารย์ ในโลกปัจจุบันก็คงไป
แถวเดียวกันกับนิทานอีสปเรื่อง หมาจิ้งจอกหางด้วน
ไปลักไก่ชาวบ้านหางไปติดกับที่เขาวางไว้ดักหมาจิ้งจอก
ดิ้นรนจนหางขาด ตัวกายรอดไปแต่ไม่สบายใจเลย

ปราชญน้อยไม่พออธิบาย ปราชญหลายจะถูกกล่าวติว่า
เย้ยหยันฝ่ายข้างชีข้างพราหมณ์ แต่พุทธศาสนา
ไม่ได้ให้แอบกินกับอุเบกขา หน้าเดียวจนเลยเถิด ให้
ใช้อุบายให้ผู้ว่างแผนผิด รู้ตัวย่อมมีอานิสงส์มาก
"เป็นธรรมะทานอยู่ในตัวด้วย เป็นเมตตากรุณาใน
พรหมวิหารและอัปปมัญญาพรหมวิหารด้วย ไม่เลือก
หน้าข้าชื่อ" ธรรมะแผนกนี้ก็ต้องแบบนี้

โอ้โอ๋ โลกาเอ๋ย อย่าอวดวิชาความเห็นตนดี
นักไว้ต่อพระพุทธศาสนา คำสอนใดๆในไตรโลกาว่า
ตามธรรมาธิปไตยแล้ว ย่อมเป็นเบื้องต้นของพระพุทธศาสนา
โดยแท้แล ไม่ว่าอีกก็คงจริงอีก ความจริงไม่หนีจาก
ความจริงก็มีหลายชั้น จริงในโลกุตตระก็มีหลายชั้นอีก ตาม
มรรคและผลของเหตุพืชกรรม ผลของเหตุผลของพืชผลของ
กรรมก็สงเคราะห์กันเข้าได้ไม่ผิด สร้างเหตุสร้างพืชสร้าง
กรรมลงแล้ว แม้ผลของเหตุผลของพืชผลของกรรมจะไม่ประสงค์
สักเพียงใดก็ตาม ก็ได้รับตามส่วนควรค่าของเหตุของพืชของ
กรรมที่สร้างขึ้นจะปฏิเสธไปไหนก็ไปไม่รอดได้เลย "เพราะ
เหตุใจผลใจ เป็นนายกและนายทุน" ใจจะทวนดูรู้ตัวหรือ
ไม่รู้ตัวก็ไม่เป็นปัญหาอะไรเลย

นักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนาแท้ย่อมรู้จักเลือกเหตุ
เลือกพืชเลือกกรรมก่อนลงมือทำ ย่อมรู้จักทางโลกีย์ และ

โลกุตตะระชัด ไม่สงสัยสุ่มเดาด้นคาดคะเน จึงมีปฏิปทาเดิน
ตรงไม่โค้งเลย ได้รับผลทางดีบวกดีคูณดีทวีขึ้น จนถึงที่สุด
ทุกข์โดยชอบแห่งการข้ามทะเลหลงทางปัญญาญาณ ฯ

๑๑ การพิจารณาไตรลักษณ์ให้เห็นชัดประจักษ์แจ้งนี้หา-
ไม่หวังว่าจะหอบเอาใส่รถไฟไปพระนิพพานด้วยหรอก
อนิจจาเอ๋ย พิจารณาเพื่อถอนความหลงของเจ้าตัวที่
เข้าใจผิดว่าเป็นของเที่ยงเป็นของสุขเป็นตัวเป็นตนเรา
เขาสัตว์บุคคลต่างหาก เพื่อให้หน่ายความหลงของเจ้า
ตัวที่เคยหลงมาอวิชชาก็ว่า ปัญญาเป็นหัวหน้าของ
สมาธิและศีลตอนนี้มีพระกำลังมาก ฯ

๑๒ นักภาวนาชอบกล่าวกันว่าภาวนาจนถึงผู้รู้ พุทโธ
แปลว่าผู้รู้ ชั้นไม่ทรงไว้ซึ่งผู้รู้ สั่งไม่ปฏิบัติผู้รู้
และก็ชักลงสู่ไตรลักษณ์ให้เห็นด้วยรู้ด้วยประจักษ์
แจ้ง เป็นการเห็นชอบถูกต้องแล้ว ฯ

เด่นดัง

(เด่นดังอ่านว่าเด่นดัง)

๏ พระอริยะเจ้าทั้งหลาย เด่นดังไปทางมีกิเลสน้อยเบาบางและเหือดแห้งหายไปจากขันธสันดานจนสิ้นเชิง ดังกังวาลออกไปจากโลกกิเลส ดังอยู่ไม่มีกลางวัน กลางคืน ไม่มีกาลไม่มีเวลา "พระปัญญาเท่านั้นจะได้ยินเสียง" คำสอนแต่ละบทแต่ละบาทของพระพุทธศาสนา คล้ายกับว่าร้องก้องตะโกนอยู่ไม่มีกลางวันกลางคืนแท้ ๆ ถึงแม้ว่าหูจะหนวกส่วนภายนอก-อันเป็นหูฝ่ายติดกับแก้มฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ส่วนหูภายในด้านสติปัญญาภายใน ก็เป็นหูทิพย์ได้ไม่พอที่จะเหลือวิสัยขึ้นอยู่กับดวงใจอันสัมผัสกับปัญญาญาณไม่เลือกกาลและเวลา

ชาวโลกาก็ย่อม ปรารถนากันอยู่ทุก ๆ ท่านแล้ว แต่เมื่อบารมีกรรมและผลของกรรมยังอ่อนอยู่ก็จำต้องยินดีเด่นดังไปทางอามิสเป็นส่วนมาก แต่จะแอบอ้างอิงอยู่แต่เพียงบารมียังอ่อนอยู่เพียงเท่านั้นเท่านี้ แล้วระอาหยุดชะงักนอนใจไม่ขวนขวายสร้างขึ้นก็ไม่มีทางจะแก่กล้าขึ้น การเตือนตนเองให้รีบสร้างความดีให้เร็วด่วนทวีขึ้นมี เป็นคำสอนและคำสั่งของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทั้งในอดีตอนาคตและปัจจุบันด้วยและการไม่นอนใจในสรรพโลกทั้งปวง ให้เป็นหมันก็โดยนัยเดียวกัน

เวลาวันคืนกลืนกินชีวาของผู้มีปัญญาทรามไปไม่กลับหลัง เป็นวันเวลาไร้สาระของท่านผู้นั้นโดยแท้ แท้จริงวันคืนเวลาย่อมกลืนกินชีวาของสัตว์โลกทั่วไปไม่ลำเอียง ยุติธรรมอยู่ หมู่มนุษย์เทวดามารพรหม ที่จมอยู่ในโลกียวิสัย ท่านผู้ที่มีกิเลสเบาบางไปบ้างแล้วก็ดี ย่อมดำรงทรงข้อวัตรประหยัดเวลา ไม่ให้ล่วงกาลผ่านเลยไปเปล่า จิตใจหนักเข้าเฝ้าภาวนาติดต่ออยู่ไม่ขาดสาย เพราะเสียดาย - เวลาทำชีวาให้ดำรงทรงคุณค่า ทรงพระสติพระปัญญาไม่ให้บูดขูดเกลากิเลสเป็นนักรู้เอกปฏิบัติเอกหลุดจากความหลงเอกไปเป็นชิ้นๆ ผ่านข้ามไปข้ามไป จนถึงที่สุดทุกข์โดยชอบอันประกอบด้วยพระมหาสัมมาญาณะอันรู้ชอบแท้ไม่แปรผัน ไม่กลับหลังหันมาสู่โลกอีกเลย เพราะพระอนิจจังพระทุกขังพระอนัตตา เป็นศาลประจำโลกา ทรงอำนาจปราบปรามมาประจำโลกทุกยุคทุกสมัย หายความดิ้นรนสงสัย หายความอาลัยโดยสิ้นเชิงแล้ว วิญญาณปฏิสนธิก็ละอายจะไปจับจองใดๆทั้งปวง ว่าของกู ของกู ทั้งปวงดังที่เคยเป็นมา ฯ

ไตรสรณคมน์

๑ พระพุทธศาสนาตอนต้น สอนให้เลื่อมใสศรัทธาให้ถึงไตรสรณคมน์ก่อน แล้วจึงดำเนินตามคำสอน ปฏิบัติเป็นขั้นๆ ไปจนถึงที่สุดทุกข์โดยชอบ สอนละเอียดละออไม่มีบกพร่อง-อันใดเลยบริบูรณ์ครบถ้วนของขบวนธรรมทั้งอรรถ พยัญชนะสิ้นเชิง ไม่มีศาสนาใดๆในสรรพไตรโลกธาตุจะเทียมถึงได้ ผูกขาดจองขาดทุกยุคทุกสมัยทุกกาลทุกเวลาทุกขณะของจิตใจอีกด้วยไม่ต้องสงสัยให้เสียเวลาเลย

ศาสนาอื่นๆมีดาดดื่นถมเถจะทุ่มเทคำสอนดีนัรมจนน้ำไหลไฟดับก็ตาม ก็เป็นโลกีย์ศาสนา หาได้เป็นแก่นสารไม่ เพราะจิตใจเจ้าลัทธินั้นๆเป็นโลกีย์อยู่เต็มภูมิ มีกิเลสหุ้มห่อติดต่ออยู่ไม่ขาดสาย เป็นลัทธิยกตนเทียมปะธาสะ เช่นลัทธิครูทั้งหกเป็นต้น เช่นพราหมณ์ๆเพรมๆก็โดยนัยเดียวกัน พากันโอหังมังคะโลยก ตั้งนั่งสูงขาดอัตตัญญุตาตีตนให้สูง หรือให้เสมอเหมือนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่สุดท้ายแล้วก็พ่ายแพ้แตกกระเจิงกันไป เห็นกันได้ในยมกปาฏิหาริย์ ตำนานกล่าวไว้ชัดแจ้ง

กาลามสูตรไม่ให้เชื่อตามตำนานก็จริง ส่วนศรัทธาเชื่อสิ่งที่ควรเชื่อได้นั้นมีไว้อยู่ในอู่ของพระสติพระปัญญา (ไม่ใช่-เสนาะคำว่าหวานๆเป็นนิทานทางโลก) ต้องบริโภคลองดู

แล้วจึงกล้าตอบแบบอาจหาญไม่มีอคติลำเอียงเลย จึงเกลือและน้ำตาลดูแล้วก็กล้าตอบยืนยันได้ ไม่หากินทางคัดค้านโดยหน้าเดียว หากินทางคัดค้านโดยหน้าเดียวไม่ลงมือปฏิบัติก่อนย่อมไม่เป็นธรรม ผิดจากกาลามสูตรอีกละ และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ก็ไม่ทรงสรรเสริญอีกด้วยซ้ำโลกาเอ๋ย

การปรารภเช่นนี้ไม่เป็นการยกตนข่มศาสนาอื่นดอกหรือ การปรารภตามเป็นจริงเป็นวาจาชอบ และก็ประกอบกับมหาปรินิพพานสูตรที่พระองค์ทรงกล่าวตอบสุภัททะ ผู้เป็นพระสาวกสุดท้ายอรหันต์ เพราะพระมหาสุภัททะท่านกราบทูลว่า ศาสนาอื่นนอกจากศาสนาพุทธ ถ้าท่านเหล่านั้นตั้งใจปฏิบัติตามลัทธิของเขาโดยเคร่งครัดแล้วจะมีสมณะทั้งสี่ โสดา, สกทาคา, อนาคา, อรหันต์หรือไม่หนอพระเจ้าค่ะ พระบรมศาสดาทรงพระยืนยันว่า อย่าเลยอย่าเลย สมณะทั้งสี่ดังกล่าวมาแล้วนั้นไม่มีในศาสนาอื่นเลยผูกขาดทั้งอดีตทั้งอนาคตทั้งปัจจุบันด้วย เราตถาคต ว่าตามธรรมไม่ได้เข้าข้างตัวเลยแต่นิดเดียว ตถาคตเป็นผู้เคารพธรรมยิ่งกว่าใดๆทั้งสิ้น เป็นผู้จำแนกธรรมได้ก็เพราะธรรมทรงอยู่ก่อนมีอยู่ก่อน แต่ดึกดำบรรพ์อันไม่มีประมาณ ตถาคต ไม่ได้ตรัสรู้พระอริยธรรม ก็มีอยู่ก่อนทรงอยู่ก่อนแล้ว คือธรรมๆกล่าวเป็นพิเศษออกไปตาม อัตโนมัติของผู้เขียนว่าเหตุใดหนอดาบสทั้งสองได้สมาบัติเจ็ดและ สมาบัติแปดแล้ว

เข้าถึงอรูปจิตอรูปฌานแล้วซึ่งเป็นธรรมชั้นสูงอยู่บ้างแล้ว มีอานิสงส์แปดหมื่นสี่พันกัป ไฉนจึงไม่ถึงโสดาบันเล่า เป็นของควรสนใจมากๆ ตอบว่าเพราะเป็นฌานโลกีย์ก็ถูกดี ตอบว่าเพราะไม่ยอมตนถึงไตรสรณคมน์อันนี้ยิ่งถูกมาก เพราะเป็นลัทธิแย้งพุทธศาสนายังอวดดีอยู่ ไม่ยอมตนถึงไตรสรณ-คมน์แห่งพุทธศาสนาและวิปัสนายังไม่ครบไตรลักษณ์ประจักษ์แจ้งชัดได้

อภิฐานะโทษอย่างหนักหกในอนันตริยกรรมหกอัญญ-สัตถุทเทส คือศาสดาอื่นอยู่ คือลัทธิภายนอกอยู่ พระพุทธศาสนาไม่ได้กล่าวไว้แต่เพียงอนันตริย กรรมห้าเท่านั้นยังเพิ่มเข้าอีกข้อ เหตุนั้นจึงยังไม่ถึงพระโสดาบันได้ จึงห้ามมรรคผล-นิพพานชั้นใดชั้นหนึ่งอยู่ เป็นด้วยเหตุผลอันนี้ในรตนสูตร สูตรสัปปุริสในเบื้องต้นพรหมจรรย์ของพระพุทธศาสนา ฉะจาภิฐานานิอะภัพโพกาตุง อิทัมปิสังเฆระตะนังปณีตัง เอเตนะสัจเจนะสุวัตถิโหตุ มีข้ออ้างดังนี้จึงกล้ายืนยันได้ในเรื่องนี้ชัด

ศาสนาอื่นจะกลืนกินศาสนาพุทธในทางตรงและทางอ้อมทางทางใกล้และทางไกลนั้นเป็นไปไม่ได้เป็นอันขาด พระพุทธศาสนาไม่ได้วิตกวิจารณ์อะไรเลย เพราะฐานะศาสนาอื่นไม่สมฐานะศาสนาพุทธ คล้ายกับคนตาบอดไม่สมฐานะจะมาเรียนวิชาสนเข็มเพื่อแข่งดีกับคนตาดี ข้อนี้ก็เป็นมาทุกยุคทุกสมัย เว้นไว้แต่ท่านผู้มีศรัทธาเองเป็นเอง คลายความเลื่อมใสในลัทธิ

ของตนแล้วหันหน้าเข้ามาหาศาสนาพุทธ เช่นพระมหาสารีบุตร และพระมหาโมคคัลลานะมีมาจากสญชัยนาตตะบุตรเป็นต้น เพราะท่านทั้งสองเป็นคนตาดีอยู่แต่เดิมแล้วไม่ใช่คนตาบอด เป็นเพียงไม่มีเข็มที่จะสนเท่านั้น แต่พอเจอเข็มก็สนได้โดยง่าย

บุพกรรมขององค์ท่านทั้งสองได้สร้างสมมาแต่ศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอโนมะทัสสี มีมาในตำนานดีมาในปฐมสมโพธิอย่างพิศดารเป็นพงศาวดารอันมีเหตุผลพอ ไม่เหมือนศาสนาอื่น ศาสนาอื่นนั้นบุเรชาติที่สร้างบารมีมาก่อนเท่านั้นชาติเท่านี้ชาติ ก็เลยพากันเอามาอ้างพอให้เป็นหลักฐาน ก็ไม่ได้เสียแล้วเพราะจนมุมไม่มีประตูเลย มีแต่เอาอามิสสินจ้างรางวัลให้คนนับถือ พอหมดสินจ้างรางวัลก็ขบถคืน เพราะไม่มีหลักฮัมสันทิฏฐิโกลงโอเห็นเอง ไม่มีปัตจัตตังนั่งบัลลังก์รู้เฉพาะตน คนหนาแน่นกิเลสไม่เบาบางแล้ว เมื่อพอจะมีมาจากประตูใดเล่า และยางอายก็ไม่มีวันจะลดละเบาลงได้

คล้ายกับไฟไม่กลัวฟืนทั้งใส่เท่าใดก็ลุกโพลงตะฟัดตะพือ ผู้ทิ้งใส่หนีไม่ทันก็ต้องไหม้ยับเยินไปไม่ไว้หน้า แม่น้ำในสรรพโตรโลกาจะเสมอตัณหาย่อมไม่มี สมุทัยก็ว่าเพราะเป็นเหตุให้ทุกข์ทางใจทวีคูณ เว้นไว้แต่เห็นโทษแล้วบรรเทาหรือคายออกเสีย พระพุทธศาสนาเท่านั้นสอนให้เห็นโทษ พร้อมทั้งสอนให้เห็นคุณที่ละเว้นได้แล้ว เรียกว่าเป็นฝ่ายผลนิโรธก็ว่า เป็นไวพจน์ของพระนิพพานก็เรียกๆ ตามเป็นจริงของธรรม

ศาสนาอื่นๆลัทธิอื่นๆประชันขันแข่งกันแต่วัตถุนิยม ด้านกิเลสจะมากกว่าแผ่นฟ้าแผ่นดินไม่คำนึง จะเรียกว่ากิเลสสรรพังคัจฉามิก็ได้ ปรารภตามความเป็นจริงไม่ได้ดูหมิ่นดูแหม่แต่ประการใดเลยดอก พระนิพพานอันดับกิเลสได้โดยแท้มีแต่พระพุทธศาสนาเท่านั้น เพราะน้ำจะดับไฟก็มีมากเหมือนไฟวิชาดับไฟก็แยบคายดีถ้วน อสุภะบรรเทาราคะ เมตตาบรรเทาไฟโทสะและเปียดเปียน มุทิตาบรรเทาความริษยาเมื่อเขาทำดีได้ดีก็มีการส่งเสริมพลอยยินดีอนุโมทนา แต่กิเลสทั้งหลายจะขาดสิ้นไปได้ด้วยพระปัญญาอันแข็งกล้ารอบคอบด้วยเหตุผลพร้อมมูลบริบูรณ์ เพียงสมาธิล้วนๆนั้นไม่สามารถตัดได้สนิท พอถอนออกจากสมาธิแล้วกิเลสก็ขบถคืน เป็นเพียงกดไว้ข่มไว้

ผู้ทรงพระปัญญามาก พอกำหนดภาวนากรรมฐานบทใดบทหนึ่ง ชวนะปัญญาก็สัมปยุตรู้พร้อมกันในขณะเดียวพลันทันเวลา เช่นเห็นลมกำลังหายใจเข้าก็เห็นทั้งต้นลมกลางลมท้ายลมในขณะเดียวทันกัน เห็นด้วยรู้ด้วยชัดด้วยไม่สงสัยในขณะนั้นด้วย เห็นไตรลักษณ์กลมกลืนกันในขณะเดียวคล้ายเชือกสามเกลียว ไม่บัญญัติว่าอยู่คนละขณะเลยเพราะสติ สัมปชัญญะและปัญญาแข็งแกร่งคล้ายกับนายทหารหรือทหารขวาหันก็ต้องพร้อมกันเพรียบไม่มีการเชื่องช้าล้าหลัง ทั้งนี้เพราะความชำนาญไม่เกื้อเชิน

นักภาวนาเพื่อพ้นทุกข์ข้ามทะเลหลงข้ามทะเลสงสัยก็ต้องอย่างนั้น มิฉะนั้นแล้วก็จะไม่ทันอ้ายกิเลส แม่ทัพอ้ายกิเลสนี้ แม่ทัพกองพลของมันก็คืออ้ายตัวหลงๆ นี้เอง มันเป็นของคล่องแคล่วว่องไวมากแท้ๆ หนาพระมหาสติ พระมหาสัมปชัญญะ พระมหาปัญญาเท่านั้นจึงจะชนะมันได้ ไข่ๆ หลงๆ ลืมๆ สู้มันไม่ได้หรอก ฯ

๑๓ ผู้รู้โดยย่อแบ่งออกเป็นสอง เป็นโลกิยวิสัยหนึ่ง เป็นโลกุตตระวิสัยหนึ่งดังนี้เป็นต้น ส่วนผู้รู้ในโลกุตตระแบ่งเป็นหกคือ ผู้รู้ของพระโสดา ผู้รู้ของพระสกะทา ผู้รู้ของพระอนาคา ผู้รู้ของพระอรหันต์สาวก ผู้รู้ของพระปัจเจกพุทธเจ้า ผู้รู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ส่วนภูมิของสาวิกาที่เป็นโลกุตตระก็หมายเข้าในภูมิของสาวกรวมกันแล้ว ฯ

๑๔ ผู้รู้ทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วนี้ มียิ่งหย่อนต่อกันตามฐานะของธรรมะ จะเอาผู้รู้ไปตีเสมอกันหมดก็เรียกได้ว่ายังไม่แตกฉานในผู้รู้ เพราะไม่มีสูงไม่มีต่ำ ปะราสะยกตนเทียมท่าน ฯ

มโนวัตร

๑ ชาวโลกทุกถ้วนหน้าทั่วทั้งไตรโลกา ธรรมมามีอยู่อู่ของพระพุทธศาสนา ดำรงทรงไว้ที่มหาคือใจ มีอยู่ตรามใดเป็นมรฎกเดิมมูลเดิม ไม่มีท่านผู้ใดมาเพิ่มและตัดออกได้ ใจดวงเดิมอันปราศจากกิเลส พระบรมศาสดาทรงเทศน์ว่าอันนี้แหละเป็นมหาทรัพย์สิน ศีลสมาธิปัญญาก็ต้องรวมลงมาที่ใจอันสะอาด บรรดานักปราชญ์ย่อมไม่ประมาทธรรมะ พอใจปฏิบัติธรรมะละในสิ่งที่ควรละ เว้นในสิ่งที่ควรเว้น เห็นชอบรู้ชอบปฏิบัติชอบในสิ่งที่ควรรู้ชอบในสิ่งที่ควรปฏิบัติชอบ จะหลุดพ้นชอบได้ไปเป็นชั้นๆ จนถึงที่สุดทุกข์

เครื่องวัดของมนุษย์ว่าหนักเบาดีชั่วสูงต่ำลุ่มดอนขนาดไหนแห่งความประพฤติชอบหรือไม่ชอบก็ดี ก็ต้องเอาธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาเท่านั้นเป็นเครื่องพิสูจน์วัด "และก็วัดไม่ยากด้วยแพร็บเดียวก็รู้ได้" เรื่องชาติชั้นวรรณะรวยจนเพศวัยไม่เป็นปัญหาไม่สำคัญด้วย "สำคัญอยู่แต่การปฏิบัติธรรมเท่าที่ควรเท่านั้น" ข้อนี้คงเป็นความเห็นชอบรู้ชอบปฏิบัติชอบ ของปวงปราชญ์โดยแท้ การวัดท่านผู้อื่นเป็นของภายนอกก็จริงแต่ก็ไม่พ้นพิจารณาวัดอยู่นั่นเอง เพราะมันเป็นของวัดไม่ยากเหมือนวัดที่ดินที่สวนที่ไร่ที่นาเป็นต้น วัดที่ดินที่สวนที่ไร่ที่นาต้องได้ลุยโคลน น้ำ ขวาก หนาม และหญ้าอะไรต่อ-

อะไรจึงปาฐะ สาระพัดก็ว่าได้

มีนวัตรของพระพุทธศาสนา มีทานวัตร มีศีลวัตร ภาวนาวัตรวัดเดินผ่าศูนย์กลางออกจากโลก โลกภายในรวมลงในใจของเจ้าตัวที่มีกิเลสเหลืออยู่ยังไม่ข้ามไปได้ด้วย-สัมมาวิมุติโดยสิ้นเชิงได้ โลกภายนอกออกจากเจ้าตัวออกไป และก็ไม่ควรถือว่าเป็นโลกสำคัญเพราะเป็นคนละเรื่องละโลก ตนเป็นที่พึ่งของตน ใจเป็นที่พึ่งของใจ ธรรมเป็นที่พึ่งของธรรม เป็นคำสอนฝ่ายโอปนยิโก อันพึงทำให้เกิดให้มีโดยเฉพาะ จึงเป็นอะหังสุรีโตใหม่ จึงตรงกับคำว่าตนชอบสุข แล้วก็จะพบสุขด้วยไม่เหลือวิสัย "แต่สุขในโลกนี้มันไม่มี" สุขในโลกุตตะระเป็นลำดับไปจนถึงอรหัตสุขจึงจะเอ่ยได้

ชาวโลกชอบเรียกกันจนเป็นพหุลา กรรมๆเคยชินว่า " กามสุข" แต่ก็ไม่พ้นเป็นสุขแบบยาพิษเคลือบ น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย "เพราะสุขอิงอามิส" แมลงวันติดไหน้ำผึ้งตายคา ผู้เรียนต้องการเรียนว่า กามทุกข์เขาดีๆนี่เอง "เพราะสิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นก็คือทุกข์ล้วนๆ" จึงจะไม่เป็นการชวนให้ผู้มีปัญญาน้อยพลอยหลงชินหูชินปาก จะแกะออกยากเหมือนดึงขาเต่าที่กำลังหดตัวอยู่ในกระดองของมัน ทะเลหลงชั้นที่หนึ่งก็คือกามมะทุกข์ ถ้าข้ามทะเลกามมะทุกข์ไปด้วยพระปัญญาอันชอบแล้วก็ดี ก็ข้ามทะเลหลงโทสะทุกข์ไปพร้อมกัน

ในตัวไม่มีอันใดก่อนไม่มีอันใดหลังเลย ต่อแต่นั้นทะเลหลงยัง มีน้ำอยู่เพียงเล็กน้อย นอนกรนสักสี่ห้าตื่นจึงข้ามก็ได้ แต่ท่านผู้ทรงปัญญามากก็ข้ามเตลิดทีเดียว ไม่ต้องจำเป็นจะนอนกรนเลย (หมายความว่าไม่ต้องค้างสุทธาวาสชั้นใดชั้นหนึ่งเลยก็ได้ทีเดียว)

คำพังเพยของชาวโลกบางจำพวกกล่าวคำสบประมาทว่าไม่ต้องการพระนิพพานดอกเพราะมันไม่สนุกว่างั้น ผู้เขียนตอบลมตอบแล้งว่า ไก่แจ้คุ้ยเขี่ยหากินไปพบพลอยก็ตามก็ขืนยืนยันว่า สู้ข้าวเปลือกข้าวสารเขาเมล็ดเดียวก็ไม่ได้ ว่าแล้วก็คุ้ยเขี่ยหากินไปในแปลงอื่นๆไม่สนใจเลยฯ เป็นธรรมดาในส่วนนี้อยู่เอง ของที่ดีย่อมมีประโยชน์แก่ผู้รู้จักคุณค่า ถ้าไม่แล้วก็เปล่าประโยชน์ทั้งนั้น คนตาบอดย่อมไม่ยินดีจะสนเข็ม คนขาหักย่อมไม่ยินดีจะวิ่ง คนโง่ย่อมไม่รู้จักยินดีคนฉลาด คนบาปหนาสาโหดย่อมไม่ยินดีต่อผู้สร้างกุศลผลบุญสุจริตธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นมาแต่ดึกดำบรรพ์

นั้นกรรมและผลของกรรม จึงเป็นศาล ยุติธรรมจำแนกสัตว์ให้ดีเลวต่างๆกันตามเหตุผลของเจ้าตัว แต่ละรายที่สร้างขึ้นไม่ลำเอียง จะตามเร็วหรือช้าก็มีสิทธิ์อิสระอยู่กับกรรมและผลของกรรมขาดตัวแล้ว ไม่มีสิ่งอื่นๆจะไปคัดค้านและแย่งหน้าที่ทำงานแทนได้ ไม่เหมือนของหยาบๆ ภายนอก

ของหยาบๆ ภายนอกที่มีวิญญาณครองสิ่ง แต่ก็อยู่ใต้อำนาจกรรมและผลของกรรมอีกละ (เว้นพระอรหัตผลเสียเท่านั้น) กรรมและผลของกรรมเป็นเปียบำเหน็จบำนาญของชาวโลกประจำโลก ไม่ว่ากรรมดีกรรมชั่ว น้อยและมากจะว่าโลกทิพย์ ใจทิพย์ ธรรมทิพย์ก็ได้ไม่ผิด ทางดีก็เป็นทิพย์ไปทางดี ทางชั่วก็ทิพย์ไปทางชั่วโดยนัย

สร้างเหตุขึ้นแล้ว ผลไม่ประสงค์ก็ได้รับทางดีก็โดยนัยทางชั่วก็โดยนัย ฯ ส่วนผลลัพธ์น้อยและมากขึ้นอยู่กับเหตุที่สร้างขึ้นคือนายใจ นายกใจ เพราะเป็นหัวหน้าพาทำดีพาทำชั่ว ตา หู จมูก ลิ้น กายไม่ได้เป็นหัวหน้าพาทำ ใจในที่นี้หมายถึงใจที่ยังมีกิเลสอยู่ "เว้นใจพระอรหันต์เสีย" เพราะใจพระอรหันต์เป็น อโหสิเหตุ อโหสิผลแล้ว "เพราะไม่มีอุปาทานในเหตุๆผลๆวนๆเวียนๆ" พระอริยเจ้าอนาคามียังอาศัยหลักเหตุๆผลๆ อยู่ มีอุปาทานอันละเอียดสิงสถิตย์อยู่ ฯ

---

๑๕ กรรมฐานทั้งหลายก็ดีสมาธิก็ดี ฌานก็ดี สมาบัติใดๆ ก็ดี อยู่ใต้อนิจจังอันละเอียดทั้งนั้นแหละ เพราะอ่อน-หมดกำลังก็ถอนออกมา จะอยู่ยั่งยืนยงคงที่ย่อมเป็นไปไม่ได้เลย ฯ

กบเฝ้าดอกบัว

๑ ชาวโลกทุกถ้วนหน้าที่เคารพ พวกเราอย่าได้เป็นกบเฝ้าดอกบัว และอย่าได้เป็นกบเลือกนายเลย นายของพวกเราคือพระธรรมคำสั่งคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคำสอนที่ทรงพระเหตุผล สมต้นสมกลางสมปลายบริบูรณ์ดีพอแล้วพร้อมทั้ง ฆราวาสและบรรพชิต สอนจิตสอนใจของพวกเราให้ละเอียดลึกซึ้งส่งตรงไปให้ชนะความเมาความหลงของเจ้าตัว สอนไม่ให้เข้าข้างตัวโดยฝ่ายเดียว สอนให้แลเหลียวดูใจท่านผู้อื่นและให้เอาตนเป็นพยานก่อน ยกอุทาหรณ์เรื่องเกี่ยวกับชีวิต เรารักชีวิตเรายิ่งกว่าใดๆทั้งสิ้น มีผู้มาเบียนตีขี่เบียดเบียนทำร้ายล้างผลาญ เราก็ไม่พอใจเลยแม้แต่ขณะจิตเดียว สัตว์อื่นท่านผู้อื่นนั้นเล่าเขาก็ถือว่าชีวิตของเขาเป็นของหวง และมีค่า

เหตุนั้นการละเมิดปาณาติบาต ทำชีวิตสัตว์ให้ถึงปวดเจ็บตายจึงไม่ควรทำเลยขาดตัว เมื่อเห็นข้อนี้เป็นพยานเด่นชัดแล้วข้ออื่นๆ ในด้านที่ว่าศีลทั้งห้าข้ออันเป็นพรหมจรรย์เบื้องต้นของพระพุทธศาสนา อันเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนาจะมั่นคงถาวรอยู่ที่พระนครหลวงใจก็มีเหตุผลเป็นอันเดียวกัน เป็นการเข้าใจกันได้ง่ายๆไม่ลี้ลับเลยๆ เราไม่พอใจส่วนใดท่านผู้อื่นก็ไม่พอใจส่วนนั้นๆ การพูดโกหกพกลม

ก็ไม่พอใจทั้งสองฝ่าย เสียประโยชน์ทั้งผู้พูดและผู้ฟังเสียเวลา ตลอดถึงขั้นสูงของอันตรายฉิบหาย กาเมกาไมก็โดยนัยเขาล่วงประเวณีเขาในลูกเมียผัวหรือหลานเหลน เขาก็เกิดไม่ให้ไม่ชอบ "เขาก็เหมือนกัน" สุราเล่าแต่ไม่กินมันก็เมาอยู่แล้ว คือเมาก็เลยไม่สร้างศีลห้าสี่ข้อข้างท้าย ถ้าลองระเมิดมากหนักเข้าหนักเข้า (ก็ตกลงฆ่ามารวมอยู่ข้อต้นอีกละลูกมั้ย)

ถ้าชาวโลกพร้อมกันมีศีลห้าบริบูรณ์แล้ว ไม่ต้องมีตำรวจทหารและเวรยามให้ลำบาก กฎหมายของประเทศชาติตลอดกฎหมายโลกก็ไม่ต้องตั้งขึ้นมากหลายมาตราให้ท่องจำมาก เสียเวลานอนหลับไปก็ไม่สะดุ้งผวาเพราะไม่มีเวรอยู่รอบด้าน จิตใจชาวโลกก็เบิกบานหรรษาหน้าตาผ่องใสผิวพรรณวรรณะผุดผ่อง หน้าก็ไม่หิวคิ้วก็ไม่ขมวด เป็นมนุษย์และเทวดาเต็มภูมิ เสียงระเบิดตูมๆตามๆก็ไม่มี มีแต่เสียงสวัสดีคุณปู่คุณย่า คุณตาคุณยาย คุณพ่อคุณแม่ คุณลุงคุณป้า คุณน้าคุณอา คุณพี่คุณน้อง คุณลูกคุณหลานคุณเหลน คุณมิตรคุณสหาย คุณครูบาคุณอาจารย์คุณครู คุณพระ คุณพระมหากษัตริย์ คุณรัฐธรรมนูญ คุณพระพุทธคุณพระธรรมคุณ-พระสงฆ์ (ไม่มีเสียงเปรี้ยวและเผ็ด) มีแต่เสียงสมานมิตรสมานฉันท์อารมณ์อาหารของใจก็เบิกบานหรรษา ไฟโทสะก็บรรเทาหรือระงับ การตายโหงด้วยศาสตราอาวุธตามตรอกห้วยธารดอยดงดอนรั้วสวนไร่นาในบ้านในเมืองในกรุง และ

ตามถนนหนทางๆลๆ ก็จะไม่มี จะสมฐานะว่าเป็นโลกมนุษย์เต็มภูมิ ส่วนสัตว์โลกเล่าก็จะเบาลงอีก เวรภัยนานาเอนกก็ลดน้อยลงมาก จะไม่มีเสียเลยก็ว่าได้ หนทางใจไปพระนิพพานก็โล่งโถงตรงไป สิ้นลมปราณวันใดก็จะทรงวิญญาณไปดีเพราะไม่ได้หอบเวรภัยไปด้วย ไปแบบเบาๆ แบบเย็นๆ ไม่เร่าใจ ประตูใจไปนรกและเปรตปิดดีแล้วไม่ได้สร้างขึ้นไว้ ก็มีคติเป็นสองไม่มนุษย์ก็สวรรค์เท่านั้นเองละ

เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก ก็เป็นผู้รูปสวยตระกูลสูง อายุยืนทั้งมีทรัพย์ภายนอกและภายใน และไม่มีใครมาทำอันตรายต่อทรัพย์ศีลสิน ไม่มีใครมาล่วงประเวณีและไม่มีใครมาโกหกพกลมต้มตุ๋น ไม่ได้เป็นคนบ้าใบ้เสียจริตผิดมนุษย์ เพราะไม่ได้ล่วงละเมิดศีลห้า เพราะศีลเป็นทรัพย์ถาวรมาก ผู้ไม่เชื่อศีลไม่เชื่อธรรม ก็คือผู้ไม่เชื่อตนในสิ่งที่ควรเชื่อนั่นเอง กรรมและผลของกรรมฝ่ายดำนำสนองจองอยู่ในอู่ของขุมมืด-ตื้อ เป็นของเหลือวิสัยที่พระอาจารย์จะเทศน์เอาได้ ก็ต้องปล่อยไว้ใช้อุเบกขา แต่ก็ชักจะเป็นอุเบกขวางของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาบ้าง แต่ผู้ใจสูงธรรมสูงมีวิธีหลีกได้ไม่เป็นไร มีหน้าที่ทำใจให้สูงกว่าผู้ยังอินทรีย์อ่อนอยู่ให้อภัย รำไปก็ได้ การให้อภัย ในใจและออกเสียงก็ดีมันก็เป็นธรรมะ อันไม่ไม่หมกเวรภัยไว้ในโลกอยู่แล้ว และก็เป็นพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายอีกด้วย

ผู้เชื่อนลงเอยเห็นชัดไปเข้าข้างพระธรรมแท้ว่า ถ้าชาวโลกทุกถ้วนหน้าถึงพระพุทธเจ้าพระธรรมะเจ้าพระสงฆะเจ้าเป็นที่พึ่งที่ระลึกที่ปฏิบัติบูชาผูกขาดจองขาดไม่เอาลัทธิอื่นมาปนเปสร้างปัญหา พร้อมทั้งทรงศีลห้าบริบูรณ์แล้ว โลกมนุษย์ทั้งโลกจะเป็นโลกุตตะระโลกสงบเย็นปราศจากสรรพเวรสรรพภัยให้เห็นประจักษ์แก่ตานอกและตาใน จะพากันผินหน้าจิตใจพร้อมทั้งเจตนามุ่งหน้า สูงส่งตรงไปสู่ธรรมอันไม่ตายคือพระนิพพาน โดยมิได้มีพระอาจารย์ภายนอกมาชักจูงเลย เพราะอำนาจพระอาจารย์อันทรงอยู่มีอยู่ที่อู่ของขันธสันดาน ที่เรียกว่าสันทิฏฐิโกและปัตจัตตัง จะเป็นพลังธรรมะทิพย์ ใจทิพย์ สติทิพย์ ปัญญาทิพย์ เกิดขึ้นไม่ต้องสงสัยสามัคคี กันไปในธรรมไม่ตายแล ฯ

๑๖ วิปัสสนาอันเกี่ยวกับปัญญาก็เกิดดับเป็น นั้นมรรคาท่านผู้ได้ดื่มรสได้ผ่านมาแล้วในส่วนนี้ จึงไม่กล้ายอมติดอยู่ที่ใดๆ ทั้งสิ้น เพราะเป็นอุปาทานและอวิชชาตัณหากรรมเหตุเกิดที่ซ่อนละเอียดพร้อมทั้งมี วิญญาณปฏิสนธิ และวิญญาณปฏิภพอยู่ในตัวสัมปยุตกันอยู่แนบละเอียดละออมากมายนัก สติปัญญาไม่แก่กล้าก็ชักจะพาให้หลงติดอยู่แนบกินในตัว ฯ

เอกนิบาต

๑ การเลื่อมใสพระพุทธศาสนานี้ เป็นจิตใจที่ไม่อาภัพ เป็นโชคดีดวงดีของท่านผู้นั้นแล้ว เป็นใจทิพย์ เป็นมนุษย์สมบัติ เป็นสวรรค์สมบัติ เป็นนิพพานสมบัติ อยู่ในตัวแล้ว เป็นผู้เห็นชอบอีกด้วยเป็นผู้มีหูมีตามีใจประกอบด้วยหูปัญญาตาปัญญาใจปัญญา ไม่เสียท่าที่เกิดมาเป็นมนุษย์ให้เสียชาติเลื่อมใสศาสนาใดๆ ล้านๆ ขณะจิตใจ ก็ไม่เท่าเลื่อมใสพระพุทธศาสนาขณะจิตเดียวขณะใจเดียวเลย ที่มาของธรรมะในพระสูตรหลายแห่ง คือสูตรของใจสูตรของกายสูตรของวาจา มีในสูตรเป็นนายหน้า ปรมัตถ์ก็มัดเข้าที่กายวาจาใจมีใจเป็นนายหน้าอีก พระวินัยปิฎกก็มีใจเป็นนายหน้าอีกกายวาจาเป็นบ่าว

ว่าเป็นติกกะนิบาท แปลว่าเป็นสามบท นิบาทก็แปลว่าบทของธรรม ว่าเป็นหมวดสามๆ แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ก็ต้องย่นลงมา เอกนิบาตในปัจจุบันธรรม นักปฏิบัติภาวนาในพระพุทธศาสนา จะย่นหรือไม่ย่นก็ไม่สงสัยรู้จักรสชาติความหมายของ ธรรมวินัยได้แจ่มแจ้งแทงตลอดได้ แม้ธรรมภายในภายนอกใกล้ไกลหยาบละเอียดประณีตสุขุมอดีตอนาคตปัจจุบันรู้เท่ารู้ทันรู้กันรู้ใจได้ทั้งนั้น (เพราะรู้ใจรู้ธรรมปฏิบัติใจปฏิบัติธรรมในปัจจุบันชัดในชั้นใดๆ แล้ว) ใจชั้นนั้นๆ ธรรมชั้นนั้นๆ ในอดีตในอนาคตก็ไม่ต้องสงสัย "ถ้าสงสัยอยู่ก็

ก็เรียกว่าไม่ปฏิบัติชอบไม่เห็นชอบไม่รู้ชอบในจิตปัจจุบันใน ธรรมปัจจุบันในชั้นนั้นๆ” (ธรรมตอนนี้เป็นธรรมชั้นสูงผู้ไม่ปฏิบัติจริงจังแล้วยากจะเข้าใจได้)

บางมติกล่าวว่าถ้าภาวนาดีก็ต้องขึ้นไปเห็นสวรรค์โลกเทวโลก พรหมโลกซิ และไปเห็น นรกซิสิน่ะ ผู้เขียนขอตอบว่าจริงอยู่บ้าง แต่ทว่าเมื่อบางท่านเป็นนิสสัยสร้างบารมี สุขวิปัสโกพอจิตถึงอุปจารสมาธิ เห็นนิมิตภายนอกบ้างแล้วก็ไม่อาลัยในนิมิต สติปัญญาใกล้ชิดพินิจพิจารณาอนิจจังทุกขังอนัตตาพร้อมกันไปในขณะเดียวเลยอย่างนี้ก็ไม่ใช่ว่าผู้นั้นไม่เห็นไม่รู้ ผู้นั้นแหละเห็นชัดรู้ชัดจนไม่ติดอยู่ เพราะไม่ติดอยู่ในรูปจิตเพราะไตรลักษณ์เป็นอัยการตัดสินด้วยอำนาจวิปัสนาปัญญาแก่กล้าของผู้นั้น เพราะนิสสัยสุขวิปัสโกเจริญสมถะส่วนเดียว เจริญวิปัสนาสามส่วนเป็นแม่เหล็กดึงดูดข้ามนิมิตภายนอกเพ่งนอกไปไม่อาลัยเลยนา

จำพวกที่ติดอยู่ในนิมิตนรก สวรรค์เป็นจำพวกที่ทรงนิสสัยพระโมคคัลลาน์ติดอภิญญาใดๆในโลก ล้วนอยู่ใต้อำนาจอนิจจัง-ตลอดทั้งไตรลักษณ์แล้ว ผู้ทรงปัญญามากก็ไม่พอใจจะแอบกินอยู่เพียงแค่นี้ แล้วผู้เขียนจะเรียนอธิบายว่า นรกทางปรมัตถ์ก็คือ เมื่อขณะจิตเป็นกามวิตกตรึกตรองสิ่งเสริมกามารมณ์ก็ดีพยาบาทก็ดีเบียดเบียนก็ดี นั้นแหละคือขุมไฟนรกรสชาติของนรก “จริงมั้ยล่ะ” สวรรค์นั้นตรงกันข้ามก็โลกทั้งปวงสังขารทั้งปวงนั้นเองคือนรก สิ่งใดไม่เที่ยงเป็นทุกข์สิ่งนั้นก็เป็นนรก

ถ้ามีผู้ไปยึดถือเอาเป็นเจ้าของก็ยิ่งเป็นนรกหลายขุมหลายชั้นตามผู้ยึดน้อยและยึดมากไม่เสมอกันหมด เข้าใจกันง่ายๆจะปฏิบัติสะดวกดี ผู้เจตนาพ้นทุกข์โดยด่วนในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรม ย่อมไม่ภาวนาอวดอ้างเอานรกและสวรรค์มาให้ผู้หอบใจเดินทางได้ดัง แต่ก็ถูกกับกิเลสผู้ชอบสวรรค์ที่เที่ยวเกิดๆตายๆ ถ้าผู้มีปัญญาหลายก็กลายเป็นเครื่องหน่าย เพราะสวรรค์มีอุปสรรคเกิดๆตายๆ กลายเป็นยาวิเศษของผู้ชอบหน่าย

การภาวนาเมื่อยังไม่หลุดพ้นโดยสิ้นเชิงแล้ว เมื่อท่านผู้ใดไปติดอยู่ในรูปและ อรูปก็ไปแอบกินอยู่เพียงแต่ที่ตนไปติดอยู่นั้น ไม่ต้องการแอบกินก็ตามแต่มันหมดกำลังไปไม่ไหวก็จำใจแอบพระนิพพานไม่ได้แอบกินอยู่กับสุขทุกข์ อุเบกขา อดีตอนาคตปัจจุบันผู้รู้หรือผู้ไม่รู้สัญญหรือไม่สูญอัตตา หรืออนัตตาใดๆทั้งสิ้น พวกที่ยืนยันเถียงกันตาดำตาแดงอยู่ เป็นปัญหาของเหตุๆผลๆเพราะยังไม่หลุดไม่พ้นโดยสิ้นเชิงทั้งนั้น เพราะหวังเอาแพ้เอาชนะมวงสรวงสังเวยกิเลสอยู่ และก็ขออภัยด้วย จากบรรดาชาวพุทธทุกถ้วนหน้า เวลาผู้เขียนเป็นบ้าลมก็ปล่อยให้เป็นบ้าไปตามกรรมของสัตว์ไปซะ เมื่อถึงอันไม่ตายคือธรรมเท้อรหันต์แท้แล้ว รสชาติของบ้าๆบอๆคงตั้งอยู่รอบพระนครหลวงใจไม่ได้

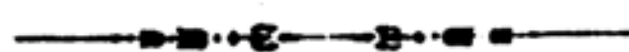
ใจใดไม่มีผู้มายึดถือเอาใจเป็นตัวเป็นตนเป็นเราเป็นเขาเป็นสัตว์เป็นบุคคล ใจนั้นธรรมนั้น จะข้ามแม่น้ำวนพ้นจาก

เหตุจากผลไปไม่มีรอยหมายไว้ในภพใดๆทั้งสิ้น ใจนั้นธรรมนั้นเป็นใจว่างแท้ ธรรมนั้นเป็นธรรมว่างแท้ ไม่เป็นหน้าที่ของจำพวกเหตุๆผลๆด้นๆเดาๆ จะเอามาเป็นสนามสังคมได้ ธรรมส่วนนี้เป็นของเหลือวิสัยของปุถุชนคนหนาจะถ่ายภาพติดได้ในรอยของนกที่บินอยู่ในอากาศ บรรดาท่านผู้แก่เรียนแก่เพียรแก่ปฏิบัติจึงจะสามารถรู้ชัดตัดข้ามทะเลหลงตรงไปได้ให้ถึงฝั่งได้ไม่จมตายเลย จะละเอียดลึกเพียงใดก็เหนือไปจากบรรดาท่านผู้พยายามไม่ได้ ท่านผู้ข้ามทะเลหลงไปแล้วมากกว่าเมล็ดหินเมล็ดทรายในท้องมหาสมุทรสี่มหาสมุทร หรือร้อยโกฏิมหาสมุทรก็ได้ (แต่กัปก็อสงไขยอสงไขยกัปแล้ว) ฯ

๑๗ นักภาวนาชักจะมาล่าช้าอยู่แบบนี้เป็นส่วนมาก นิพพิทาญาณปรากฏชัดเสียก่อนแล้ว จึงจะถือเอาเป็นเกณฑ์เป็นประมาณได้ มิฉนั้นผู้ชอบเถียงก็จะเถียงเอาแบบดื้อ ๆ

๑๘ เมื่อผลของเหตุมีอยู่ทรงอยู่ตราบใด มรรคก็ดี เหตุก็ดี พืชก็ดี กรรมก็ดี ก็มีอยู่ตราบนั้น ที่นี้ผลของมรรคก็ดี ผลของเหตุก็ดี ผลของพืชก็ดี ผลของกรรมก็ดี ก็มีอยู่ทรงอยู่ตราบนั้น ฯ

พระโสเดา-พระโสคัน

๑ พระภิกษุสามเณรด้านการก่อสร้าง ได้สละด้ามจอบ-ด้ามเสียมมาจากฆราวาสแล้วในงานหยาบๆ ตั้งหน้าศึกษาและปฏิบัติขัดเกลากิเลสให้พ้นไปจากเขตของตัณหา เป็นหน้าที่ๆ จะพิจารณาให้สมกับเพศ แต่ก็มักจะตกอยู่ในเขตของการก่อๆ สร้างๆ มักจะอ้างกันว่า แผ่นดินต้นไม้นับวันจะคับแคบเข้า เพราะคนมากขึ้นเพิ่มทวี ถึงแม้ว่าจะตายเป็นก็ตามแต่คนก็แพร่หลายทวีขึ้นนั่งหลับตาอยู่หน่อยเดียวก็จะขัดข้องในอนาคต จึงจำเป็นจำไปได้ก่อๆ สร้างๆ บ้าง ส่วนรีบสร้างรีบพัฒนาใจให้เข้าถึงธรรมแท้ของพุทธศาสนานั้นเป็นของจำเป็นรีบด่วนอยู่เป็นขั้นที่หนึ่ง จึงจะตรงคำสั่งคำสอนของพระพุทธศาสนา

ส่วนด้านการซ่อมแซมนั้น เมื่อเห็นกุฏิวิหารรั่วหรือชำรุด-พอที่จะบูรณะได้พระวินัยบอกว่า ถ้าจะอยู่ที่นั้นต่อไปก็ดี หรือจะย้ายจากไปก็ดี ขอให้ซ่อมแซมบูรณะไว้อย่าได้ประมาทเลินเล่อ การซ่อมแซมก็คงต้องอาศรัยญาติโยมเป็นมือขวาอยู่นั่นเอง ต้องอาศรัยกันไปจนตราบใดอีก ถ้าแยกกันเสียแล้วพระพุทธศาสนาก็เป็นไปได้ยาก เพราะเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัทสี่อยู่แล้ว การก่อๆ สร้างๆ ก็โดยนัยเดียวกัน ถ้าก่อสร้างเกินรายรับที่ได้มาโดยทางที่ชอบของสังคมนั้นๆ เกินเขตแดนจนกันทั้งได้แผ่ๆ ขอๆ เรี่ยๆ ไรๆ รบกวนครูบาอาจารย์

และญาติโยมต่างทิศในทางตรงและทางอ้อมแล้วก็น่าเบื่อมาก เสียกว่าเกินฐานันดรศักดิ์และชาติกำเนิดของตน กลายเป็นกระเสือกกระสนกลายเป็นดินร่นมักใหญ่ใฝ่สูง ผู้ใจสูงธรรมสูงก็ไม่เล่นด้วยต้องเรียนวิชาไม่คบ

พระภิกษุสามเณรฝ่ายปฏิบัติจะปฏิบัติเร่งรีดได้สะดวกก็เมื่อยังวัยรุ่นหนุ่มจะสะดวกหนุ่มขนาดห้าสิบปีลงมาแห่งอายุ ถ้าแก่กว่านั้นแล้วจะมีอุปสรรคหลายประการในด้านสุขภาพก็ดี และก็ด้านรับแขกอีกก็จะเกยจะพาดมากขึ้นทั้งแขกพระเณรและญาติโยมต่างทิศจิปาถะอีก เพราะเขาได้ทราบข่าวว่าหลวงหูหลวงตาองค์นั้นองค์นี้อยู่วัดนั้นวัดนี้ เป็นสายของหลวงปู่นั้น เป็นสายของหลวงปู่นี้ มีปฏิปทาปฏิบัติมาพอเป็นพอไปบ้างเท่าที่ควร เราชวนกันไปเยี่ยมดูขนาดไหนกันแน่พอกินพอทานด้วยเราก็กินทานด้วยสิ ถ้าไม่เป็นท่าเราก็ถอยเพราะไม่มีค่าลงโทษได้ พวกเราหาพระเณรยากแท้ๆทุกวันนี้ เพราะมักจะพบแต่ของปีนเกลียวต่างๆ นานาเอนกอนันต์ นี้หมายความว่าพวกญาติโยมที่ใจสูงธรรมสูงแม้พระเณรผู้ใจสูงธรรมสูงก็อยากจะชิมดูอีก ส่วนด้านพวกบ้า-อบายมุขนั้น มันก็แสวงหาพระเก่าแก่เพราะเขาใจผิดว่าจะรวยแต่ก็รวยจริงทางฉิบหาย บางท่านบางจำพวกทั้งฆราวาสและสมณะ สำคัญว่าตนเป็นผู้ใจสูงธรรมสูงแต่ส่งเสริมอบายมุข ไม่ทางหนึ่งก็ทางหนึ่งให้เห็นประจักษ์อยู่ ผู้เขียนให้-

คะแนนว่า (พระใส่เดาพระใส่ดันแท้ๆ ดันไปผิดปีนไปผิดในทางมิจฉาทิฏฐิ) อบายมุขทุกประเภทเป็นทางทำลายทรัพย์ภายในภายนอกอยู่ตรงๆแล้ว จะบัญญัติว่าร่ำรวยไปทางใดแบบดื้อๆก็ตาม เป็นเหตุผลในทางที่เถียงไม่ขึ้นไม่มีศาลอุทธรณ์เสียแล้ว ถ้าเถียงและคัดค้านได้คัดค้านเอา เถียงได้เถียงเอาตามกิเลสของตน ธรรมก็ต้องอยู่ใต้อำนาจผู้เถียง

ปุถุชนคนหนาบัญญัติอะไรมักจะเข้าข้างกิเลสของเจ้าตัวเป็นส่วนมาก จะให้คะแนนเสียงกันตั้งล้านๆ คะแนนเสียงก็ตาม ถ้าเป็นปุถุชนคนหนาไปทั้งหมดแล้ว ก็มักจะเห็นแก่อามิสและพรรคพวก เพราะมีกิเลสหนาแน่นเป็นสรณังคัจฉามิ เป็นนายหน้ารอบเมืองใจห่อหุ้มเมืองใจอยู่จนเคยชินแต่ไรๆ จะเรียกว่าพหุลกรรมฝ่ายบาปเคยเป็นอกุศลชินมาแล้วก็ได้ไม่ผิด จนติดเป็นนิสสัยเป็นปัจจัยอยู่ ตรงกับคำว่านิสสะยะปัจจะโย ปุเรชาตะปัจจะโย เพราะนิสสัยและปุเรชาติแปลได้สองทางมีความหมายได้สองทางเพราะเป็นคำกลาง ถ้าไปในทางดีก็เรียกได้ว่านิสสัยไปทางดี ถ้าไปทางชั่วก็เรียกว่า นิสสัยไปทางชั่ว "ปุเรชาติก็เช่นกัน" และคำว่านิสสัย นิสสัยนี้ถ้าอิงกับกิเลสก็พยายามเว้น

ถ้าเป็นนิสสัยล้วนๆไม่มีกิเลสสิงเล่า ก็เป็นนิสสัยสาวกสาวิกาอรหันต์ไปเสียเป็น อโหสินิสสัยไปเพราะนิสสัยไม่มีพิษ เช่นพระปิณโฑทะวารัชชะ เปล่งอุทานตะพืดตะพือบ่อยๆ

ว่า ท่านผู้ใดสงสัยมรรคผลนิพพานก็จงถามเถิดดังนี้เสมอๆ ๆ และพระอรหันต์บางองค์ก็ชอบเปล่งอุทานเสมอๆว่า วาสะลิ วาสลิ ดังนี้เสมอๆ แปลว่าเคยเป็นคนถ่อยมาแล้วเคยเป็นคนถ่อยมาแล้ว มรีกันออกปากเสมอ ๆ ๆ พระบรมศาสดาทรงกล่าวไว้ว่า (การละวาสนาได้และนิสสัยได้เด็ดขาดนี้ ละได้แต่จำพวกพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำพวกเดียวเท่านั้น พระ-อริยสาวกละไม่ได้ ละได้แต่กิเลสเท่านั้นเอง) ผู้ปฏิบัติพระ-พุทธศาสนาจึงไม่ควรมองเห็นหน้าเดียวในตอนนี้และบางท่านกล่าวว่าผู้รู้ธรรมเห็นธรรมแท้แท้เขาต้องนิ่ง ผู้พูดมากๆในธรรมะนั้นเป็นผู้หาเสียงอยากดัง ไม่ใช่ผู้รู้ธรรมะดังนี้ ๆ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าข้อนี้ต้องขึ้นอยู่กับนิสสัยดังกล่าวแล้วนั้น ๆ ถ้าจะว่าผู้ไม่พูดเป็นผู้รู้ธรรมไปทั้งหมด คนใบ้ก็ถึงอรหันต์ได้-โดยง่าย โคกระบือไม่จำเป็นมันก็ไม่ร้องมันก็ต้องถึงพระอนาคามีสืออนิจจานิสสัยผู้ไม่ชอบพูดในโลกนี้ว่าเฉพาะพวกมนุษย์ก็ต้องมีหลายล้านคนก็ต้องเป็นพระอริยบุคคลไปทั้งนั้นละหว่าอนิจจาเอ๋ย มีกิเลสอย่างหยาบอย่างกลางอย่างละเอียดก็ดี เป็นหน้าที่ของเจ้าตัวจะรู้ทั้งนั้น กำลังเพียรพยายามเว้นก็ดี หรือไม่ก็ดี เว้นเด็ดขาดได้เป็นตอนๆก็ดีหรือขบถคืนก็ดี หรือเว้นเด็ดขาดไปได้ทั้งหมดไม่ขบถคืนก็ดี เป็นหน้าที่ของเจ้าตัวจะรู้ทั้งนั้น จึงพร้อมด้วยเหตุผลมิฉนั้นแล้วก็ไม่ตรงกับพระธรรมในคำที่ว่าสันทิฏฐิโกลงบางไอเห็นเอง และไม่ตรง

กับคำว่าปัจจัตตังทรงบัลลังก์รู้เฉพาะตนค้นเฉพาะใจเห็นรู้แยบคายภายในเฉพาะใจเป็นบัลลังก์ชั่งตวงได้โดยตนเอง ท่านผู้พ้นผิดรู้ผิดที่เป็นปัจฉาวิมุตติปัจจเวกขณญาณะก็ดี เป็นหน้าที่เจ้าตัวจะรู้เองทั้งนั้น

ท่านผู้ชักจูงแนะนำให้ท่านผู้อื่นรู้ๆ เห็นๆ นั้น ไม่ใช่ท่านผู้แนะนำจะรู้แทนเห็นแทนได้ องค์ท่านพระบรมศาสดาจึงทรงคัดค้านว่า ข้าพเจ้าจะเปลื้องความสงสัยให้ใครไม่ได้ เป็นเพียงชี้แจงแนะนำให้เท่านั้น หิวนอนก็ต้องนอนเองนอนแทนไม่ได้ อันอื่นๆ นอกจากนี้ไปจิปาถะก็เช่นกัน เพราะมันไม่เหมือนเนื้องานภายนอกๆ หยาบๆ เพราะบางรายทำแทนกันได้ แต่จะให้ทำแทนไปจนถึงการรักษาศีลภาวนาไปจนเลยเขตเลยแดนนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ไร้เหตุไร้ผลมากไม่ต้องกล่าวไปใย การอาศัยท่านผู้อื่นจนเลยเถิด ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทั้งในอดีตอนาคตปัจจุบัน

พระอรหันต์ทุกๆ พระองค์ย่อมพึ่งตนเองได้มั่นคงทรงเดชอย่างเต็มที่ เผาศพตนเองคือกิเลส ก่อนสิ้นลมปราณทุกๆ พระองค์ พระอนาคามีทั้งห้าประเภทเผาศพกิเลสของตนจนไม่เหลือเศษอยู่ในเขตสุทธาวาสทั้งนั้น พระอริยะเจ้าจำพวกใดๆ ก็แผดเผาไฟกิเลสให้ไหม้เป็นจุลไปด้วยพระปัญญาก่อนจึงทรงสิ้นลมปราณ และมิได้หวังคอยให้ท่านผู้อื่นทำบุญอุทิศให้ภายหลัง ท่านผู้อื่นทำบุญอุทิศให้ภายหลังก็ทำตามประ-

เพณีและธรรมเนียม และก็หวังเป็นบุญในส่วนปัตติทานะมัย
บุญสำเร็จด้วยการให้ส่วนบุญต่างหาก พร้อมทั้งทอดสะพาน
ไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ให้สมฐานะของพระพุทธศาสนา ฯ

๑๙ บางท่านกล่าวตู่ว่าพระพุทธศาสนาล้ามรรคผลนิพพานไป
แล้ว เที่ยวกวาดต้อนหาพรรคชวนให้ท่านผู้อื่นมีความ-
เห็นตาม ที่แท้แล้วตัวเองล้าสมัยออกไปจากมรรคผลนิพ
พานต่างหาก แต่ก็เป็นธรรมดาการเลี้ยมสอนวิชาโง่เขลา
ก็ย่อมมีบริวารโง่เขลามาเป็นพรรคพวกได้ พวกปลวก
มดแมลงวันนกหนูปีกและแต่ละพวก แต่ละพวกก็
มีบริวารทั้งนั้นชั้นของใครของมัน แต่เขาน่ะอยู่ชั้นใดก็
ต้องทวนดูตนดูใจให้ถี่ถ้วนก็แล้วกัน จะไปเอาทิฏฐิของ
โลกมาป้อน ทิฏฐิมานะของเจ้าตัวให้แก่กล้าแล้วสำคัญ-
ตนว่าตนฉลาด ก็กลายเป็นผู้โง่ล้านๆ เท่า ฯ

๒๐ ชาวโลกเป็นส่วนมากไม่ค่อยจะมองดูตนดูใจตน มักจะวาง
แผนลึกหรือตื้นเที่ยวกวาดต้อนสอนท่านผู้อื่นให้เป็นพระ-
อรหันต์ก่อนตนเอง แต่ก็ไม่เดือดร้อนในภายหลังนั้นเป็น
ไม่มีเลยทีเดียว (โหรเอกทางพระพุทธศาสนากล่าวไว้ -
แบบมรรคจงว่า ฝึกตนดีแล้วจึงฝึกผู้อื่นจึงไม่เดือดร้อนภาย
หลัง ฯ)

อัตตวาทุปาทาน

๏ ท่านผู้มีทรัพย์ภายนอกมากมีสองจำพวก จำพวกหนึ่งเสวยผลบุญแต่ชาติก่อนแล้วไม่สร้างต่อ จำพวกหนึ่งนั้นสร้างต่ออย่างเต็มที่ จำพวกหลังนี้ก้าวเข้าสู่ทรัพย์ภายในไปในตัวส่งให้ทวีคูณบุญมาก และก็ควรถือเอาเป็นเยี่ยงอย่างอันดีเป็นของหาได้ยาก เป็นผู้เชื่อเหตุเชื่อผลเชื่อบุญเชื่อบาปโดยแท้ มีหลักจิตหลักใจหลักธรรมะอันขาวสะอาดพร้อมทั้งศรัทธาอันประกอบด้วยพระปัญญา เป็นโลกุตตระ เมื่อศรัทธาทรัพย์เป็นหลักของใจจิตแล้ว ทรัพย์อื่นๆก็พลอยเกิดขึ้น-เป็นกำลังหนุนส่งบวกทวีคูณพูนขึ้น และการเลื่อมใสพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระอริยสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ไม่เอาศาสนาอื่นมาปนเปคลุกเคล้ามัวมอมยอมจำนน อยู่ชั่วตราบปีใดๆจนใกล้ได้ถึงพระนิพพานก็ดี เป็นเจตนาอันดิ่งหยั่งลึกถอนไม่ออก ไม่ใช่ศรัทธาภายนอกแบบโลกียวิสัยตรงไปนิพพานแน่แท้

ย้อนมาปรารภคนจนทรัพย์ภายนอกก็มีสองจำพวกอีก จำพวกหนึ่งยังหยั่งไม่รู้ว่าตนจนเพราะอะไร ไม่ใฝ่ใจในเรื่องของพระพุทธศาสนาอะไรเลย ผลรับก็มีแต่ทุกข์คูณทุกข์จนคูณจนตุมุม จนมุมไปทุกประเภทตลอดทั้งด้านจิตใจด้วยตลอดทั้งผิวพรรณวรรณะของร่างกายก็ไม่สง่าผ่าเผย เศร้า

หมองไม่มีสีชื่อกินหาร ในตัว ขลาดกลัวและประหม่าต่อสัง-
คมเก้อๆ เขินๆ อะไรต่ออะไรจิปาถะ แต่ก็เป็นเรื่องของท่าน
ผู้อื่น ถ้าเราเอาแต่เรื่องท่านผู้อื่นมาวิจารณ์เป็นอาหารของใจ
เป็นวัตร เมื่อเรายังไม่พ้นจากกิเลสอาสาวะโดยสิ้นเชิงแล้ว
ก็เป็นการเสียเวลาไร้ประโยชน์โดยไม่รู้ตัวอีกด้วย

มนุษย์เราเป็นส่วนมากการติเตียนตนเองเป็นของหา
ได้ยาก การติเตียนท่านผู้อื่นเป็นของสะดวกปฏิบัติง่าย อากาศ
ก็ดีเสียงพูดก็อาจหาญมาก อุจจาระตนเหม็นสักเพียงใดทั้ง
นั่งเบ่งได้ดมได้เสมอๆ อุจจาระท่านผู้อื่นเล่าก็ดูว่าเหม็น
มากกว่าของเราไปมากแท้ๆ การปรารภเข้าข้างตัวเป็นอัตตา
ธิปไตย เอาธูปเทียนดอกไม้บูชาอัตตวาทุปาทานนานแสนนาน
จึงจะสมาทานถอนได้ แต่ก็มักจะตายคากันเป็นส่วนมากเพราะ
เคยตัวมานานจนเป็นกรรมชินพหุลกรรม กรรมเคยปฏิบัติแอบ
กินมาจนชินแล้วแก้ยาก กรรมที่เคยทำมาจนเคยชิน แบ่งออก
ได้เป็นสองทางคือทางบุญหนึ่งทางบาปหนึ่ง ทางบุญหมายเอาพระ
อนาคามีเป็นอย่างสูงๆ ทางบาปหมายเอาปาราชิกสี่อนันตริย
กรรมห้าเพิ่มเข้าอีกคือถือศาสดาอื่นนอกพุทธะฉะจาภิฐานานิฯ
เรียกว่าอภิฐานโทษอย่างหนักหก (ในรตนะสูตร) อันเป็น
สูตรที่กล่าวถึง สุปฏิปันในพระโสดาบัน ที่เรียกว่าอนันต
ริยกรรมหก แต่มนุษย์ชาวพุทธศาสนา เป็นส่วนมากเคยได้
ศึกษามาเคยได้ยินชินหูมามากก็มีแต่เพียงอนันตริยกรรมห้า

เท่านี้ แต่ความจริงแล้วมีอนันตริยกรรมหกเพิ่มเข้าอีก ผู้เขียนเล่าก็เห็นสมมาก ขอพาลดาบส,อุทกดาบสทั้งสองครั้งพุทธกาล เจริญสมถะจนถึงสมาบัติเจ็ดแล้ว แม้พระโสดาบันก็ไม่ได้เลย เพราะเหตุใดหนอและผู้เขียนปฏิบัติเพียรปฏิบัติรู้ได้ชัดว่า เพราะเหตุว่าดาบสทั้งสองนั้น ไม่ได้ยอมตัวถึงไตรสรณคมน์ เพราะไตรสรณคมน์ยังไม่ปรากฏขึ้นแก่โลกในกาละนั้นสมัยนั้น แต่พอพระบรมศาสดาตรัสรู้ใหม่ๆ ตั้งพระหฤทัยจะทรงพระมหากรุณาจะเสด็จไปโปรด ท่านเหล่านั้นก็มรณะกาลไปเสียแล้วล่วงได้สัปดาห์

ถ้าไม่ยกมาปรารภบ้างเหตุผลก็ไม่พอ นักปริยัติหาเหลี่ยมจะขัดคอเพราะมีประตูจะแซงได้ การแซงจะห้ามกันไม่ได้ถ้าเหตุผลไม่พอก็ต้องขัดคอแซงไป พระพุทธศาสนาไม่ได้ให้อนุโมทนาหน้าเดียวและก็ไม่ได้คัดค้านหน้าเดียว อาศัยหลักเหตุผลเป็นประมาณ ไม่ได้ตั้งเป็นฝักฝ่ายไว้เลย มีอิสระที่จะพิจารณาเหตุผลได้ทุกๆท่านด้วยสิทธิของธรรมะ เพราะความจริงตามธรรมชาติแล้ว เป็นอริยสัจจะบรรจงทรงธรรมไม่มีกาลลบเลือนไปไหนได้ เหตุนั้นพระบรมศาสดาจึงทรงเคารพธรรม ไม่สำคัญพระองค์เองว่าทรงอยู่เหนือธรรมใดๆในโลกุตตะระธรรม เว้นไว้แต่ธรรมฝ่ายกิเลสอันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์มัวหมองเดือดร้อนเผาผลาญ องค์ท่านทรงพระปัญญาญาณเหนือไปแล้วเรียบร้อย

ในโลกนี้ท่านผู้ใดจะเทศนานัยแตกฉานธรรมะอาจหาญเทศน์เก่งกาจจนน้ำไหลไฟดับก็ตาม ก็ไม่เสี้ยวริ้วเล็บของพระบรมศาสดาแม้แต่เท่าเมล็ดงาขาวรินดอก ข้อนี้ไม่ปรารภอีกก็จริงอีกละ ถ้าหากว่ามีผู้สำคัญตัวไม่กลัวบาป เอาความรู้ของตนหรือ ลาภยศสรรเสริญใดๆไปเทียบกับพระองค์แล้ว ก็เท่ากับว่าเอาเมล็ดพันธุ์ผักกาดเมล็ดเดียวไปเทียบกับภูเขาสิเนรุราช หรือเอาไปเทียบกับสรรพไตรโลกธาตุ ไกลกันมากกว่าฟ้ากับแผ่นดิน ไกลกันลิบหรี่ๆ ไม่มีประมาณมองไม่เห็นเลย และเคยได้ยินลัทธิอื่นๆพูดกดข่มโจมตีศาสนาพุทธ มาเป็นเวลาช้านาน น่าสังสารท่านผู้ตาบอดแท้ๆ ฯ

---

๒๑ การปฏิบัติพระพุทธศาสนาใจ เพื่อพ้นไปจากใจที่มีกิเลสสิงสถิตย์อยู่ให้พ้นทุกข์โดยด่วนในปัจจุบันชาติ ถ้าหากว่ามัวแต่ไปเคี้ยวบทเอื้อง เอาเรื่องของท่านผู้อื่นมาเป็นสรณังคัจฉามิแล้ว ก็ย่อมนับสิบไม่ลุกได้เสียประโยชน์ทั้งสองทาง คือสอนตนเองก็ไม่ได้สอนท่านผู้อื่นก็ไม่ได้ การสอนตนเองปฏิบัติตนเองนี้ เป็นงานจำเป็นขั้นที่หนึ่งของพุทธประสงค์ธรรมประสงค์สังฆประสงค์อยู่ตามธรรมชาติธาตุตัวแล้ว ฯ

ดอกบัวใต้น้ำ

๑ สากลศาสนานาๆศาสนานานาลัทธินานาความเห็น การที่มีลัทธิถือว่าไม่มีบุญไม่มีบาปเป็นศาสนาได้เหมือนกัน และความเห็นจำพวกเหล่านี้เป็นดอกบัวใต้น้ำ เป็นครุกรรมในฝ่ายโลกันตะชุมมืดบอดหนอกหนวกใบ้บอบ้าบ้ำ ปรารภตามเป็นจริงแห่งเหตุผลของธรรมมา อย่าได้พยาบาทโกรธแค้นเทอญ ๆ มิตรดีตอนไหนเป็นเหตุผลไปทางดีก็ส่งเสริม ตอนไหนเป็นเหตุผลไปทางชั่วก็ติกันแบบสดๆร้อนๆ เน้อ ผู้เขียนไม่ได้หัดให้เป็นคนขี้ขลาดต่อทางธรรมะ อันทรงเจริญก้าวหน้า ปล่อยให้เป็นเรื่องของผู้ติชมไปเสีย

บรรดาท่านผู้เคารพรักปฏิบัติพระพุทธศาสนา แม้ถึงจะมีอยู่ทรงอยู่ในโลกเป็นส่วนน้อยก็จริง แต่ก็เป็นของไม่แปลกอะไรเลยไม่ควรตกใจ แมลงวันจะมีมากเท่าใดก็มีหน้าที่ตอมไต่หยอดไร่ข้างเท่านั้น แมลงผึ้งจะมีน้อยก็ไม่พลอยเสียประโยชน์แก่โลก ทำเทียนจุดไต้บูชาพระก็ได้สำหรับขี้ผึ้งของมันที่มีอยู่ น้ำผึ้งก็ผสมยามีราคาสูง ใครๆในโลกมนุษย์ย่อมแสวงชอบใช้ทั้งนั้น มีคุณในอามิสล้วนไม่มีโทษเลย ไม่เหมือนแมลงวันมีแต่โทษล้วนๆ ผู้ถือว่าไม่มีบุญไม่มีบาปก็มีแต่โทษล้วนๆกล้าเขียนได้ไม่เป็นบาปเลย การเทิดทูนคำสอนของพระพุทธศาสนาไม่เกรงท่านผู้ใดนี้ ครั้งพุทธกาลก็มีพระมหาสารีบุตรเป็นผู้บรรยาย

มากจนได้ทรงรับยกย่องว่าเป็นผู้ทรงปัญญาลึกซึ้งกว่าสาวกทั้งหลาย ในยุคนั้นๆ (แต่ผู้เขียนไม่ได้สำคัญตัวดอก)

ลัทธิใดๆ กรรมและผลของกรรมเป็นศาลยุติธรรมประจำบัลลังก์ไม่มีคอรัปชั่นไม่ได้หาเสียง ไม่ได้หาพรรค ไม่ได้หาพวกลัทธิใดๆ ศาสนาใดๆ ก็ตามไม่ลำเอียงไม่ไว้หน้าข้าซื้อเลย ท่านผู้เชื่อกรรมและผลของกรรมลงได้สนิทไม่สงสัยเท่าเมล็ดงาเลย-นั้น ก็คือท่านผู้ก้าวหน้าจะเลือกประพฤติจะเลือกปฏิบัติ แต่กรรมอันดี พืชอันดีเหตุอันดี พร้อมทั้งได้แว่นดวงใจแว่นดวงธรรมส่องทางดำเนินไปราบคาบ ไม่มีคลื่นและเสี้ยนหนามหลักตอจะมาเป็นอุปสรรคให้ลำบากเลย แต่ท่านผู้จะเชื่อกรรมและผลของกรรมลงได้สนิทนี้ ก็เป็นของหาได้ยากบ้าง เพราะเป็นใจเป็นธาตุ เป็นธรรมฝ่ายโลกุตตระ ไม่ใช่โลกียวิสัยหูหนาตาเถื่อน โลกุตระเป็นธรรมฝ่ายนักปราชญ์แท้แน่ใจผ่านความสงสัยของเจ้าตัวไปไม่ลังเล ไม่มัวเมาเซกล่าวตู่พระพุทธศาสนาว่าเป็นของขวางโลก พระพุทธศาสนาเท่านั้นเองจะขนสัตว์ออกจากวัฏฏทุกข์ได้ นอกจากนี้แล้วไม่ต้องกล่าวเลย ลัทธิอื่นๆย่อมคุยโม้อวดดีต่อพระพุทธศาสนากลายเป็นนิทานอึ่งอ่างพองตัวให้โตเท่าตัววัวจนท้องแตกตายคาที่ ครั้งพุทธกาลครูทั้งหกก็ต้องท้องแตกตายคาที่ก็ว่าได้ไม่ผิดหรอกนะ เรื่องแข่งดีแข่งเด่นอวดดีต่อพระพุทธศาสนานี้ มีอยู่ทุกยุคทุกสมัยของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

นักมวยเอกคือพระพุทธศาสนา (แต่ไม่ได้ไปเที่ยวหาชกต่อยกับท่านผู้ใดเลย) แต่พวกคนพาลพวกคนหลงเขาคะนองมือเขาหากเอากำปั้นชกภูเขาหิมาลัย วางแผนเปียดเบียฬไปหาๆเอนก

บาปไม่ชนะบุญผูกขาดไว้แต่ไรๆแล้วไม่มีศาลฎีกาไม่มีศาลอุทธรณ์ ไม่ได้วิ่งวอนผลของกรรม คธกรรมในทางเกิดเป็นตัวของทิพย์ในทางชั่วเห็นทันตาไวไปไม่รอดกระโดดน้ำตายก็มีแบบสดๆร้อนๆ อาเจียนเป็นเลือดตายในทันใดก็มี ของดีถ้าไม่มีของชั่วมาแข่งก็รู้ว่าดีเด่นไม่ได้ ของชั่วเลยกลายเป็นตัวพยานเอกของความดี ชั่วมหาอเวจี ดีมหาพรหม (คือพรหมจรรย์พุทธแท้) การวางแผนเปียดเบียนพระพุทธศาสนาทั้งหมดก็ดี วางแผนเปียดเบียนอุบาสกอุบาสิกาบางบุคคลก็ดีบางพวกก็ดี ภิกษุสามเณรบางบุคคลก็ดีบางพวกก็ดี จะเป็นฝ่ายนิกายใดๆก็ดีที่ท่านเหล่านั้นปฏิบัติศาสนาพุทธตามสติกำลังของตนๆอยู่ตามฐานะแต่ละบุคคล แต่ละพรรคแต่ละพวก (ย่อมเป็นบาปกรรมเห็นทันตาทั้งนั้น)

เว้นไว้แต่ท่านเหล่านั้นประพฤติชั่วช้าลามกเลยเขตเลยแดนออกนอกลู่นอกรอยจนไม่มีชิ้นดีเลย จะเป็นทากาเลเทน้ำให้รู้ตัวบ้างก็ได้ และไม่ถือว่าเปียดเบียฬด้วย ถือว่าติเตียนเตือนให้มีสติประพฤติดี คล้ายกับบอกขุมทรัพย์ให้ และก็จะได้บุญกุศลมหาศาล พระพุทธศาสนาก็ดี ทางฆราวาสก็ดี จะเจริญในด้านครองชีพตลอดทั้งศีลธรรมและจิตใจให้สูงส่งตรงเป้าหมายของ

ธรรมที่สุดยิ่งยิ่งแล้วต้องอาศรัยการตักเตือนกันด้วยทางตรง-และทางอ้อมแบบบรรจงบ้าง ค่อยบ้าง แรงบ้าง แล้วแต่กรณีที่เกี่ยวข้องกันว่าเห็นสมควร จะเว้นการตักเตือนว่ากล่าวไม่ได้ (ในพระวินัยแต่ละปีจึงมีการปวารณาออกพรรษาเรียกว่าปวารณา-ใหญ่) ปวารณาให้ตักเตือนกันและกันนั่นเอง ผู้น้อยตักเตือนผู้ใหญ่ตักเตือนด้วยความเคารพเป็นเชิงปรึกษา ให้สมฐานะตนเป็นผู้น้อย ไม่ได้จับหูหิ้ว หรือประชดแดกดัน ตลอดทั้งทอดสายตาขึงขังและถลึงตาแบบนกเค้าแมว ตลอดมรรยาทของ-กายก็ต้องสุภาพพอควร มิฉะนั้นแล้วจะเสียความเคารพและเป็นบาปอีกด้วยซ้ำ ที่เรียกว่าทำคุณได้โทษโปรดสัตว์ได้บาป ขว้างปลาและเต่าลงน้ำจนปลาและเต่าสลบไสลไป (ต้องรู้จักพอดีพองาม) ส่วนผู้ใหญ่ตักเตือนผู้น้อยเล่า ถ้าผู้น้อยเคยเป็นลูกศิษย์มาแล้ว ผู้ใหญ่เคยอ่านผู้น้อยออกว่าหมอนี่เป็นคนเคยมีมานะถือตัวมาก-และเคยเป็นคนละเมิดในตอนนี้บ่อยๆ จะเตือนแบบเผ็ดๆบ้างก็ได้ เหล็กแข็งตีแรงบ้าง เมื่อไม่สามารถเป็นมีดพร้าได้เป็นเหล็กก้นเตาก็วางทิ้งเฉยเสีย เมื่อผู้น้อยมีนิสสัยเป็นผู้อ่อนโยนอยู่แต่พลาดด้วยความไม่รู้เท่าถึงการหรือเผลอไม่แกล้งเจตนา การ-เตือนก็ต้องเตือนตามนิสสัยของผู้นั้นอีก จะเผ็ดและเปรี้ยวเกินไปผู้ตักเตือนก็ไม่รอบคอบอีก ผู้น้อยก็จริงแต่เขาไม่ได้หวังดีต่อเรา และก็ไม่ได้ปวารณาเราให้ตักเตือน และก็ไม่ได้ขอนิสสัยกับเราด้วย ทั้งไม่คุ้นเชื่องกับเราด้วย เราจะเอาแบบ

โฆษผางเผ็ดๆร้อนๆใส่เขา เขาก็เป็นบ้าตั้งล้านๆเท่าอีกละ ยิ่งคน ละเพศญาติโยมแล้วก็ยิ่งไปกันใหญ่โตละ

สมัยโลกปัจจุบัน สมัยโลกจรวดและดาวเทียม เป็นของน่าระอามาก เมื่อน้อมเข้ามาหาตนแล้วก็มีหนทางเดียว เมื่อตนดีเป็นเยี่ยงอย่างเขาแล้ว สิ่งอื่นๆก็ค่อยเป็นไปเองบ้างไม่น้อยก็มาก เว้นไว้แต่บางเรื่องในครั้งพุทธกาล พระบรมศาสดาดีจนเหนือโลก พระเทวทัต ก็ชั่วเหนือโลกอีกด้วยซ้ำ จะมุ่งปฏิบัติเอาดีแต่ตนคนเดียวก็ไม่ได้อีก (เพราะเขาไม่ได้สร้างบารมีพระปัจเจกโพธิ์) เขาสร้างบารมีสาวกสุขวิปัสสโกด้วยซ้ำ (เขาก็ต้องลงโอสร้างปัญญาเป็นนายหน้าของศีลสมาธิ) เรียกว่าปัญญาอบรมศีลสมาธิก็ได้ เพราะรวมศีลสมาธิปัญญาลงมาเป็น เอกฝีบาทธรรมอันมีบทเดียวเกลียวเดียวกันในปัจจุบันทันเวลาไม่คว้าหา

การมุ่งตักเตือนตนเองเป็นชั้นที่หนึ่ง การมุ่งตักเตือนท่านผู้อื่นเป็นชั้นที่สอง (เป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายผูกขาดแล้ว) พระพุทธเจ้าทั้งหลายปฏิบัติพระองค์ท่านให้พ้นจากกิเลสโดยสิ้นเชิงก่อนแล้วจึงได้รีบด่วนโชกโชนสั่งสอนท่านผู้อื่นเมื่อภายหลัง (ตรงกับคำว่าฝึกตนดีแล้วจึงฝึกท่านผู้อื่นแล้วไม่เดือดร้อนภายหลัง) จึงไม่เป็นตาบอดจูงกันดันไปคนละทาง ปีนทางเขาป่าบ้าง ลงน้ำบ้าง ตกเหวบ้าง ชนสะดุดขวากหนาม จิปาถะสารพัดวัดเหวี่ยงเกี่ยงงอนไม่รู้ว่าใครจะสอนใครปีนกันอยู่ (เพราะต่างก็มีมานะถือตัวว่าตนดีตนถูกทั้งนั้น) กลายเป็นหอกวาจาดาบวาจา สงครามปากสอบได้ปริญญาเอก

ยัดเยียดเต็มโลกดาวเทียมและจรวด ย้ายตำแหน่งออกจากสงคราม ปากแล้วก็เลื่อนยศขึ้นมาหากำปั้นและฆ้อนไม้ เลื่อนตำแหน่งจากนั้นก็ขึ้นปริญญาสูงทวี มีศาตราอาวุธอุตลุด สารพัดจะใส่ชื่อลือนามกันเป็นสนามเวรสนามภัยสนามไฟกิเลส เกิดขึ้นมาจากทวีปหัวใจแต่ละหัวใจไฟกิเลสเกิดขึ้นกันนับไม่ไหวเสียแล้ว ในสรรพไตรโลกธาตุนี้นับทั้งใจของสัตว์ทั้งหลายพร้อมทั้งสัตว์ในน้ำในบกในอากาศ ตลอดทั้งมนุษย์ เทวดา มาร พรหม พราหมณ์ (เว้นพระอริยบุคคลเสีย) ไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะ แต่ละขันธสันดาน แต่ละขันธสันดานมารวมกันเข้าแล้วจะมากขนาดไหนล่ะ ถ้าเป็นเปลวที่เห็นด้วยตานอกเหมือนไฟธรรมดาได้ง่ายๆแล้ว ก็จะสูงจรดพรหมโลก วัดทางลึกและกว้างก็จะไม่มีประมาณได้อีกละ เมื่อเป็นดังนี้ก็เห็นได้ชัดด้วยปัญญาพระมหาปัญญาพระมหาสติเด็ดขาดว่า ในสรรพไตรโลกา เว้นพระอริยบุคคลเสียดังกล่าวแล้วซ้ำๆซากๆ นั้น ผู้ที่อาศรัยอยู่สรรพไตรโลกาก็คืออาศรัยอยู่ในหลุมถ่านเพลิงโดยตรง ๆ นี้เองละ (ยืนเดินนั่งนอนหลับตื่นกินนั่นดื่มรวยจนนึกคิดไปมาเห็นฟ้าเห็นดิน อยู่ในคุกหลุมถ่านเพลิงทั้งนั้นเพลิงกิเลส) ส่วนหนักเบากว่ากันนั้นมอบให้จำพวกพระอริยบุคคลโสดา,สกทา,อนาคาฯชะ (อรหันต์นั้นข้ามทะเลไฟไปแล้ว) ลุยไฟได้คือลุยและข้ามไฟกิเลสไปไม่ไหม้เลย ๆ ได้ทราบแว่วๆ ตกๆ หล่นๆ ว่าลัทธิอื่นๆปัจจุบันก็ลุยไฟได้ จะลุยหาลาภยศขนมหรือสตางค์กันแน่ก็ยังไม่ทราบได้ ๆ ผู้เขียนสำเหนียกตามบ้าๆบอๆ ของตนว่า (เหล็กที่เขาเผาแดงๆ เหล็กก็ลุยไฟได้) แต่ยังมีมานะอยู่ว่า จะไม่ยอมถึงเหล็ก

แสดงว่าเป็นสรณังคัจฉามิๆ อีเห็นอีกาเหยี่ยวนกหรืออุบรินเหล่านี้เป็นต้นบินได้-
ปลาหลดปลาไหลเป็นต้นเหล่านี้ดำดินได้ ปลาตัวโตๆ นานๆ จึงจะขึ้นหายใจ
ดำน้ำดำได้อยู่นานๆ แต่ไม่ยอมเอาเป็นสรณังคัจฉามิ

ที่ปรารภเช่นนี้เพื่อแจ้งชัดในปาฏิหาริย์เพื่อจะได้ไม่ตื่นเต้น โลกโกรธหลง
เป็นปาฏิหาริย์ไปทางกิเลสให้ผลทุกข์ พระนิพพานเป็นปาฏิหาริย์ทางไม่มาเกิด
แก่เจ็บตายเป็นปาฏิหาริย์ทางบรมมหาสุขๆ อบายมุขทุกประเภทเป็นปาฏิหาริย์
ฉิบหายทรัพย์ โลกฉิบหายสนั่นหวั่นไหวด้วยล่วงละเมิดด้วยอบายมุข และ
ก็เป็นมิจฉาอาชีวะอยู่โดยตรงๆ แล้วไม่ต้องประชดอวดดีต่อพระพุทธศาสนา
ก็ได้ จะประชดแดกดันพระพุทธศาสนาสักเพียงใดก็ตาม พระอรหันต์เข้าสู่
อนุปาทิเสสนิพพานไปแล้วมากมายหลายล้านหาประมาณไม่ได้ พระองค์ท่าน
ทั้งหลายเหล่านั้นไม่ได้มาเดือดร้อนค่อนกระทายกับชาวโลกเลย ไม่ได้มาถือ
สาอะไร โลกหากสร้างความชั่วประชดตัวเองเป็นส่วนมาก ผลของความชั่ว
ก็ไหลกลับหลังมาหาเจ้าตัวผู้ทำ ไหลไปสู่พระนิพพานไม่ได้เพราะไม่มีพลังไป
ถึง ไม่มีหนทางต้อนรับความชั่วด้วย ตกลงก็ต้องวนเอี้ยวนเวียน
อยู่กับเจ้ากรรมนายเวรในโลกทั้งปวง จะจริงหรือไม่จริงพระธรรมะโลกรับรอง
อยู่ในตัวพระอริยสัจจธรรมก็ว่า กิเลสก็ว่าสังขารธรรมก็ว่าใส่ชื่อลือนามหลาย
อัน ผลรับความหมายก็อันเดียวกันไม่ผิดไม่แปลกเลย ผู้เคยใคร่ครวญธรรม
วิจยะ สอดส่องก็จำต้องเห็นธรรมชัดได้ไม่ลำบากใจ ถ้าทรงมนุษย์เต็มภูมิก็
ควรปฏิบัติธรรมและสนใจธรรมแบบเต็มภูมิ โลกุตตระธรรมเท่านั้นจึงสม
ฐานะของมนุษย์เท้ เทวดาแท้ ๆ ฯ

อรหัตมรรค

๑ ปัญหาทั้งหลายออกมาจากจิตใจที่มีกิเลสสังสกิตย์ ยึดถือเอาเป็นเจ้า ของ จิตจะบัญญัติว่ามีแปดสิบเก้าดวงหรือร้อยยี่สิบดวงก็ดี หรือจะย่นลงถึงดวงเดิมดวงเดียวก็ดี (ก็เป็นแต่สักว่าจิตตามเดิม) หาได้เป็นสัตว์เป็นบุคคลไม่ ถ้าจิตรู้ถูกปฏิบัติถูกในทางโลกุตตระนับแต่ชั้นต้นของพรหมจรรย์แห่งพระพุทธศาสนามีโสดาเป็นต้น ก็จัดเป็นมรรคผลกลมกลืนกันไปในตัวในมรรคผลชั้นต้นของพระพุทธศาสนา

แม้มรรคผลชั้นสุดท้ายคืออรหัตมรรค อันเป็นมรรคที่ทรงสติปัญญาอันแก่กล้าทรงพระปัญญาญาณ ถอนอุปาทาน เหตุ กรรม พืชอันละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน ย่นลงคำเดียวก็คือถอนโมหะอันละเอียดด้วยพระปัญญาญาณแก่กล้า เทียบของภายนอกหยาบๆ คล้ายกับพระอาทิตย์แผดแสงแก่กล้าในเวลากลางวัน ขณะเที่ยงวันอันปราศจากเมฆหมอกปกคลุม (รสชาติของมืดก็หายไปในตัวเร็วพลันไม่ได้ทำท่าทำทางอะไร) เมื่อใดๆ ในโลกล้วนอนิจจังทุกขังอนัตตาผูกขาดจองขาดอยู่ทุกขณะทุกกาลทุกเวลาแล้ว โลกๆ ลากๆ ทั้งปวง ทั้งอดีตทั้งอนาคตทั้งปัจจุบัน ก็รวมกันอยู่ในตัวของสังขารโลก ไม่มีท่านผู้ใดไปจัดให้รวมก็รวมกันอยู่ในตัวตามธรรมชาติของธรรมะฝ่ายอริยสัจจ์ แล้ว ลูกไม้ของโลกก็ดีลูกไม้ของสังขารก็ดีมีความหมายอันเดียวกัน คือเกิดขึ้นแปรดับอยู่เป็นรอบๆ รอบๆ สิ่งที่

หยาบก็ทรงไว้ซึ่งรอบหยาบ สิ่งที่ละเอียดก็ทรงไว้รอบละเอียดติดต่อกันเป็นพืด (เอาโลกเอาสังขารปัจจุบันเป็นพยานเอกจริงไม่เป็นพยานเท็จจริงไม่เป็นพยานจ้างจึงลบล้างความสงสัย) (มิฉะนั้นแล้วจะตื่นว่าเป็นสังขารใหม่จะตื่นว่าเป็นโลกใหม่ตื่นเงาตนเองที่เป็นของปลอม)

เมื่อรู้ชัดตามเป็นจริงแท้ๆ แล้ว ปัญหาของกิเลสเพศฝีสิงที่ไม่รู้ตามเป็นจริงจะรวมพลมาจากประตูใด จะไปหาพรรคหาเสียงที่ใดก็คงระอาแก่ใจโดยแท้ เว้นไว้แต่เห็นแต่รู้ตามสัญญาอย่างๆ - เคยหูก็หัดปากว่าไปอย่างนั้น (เช่นแก้วเจ้าขากินข้าวกับกล้วยเป็นต้น) มนุษย์สร้างบารมีมาบางจำพวกภูมิสูงกว่านก จะไปตีลวดกวาดเพียงเหมือนนกแก้วนกขุนทองหมดก็ไม่ได้อีกละ แม้เป็นคนที่ไม่นำไปเสียจริตผิดมนุษย์ก็มีภูมิสูงกว่านกแล้ว และก็นกบางตัวก็ดีสัตว์ทั้งหลายบางตัวก็ดีที่มาเกิดร่วมสังขารโลกด้วยกรรมและผลของกรรมจำแนก มีนิสสัยสร้างบารมีเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มี พระปัจเจกก็มี สาวกสาวิกาก็มี ไม่ขาดยุคไม่ขาดสมัยของโลกเลย (ผู้ฆ่าสัตว์บ่อยๆ ตามธรรดาลไปเจอจำพวกท่านเหล่านี้เข้าก็บาปทวีมากนัก) ฯ

๒๒ การปฏิบัติพระพุทธศาสนาพอเป็นนิสัย เป็นเครื่องเหนี่ยวใจของท่านผู้ปัญญายังอ่อน ฯ

ธัมมวิจยะ

๏ การพิจารณาธรรมที่เรียกว่าธัมมวิจยะ สอดส่องธรรม-เพื่อให้เป็นแว่นดวงธรรมดวงใจส่องธรรมส่องใจด้วยพระสติพระปัญญา ใจต้องส่องทวนเข้ามาหาใจเป็นโอปนยิโกโอปนยิธรรมกำกับในปัจจุบัน จึงเห็นจริงรู้ทันตาทันใจทันธรรมไม่ต้องนำออกนอก จะกลายเป็นงมปลานอกแหนอกอวนชวนให้หลงไม่ตรงเป้าเข้าหาใจ ยิ่งหาไปก็ยิ่งไม่เห็นก็ยิ่งไม่เด่นไม่ชัด ขัดต่อคำสั่งและคำสอนของพุทธประสงค์ ธรรมทั้งหลายทรงอยู่โดยตรงในปัจจุ-บัน แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ หรือนอกไปกว่านั้นเป็นเอนกปริยายก็ตาม เป็นธรรมทรงอยู่มีอยู่อย่างงดงามในปัจจุบันทั้งนั้น เช่นดินน้ำไฟลมอันเป็นส่วนหยาบๆ ทรงอยู่ราบคาบในปัจจุบันแล้ว ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาธาตุดินเสียก่อนดินจึงมี ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาน้ำเสียก่อนน้ำจึงจะมี ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาไฟเสียก่อนไฟจึงจะมี ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาลมเสียก่อนลมจึงจะมี ไม่ใช่ว่าเราพิจารณาคุณของพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เสียก่อน คุณของพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์จึงจะมี

ถ้าเข้าใจแบบนี้แล้วก็จะตีความหมายว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเกิดก่อนธรรม มิหนำซ้ำ ก็จะฟิตตัวเองเข้าอีกว่าเป็นผู้-แต่งธรรม ถ้าสำคัญตัวว่าเป็นผู้แต่งธรรม ก็จะสำคัญตัวว่าเป็นบิดามารดาของธรรมอีก (ผู้ที่รู้ธรรมเป็นหลังฉากของธรรมอยู่โดยตรงๆแล้ว)

ถ้าธรรมไม่ทรงอยู่ก่อนไม่มีอยู่ก่อนก็ไม่มีประตูจะรู้ธรรมได้ นั้นใด
ก็ดีของหยาบๆ เช่นดินน้ำไฟลม ไม่มีอยู่ก่อน ก็สมมุติบัญญัติไม่ได้-
เลย พระบรมศาสดาเป็นผู้จำแนกธรรม แยกแยะออกให้กุลบุตร
กุลธิดาเห็นและเข้าใจได้ง่ายคล้ายกับของคว่ำอยู่แล้วหงายขึ้น ถ้าจะ
ว่าให้ละเอียดลึกลงไปกว่านี้แล้ว ธรรมทั้งหลายไม่ได้คว่ำอยู่หงาย
อยู่ตามธรรมชาติอย่างผึ่งผาย ยกอุทาหรณ์ เช่นชาติความเกิดก็
เกิดอย่างผึ่งผายไม่ได้ไปซ่อนตัวเกิด มิหนำซ้ำก็ไปฝากครรภ์หรือ
หาหมอตำแยมารอคอยเตรียมพร้อม แม้แก่ก็แก่อย่างผึ่งผาย
ไม่ได้ไปลี้ลับซ่อนตัวที่ไหน หนังเหี่ยวแห้งหย่อนยาน หัวหงอก
แก้มตอบฟันกร่อนไม่มีที่ปกปิดลี้ลับเลย แม้ด้านบูดราปฏิกูลก็-
ไม่มีลี้ลับไปทางใด นั้นและดื่มเข้าไปก็ให้คะแนนว่าเอร็ดอร่อยและ
ก็ผสมน้ำลาย กลืนเข้าไปด้วยขังอยู่ในลำไส้ และลำไส้เล่าก็ไม่มีเทว
ดาองค์ใดเนรมิตกายตัวเล็กคลานเอาสบู่และแปรงและน้ำสะอาดๆ
เข้าไปถูไปล้างลำไส้ข้างในให้ ก็จำเป็นอบเน่าอบเหม็นขังเน่าขังเหม็น
กันอยู่ตลอดกาลไป ทวารหนักทวารเบาเล่าก็ล้างกันได้พอประทังเท่านั้น
ต่างก็รู้กันอยู่ดีๆ ว่าเหม็นบูดรา แต่ไม่ได้เอามาปรารภกันในสังคม
สุภาพแบบโลดโผนเพราะรักษามรรยาทไว้ จึงเข้าใจได้ชัดแจ้งว่า
ความลับความซ่อนไม่มีในโลกใดๆ เลย แม้โจรผู้ร้ายเขาก็รู้ว่าเขาลัก
ขโมยอยู่แต่เขามักปฏิเสธ เขาปฏิเสธเขาก็รู้ว่าเขาปฏิเสธอยู่ ความลับ
ไม่มีในโลกหัวใจ เพราะใจทำงานทางรู้ไม่มีกาลไม่มีเวลาเลย

ใจที่มีอุปาทานคานหามก็เพราะมีอวิชชาไปยึดถือเอาเป็นเจ้าของ

จึงกลายเป็นใจไม่ว่างไม่วาง ไม่ถอนก็กลายเป็นของเดือดร้อนขึ้นที่เมืองใจ เพราะใจไม่ทวนกระแสรู้เท่าใจก็กลายเป็นไม่รู้เท่าธรรม ธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาเท่านั้น บรรดาท่านผู้ที่เคารพรักปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่ธรรมโลกุตตะระ ปฏิบัติใจให้สมควรแก่ใจโลกุตตะระ จึงจะพอมีจังหวะให้กิเลสลดน้อยถอยลงได้กับทั้งให้เหือดแห้งได้โดยไม่เหลือ ไม่มีศาสนานอกพระพุทธศาสนาใดๆ จะดีเด่นกว่าพระพุทธศาสนาไปได้เพียงเมล็ดงาเดียว และก็ไม่เสมอเหมือนด้วย จะเอาอะไรอะไรมาเทียบก็ไม่ได้ผูกขาดอยู่ทุกขณะทุกกาลทุกเวลาอนิจจาเอ๋ย

อนึ่งชาวโลกมนุษย์ที่อลเวงกันด้วยอะไรต่ออะไร จนไม่นับถ้วนได้ในแง่ต่างๆ เอนกปริยาย ก็เพราะพากันปีนป่ายคำสอนของพระพุทธศาสนา โอหังมังคโลว่าความรู้ความเห็นของตนดีกว่าคำสั่งและคำสอนของพระพุทธศาสนา (จนกลายเป็นอบายมุขสรรพสิ่งคัจฉามิ (เต็มโลกเต็มสงสาร) ผลได้รับก็มีแต่ความเดือดร้อนทางด้านวัตถุ แม้ด้านจิตใจและธรรมะก็นับวันต่ำลงๆ ทุกทีๆ โดยไม่รู้ตัวอีกด้วย เวรๆ ภัยๆ วิบากะก็นับวันลุกฮือขึ้น ไม่มีท่านผู้ใดเป็นกรรมการกันได้ หมดหนทางจนมุมก็อวดอาวุธยุทธภัณฑ์กันต่างๆ นาๆ ไม่ได้เอาเมตตาปราณีสามัคคีกันมาเป็นตัวอย่างทอดสะพานให้อนุชนรุ่นหลัง

บรรดานักปราชญ์ผู้ฉลาดแหลมคม สร้างกุศลบารมีมาแก่กล้าบ้างแล้ว ก็ยิ่งรีบแจวรีบพายรีบเดินรีบด่วนปฏิบัติธรรมะ-

ของพระพุทธศาสนา อันมีอยู่ทรงอยู่ที่กายวาจาใจอันไม่ได้กู้ยืม
ซื้อขอ รับปฏิบัติไม่รั้งไม่รอ พออกพอใจไม่มีการเกียจคร้าน
เพื่อให้สติปัญญาจิตใจสูงขึ้นกว่าระดับพวกที่ใจต่ำ ธรรมเลวดำ
นำไฟเผาโลกเผาตัวเองด้วยไม่รู้ตัวด้วย อุปสรรคเป็นยาวิ-
เศษ วิเศษเป็นเหตุให้นักปราชญ์เพิ่มธรรมะ หน่ายเหนื่อยระ
อาละอายตนเองที่เคยหลงมา นิพพิทาญาณก็อาจหาญแก่กล้า
ปลงพระปัญญาอันชอบธรรม นำตนนำใจนำธรรมออกนอก
ความหลง ทรงธรรมอันว่างห่างออกจากฟากทะเลหลงทรง
ธรรมอันไม่ตายแล ฯ

๒๓ สิ่งที่เหลือสามารถของมนุษย์และเทวดามารพรหม พระ-
บรมศาสดาไม่ได้เอามาทรงสอน เห็นว่าการเว้นจาก-
ขวากหนามเป็นของบุคคลที่ไม่จำเป็นจะรู้ให้เว้นลำบาก
เว้นหลุมถ่านเพลิงก็เช่นกัน ภาล้วงละเมิดก็เรียกว่า
เกียงทำชั่ว ไม่ได้เกียงเพื่อจะเว้นจากชั่ว ทำดีก็ทำให้
ตนๆ คือใจๆ ทำชั่วก็ทำให้ตนคือให้ใจๆ ใจถึงในทาง
ทำดีก็เป็นมิ่งศรีของปวงปราชญ์ ใจถึงในทางชั่วเป็น
ครูชั่วตักนำทางไกล ไร้สาระประโยชน์โปรดตนไม่ได้-
โปรดใจตนไม่เป็น ฯ

โลกุตตรสัทธา

๑ ชาวโลกย่อมประชันขันแข่งกันในวิชาทุกๆแขนง ต่างก็ออกหัวคิดปรุงแต่งแสร้งสรรค์ต่างๆ นาๆ เพื่อแสวงหาความสุข-และดีเด่นโด่งดังนาๆ ประการ จนไม่สามารถจะจดจำและใส่ชื่อฤๅนามวิชาทั้งหลายเหล่านั้นได้ เต็มโลกเต็มสงสารอาจ-หาญ และยกย่องสรรเสริญเยินยอในวิชาอาคม และลัทธิของเจ้าตัวเป็นกลุ่มๆเป็นพวกๆ เมื่อแก่งแย่งไม่ลงเอยกันได้สนิทก็คุมกันไม่ติด ขาดมิตรขาดสหายกันบ้างกลายเป็นสงครามปากบ้าง สงครามทิปืนบ้างตลอดทั้งศอกเข่าเตะถีบม้อนไม้สาตราอาวุธ สาระพัดพากันจัดแจงแต่งขึ้นกระเสือกกระสนแข่งดีแข่งเด่นแข่งเวรแข่งภัยกัน อลหม่านไม่สามารถจะพรรณนาได้ให้ครบ-ถ้วน ออกลิงออกลายฝั่งฝายองอาจว่ากูละกูละไม่ลงเอยกันได้โดยง่ายเลยมานะแข่งแกร่งทวีคูณพูนให้สูงขึ้น ไม่มีประตูและช่องทางจะบรรเทาให้เบาบาง และลดละไปได้ให้เด็ดขาดกลายเป็นโลกอุกามาต ประชดแตกดันกันประชันขันแข่งแต่งกองไฟกองใหญ่สุมเผาโลกร้อนรนปั่นป่วนทวีขึ้น เพราะเหตุอันใด? เพราะเหตุว่ากรรมนิยมกรรมบันดาล พากันอาจหาญขนฟืนใส่ไฟแข่งกันเพื่อให้ชนะไฟ

พระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่เป็นมหาวิชาเหนือไตรโลกธาตุผูกขาดจองขาดทรงมีอยู่ ทุกยุคทุกสมัยทุกกาล

ทุกเวลาของชาวโลก เป็นมรดกตกทอดไว้ในหัวใจพระหฤทัย
หัวใจแห่งปวงมนุษย์ สัตว์โลกและเทวดามารพรหม พราหมณ์
อยู่ตรงๆแล้ว และก็มักจะพากันขว้างพ้อนผ่านกลายมะม่วง
และเอาดินถม ถมทองเพชรพลอยของตัวจนไม่รู้ตัวเลยๆหรือ
มิฉะนั้นก็ส่งเสริมวิชากบเลือกนาย ผลสุดท้ายก็ได้วิชานกกระสา
มาเป็นนายกับกบสมจิกกินกบอยู่เป็นอาหาร หมายความว่า
เอาวิชานอกพระพุทธ ศาสนามานิยมชมชอบปกครองโลก (วิ
ชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาบริบูรณ์ปกครองโลกปกครองธรรม
พออยู่แล้ว) วิชานอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว เป็นวิชาฟืนไฟ-
ไหม้โลกไหม้ได้ทั้งน้ำทั้งดินไม่รอรีเลย เป็นวิชานิบหายไม่มี-
ศาลอุทธรณ์อีกด้วย นักปราชญ์ใดๆก็ตามถ้าสำคัญตัวว่ามีความรู้
ความเห็นความปฏิบัติเก่งกาจทรงพระอำนาจ เหนือพระพุทธ-
ศาสนาไปแล้ว (นั้นก็คือวิชาโลกันตะอย่างสดๆร้อนๆ ตาบอด
อวดดีสิ้นเข้ม) กรรมและผลของกรรมทรงอำนาจบรรจงไม่มี
คอรัปชั่นกับพรรคพวกใดๆ เป็นศาลยุติธรรมประจำโลก ท่าน
ผู้เชื่อกรรมและผลของกรรมลงได้สนิท ก็คือโลกุตตระ
ศรัทธาพร้อมทั้งปัญญาสมดุลย์กันสุปฏิปันในก็ลงใจเดินทาง
ตรงของความประพฤติ จะถึงจุดหมายได้ไม่ช้าในสามีจิ-
ธรรมแท้แน่นอนละ พระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็น
ธรรมดาสอนโลกเป็นแว่นส่องโลกทุกๆโลก ทุกๆจักรวาล เป็น
แว่นดวงใจดวงธรรมนำไปสู่ความเจริญโลกุตตระเป็นแม่เหล็ก

ดึงดูดกิเลสได้ทุกๆ ชั้นให้อยู่ใต้อำนาจของพระมหาสติพระมหาปัญญาญาณ เป็นเครื่องวัดเป็นเครื่องตวงของปวงนักปราชญ์ราชบัณฑิต เป็นยาโอสถปลดอาวุธกิเลส เป็นมหาเสน่ห์-เป็นมหานิยม เป็นดอกไม้สวยและหอมหวลชวนชื่นได้ เป็นทรัพย์ภายใน เป็นของไม่เกลมีหนังหุ้มอยู่โดยรอบเป็นต้น เป็นของไม่มีกาลไม่มีเวลาทั้งเหตุผล เป็นของเหนือเหตุเหนือผลไม่จนมุมเลย (ท่านผู้ใดได้เสวยก็รู้เองไม่ต้องจ้างพยานชำนาญในตัว) (เป็นของเบาไม่มีประมาณไม่มีสิ่งที่เปรียบเทียบให้เสมอเหมือนได้) ไม่เป็นทาสใดๆ ในสรรพไตรโลกา เป็นธรรมะแท้ไม่ใช่ธรรมปลอมไม่ใช่ธรรมเทียม ไม่ใช่ธรรมอันท่านผู้ใดจะ-ลบล้างได้ตามอัตโนมัติ ลัทธิศาสนาใดๆ จะมาย้อมแผงปลอมแปลงเอาไปเป็นศาสนาของเจ้าตัวเพื่อลวงคนโง่ก็ตามก็คล้ายกับกามาลักเอาขนหางและขนหงอนของนกยูงไปเป็นขนของตัว มิหนำซ้ำกาก็ร้องประกาศตัวว่ากาๆ กาๆ อยู่

เขียนปรารภไปมากปีติสหคตาธัมมาก็เกิดขึ้นดาษดื่น-แต่ก็ไม่ตื่นสลัดคืนเป็นอุเบกขาธัม การเทิดทูนคำสอนของพระพุทธศาสนาขณะจิตเดียว ทรงพระคุณค่ามากกว่าเทิด-ทูนคำสอนของชาวโลกล้วนๆ ตั้งล้านๆ เท่าของขณะจิต แต่ก็ผิดกิเลสของผู้ไม่เคารพรักปฏิบัติพระพุทธศาสนาโดยแท้ (จะให้ถูกกับกิเลสของชาวโลกทุกๆ แง่ ก็ปฏิบัติพระ-พุทธศาสนาไม่ได้) จะกลายเป็นผู้ขี้ขลาดไปละขี้ขลาดใน

สิ่งที่ควรขอาจหาญ ก็จะไกลพระนิพพานไปริบหรี่ริบหรี่ที่เดียว นักท่องเที่ยวทะเลหลง การท่องเที่ยวทะเลหลง-เพราะความประพฤติบรรจงในโลกีย์เกลือกกลั้ว ศีลห้ามัวหมองไม่รักษา จึงเต้นเผ่นหาอบายมุข คบมิตรพาไปทางทุกข์มิตรเทียมปลอม ไม่ยอมเคารพรักพุทธศาสนา เลี้ยงชีวาทางไม่ชอบต่างๆ นาๆ ไกลโสดาอยู่คนละมุมโลก ก็ต้องพบแต่โศกเศร้าเท่าวันมรณา ไตรโลกาพากันอยู่ระดับนี้เป็นส่วนมาก ถือว่าเป็นของลำบากในทางประ-พฤติดี การทำชั่วไม่กลัวกล้าอาจหาญ กรรมบันดาลพาให้เคยชินมาจนเป็นอาจิณไตย์ จะพรรณนาไปก็เป็น-เรื่องนอกๆ ฯ

---

๒๔ ท่านผู้หวังอะไรอะไรในอนาคตมากกว่าปัจจุบันให้เป็นเจ้าหัวใจแล้ว ท่านผู้นั้นจะสำคัญตัวว่าเป็นผู้ฉลาดในธรรมสักเพียงใดก็ตาม ความสำคัญตัวตอนนั้นจะถ่วงหน่วงเวลาให้เจ้าตัวเป็นกรรมเคยชินที่เรียกว่าพหุลกรรม กรรมชินอาจิณกรรมก็ว่า นอนใจช้าเวลาไปในตัวและก็จะสำคัญว่าธาตุขี้และชีวายังยาวนานอีกด้วย (ไม่ถูกกับพุทธประสงค์ธรรมประสงค์สังฆประสงค์ด้วย ฯ) ฯ

สรรพกิเลส

๑ มนุษย์เป็นส่วนมากเท่าที่สังเกต มักจะชอบเทศน์เอาแต่ท่านผู้อื่นเป็นส่วนมาก ส่วนเจ้าตัวนั้นไม่ค่อยจะทวนดู ไม่ค่อยจะตามคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายนั้น พระองค์ท่านตรัสรู้ในส่วนพระองค์ท่านโดยเรียบร้อยแล้ว จึงทรงเที่ยวสั่งสอนท่านผู้อื่นจริงจัง และก็ไม่ได้ระวังความเดือดร้อนของตนอันจะตามมาภายหลัง เพราะได้หยั่งรู้หยั่งปฏิบัติหยั่งพ้นไปจากสรรพกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงแล้ว การเทศนาว่ากล่าวจึงได้รับแต่ผลเป็นจำนวนมากมาย

แม้พระอริยสาวกของพระองค์ครั้งพุทธกาล ที่เทศนาสั่งสอนประชาชนผู้ทรงเทศน์อย่างต่ำก็พระโสดาบันบุคคลเช่นพระมหาอานนท์เถรเจ้าก่อนที่พระองค์ยังทรงพระชนมายุอยู่ พระมหาอานนท์เถรโสดา ก็ได้เทศนาแก่พุทธบริษัทเป็นบางคราว ๆ หลังพระบรมศาสดาเสด็จเข้าสู่อนุปาทิเสสนิพพานแล้วสามเดือนจึงได้สำเร็จพระอรหันต์ในวันต้นของสังคายนานั้น บรรดานักกองตำราก็คงรู้ดีพอแล้วไม่กล่าวมากก็ได้ มาในสมัยทุกวันนี้เป็นส่วนมาก พอได้ทรงเครื่องเหลืองเข้าก็ดีหรือไปดูหนังสือจำได้มาตามสัญญาก็ดี ไม่ว่าบรรพชิตและคฤหัสถ์ต่างคนก็ต่างจะปีนเทศน์เอากัน (ใครก็ว่าใครฉลาดพูดจะ

แตกเสียแล้ว) ถือว่าข้าคนหนึ่งอยู่ในใจเสมอๆ มักจะเป็นคนตาบอดจูงกันถูลู่ถูกังตกถูถูไถ ใครก็เข้าใจว่ารู้ทางแท้

แต่ก็ยังดีกว่าไม่สนใจในธรรมเสียเลย ยังดีกว่าผู้ที่ถือว่าไม่มีบุญไม่มีบาปตั้งล้านๆ เท่าอีกนะพระธรรมเอ๋ย ผู้เชี่ยนเคยสำเหนียกเทียบตามเหตุผลว่า ท่านผู้เห็นดิ่งลงไปในขันธสันดานว่าไม่มีบุญไม่มีบาปนี้นั้น มันก็ตกนะรกขุมมืดมนอนธกาลยั่งยืนนานในโลกันตนรกนั้นเอง เพราะยังไม่ตายจากมนุษย์ก็เตรียมตัวตกไว้แล้วสร้างไว้แล้วจะปฏิเสธว่านรกขุมมืดไม่มีในเมืองมนุษย์อย่างไรได้ เพราะสร้างไว้แล้ว เสียงปฏิเสธนั้นมันกลายเป็นเสียงขุดดินฝังตัวเองอยู่ในตัวแล้ว ลึกแล้วจนมองไม่เห็นฟ้าไม่เห็นทางอันใดมืดไปบอดหนวกตั้งอักโข บอดหนวกไปทั้งตานอกและตาในหูนอกหูในบอดทั้งใจและสติปัญญา แล้วก็เที่ยวกวาดต้อนเป็นหัวหน้าศาสดา-ศาสนาหาเสียงพร้อมทั้งเอาตีนลบท่านผู้อื่นต่อหน้าสังคม-ของปวงปราชญ์ คล้ายกับเปลือยกายไม่มีผ้าห่มให้ชาวโลกสุ-ภาพดูตนว่าตนเป็นฝ่ายสวยงามล้นโลก เปลือยกายไม่มีกางเกงและผ้านุ่งด้วย ชีเปลือยก็คือเปลือยทั้งกายและใจ ฯลฯ

แต่ลัทธิชีเปลือยแท้ๆ นั้นเขายังหยั่งจิตใจใคร่ครวญว่ามี-บุญมีบาปอยู่ ผิดแต่ข้อวัตรไม่มียางอายเท่านั้น และก็นึกอยากประชันขันแข่งกับลัทธิศาสนาอื่นๆ เช่นศาสนาพุทธเป็นต้น และให้คะแนนตัวเองเอาเม็ดพันธุ์ ผักกาดไปเทียบกับพระพุทธศาสนา

อันเป็นของใหญ่โตลึกซึ้งกว้างขวาง และสูงไม่มีประมาณว่าตนเป็นอรหันต์ เย้ยหยันพระพุทธศาสนาว่ามีกิเลสมากไม่เหมือนตน เพราะตนเป็นผู้สันโดษมักน้อยไม่ต้องนุ่งผ้า แต่ก็กลาย-เป็นสันโดษมักบ้าไปไม่รู้ตัวเสียเลยอนิจจาเอ๋ย ถ้าไม่มีสิ่งที่ชั่วประจานตัวออกให้เห็นชัดแล้ว สิ่งที่ดีเด่นก็ไม่มีเครื่องเอามาตัด-สินเป็นพยานเอกให้เห็นให้รู้ได้โดยชัดแจ้ง เพราะในโลกมีทั้งดีและชั่วปนเปอยู่ทุกยุคทุกสมัยทุกกาลทุกเวลา นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาผู้เข้าถึงสุปฏิปันโนเท่านั้นจึงจะลงไอ้เลือกเฟ้นได้ต่ำกว่านี้ลงมาก็เป็นตาบอดคลำช้าง หรือจะเรียกว่าเลือกผักดีๆแต่ได้กินตัวบุ้งก็ว่าได้ หรือจะเรียกว่าไหวเต็มตัวแต่เหยียบขี้วัวเต็มตีนก็ได้ไม่ค่อยผิดเลยเพราะเคยเห็นมาแล้ว เพราะแก่ตัวนอนเสื่อขาดมาหลายผืน

ย้อนมาปรารภพระพุทธศาสนาแท้ พระพุทธศาสนาแท้ไม่ได้ประพฤติพรหมจรรย์แข่งดีกับท่านผู้ใดเลย แต่แข่งดีกับกิเลสของเจ้าตัวที่มันนอนเนื่องอยู่ในขันธสันดานตัวเอง ชนะก็ชนะกันอยู่ที่เมืองใจ แพ้ก็แพ้กันอยู่ที่เมืองใจ หรือรอบ-เมืองใจก็ว่า (เพราะใจตัวเดิมไม่มีกิเลส) แต่กิเลสมาล้อมรอบเมืองใจต่างหาก (กองทัพพระสติกองทัพพระปัญญาในทางที่ชอบของโลกุตตระระเท่านั้นจะต่อสู้ได้ให้ชนะ) กองทัพทางวัตถุนิยมภายนอกเช่นศาสตราอาวุธหรือนิวเคลียร์นิวเคลียที่ชาวโลกนิยมกันประชันขันแข่งแก่งแย่งกัน กัดปากกัดฟันใส่กันอยู่ทุก

หย่อมหญ้านี้จะชนะกันไม่ได้เป็นอันขาด โหรเอกพระอริย เจ้าทำหายฝืนยันขาดตัวไว้แล้วไม่มีขณะวันเวลาจะชนะได้ (ขนเชื้อเพลิงใส่ไฟย่อมชนะไฟไม่ได้) เชื้อเพลิงก็ดีฟืนก็ดีไฟก็ดีไม่ใช่โง่ไม่ใช่ฉลาด ผู้ขนฟืนใส่ไฟ ผู้ขนไฟใส่ฟืนนั้นเองเป็นอ้ายตัวโง่ๆ เพราะขนใส่แบบประชดฟืนขนใส่แบบประชดไฟ

เมื่อเป็นดังนี้การเอาแพ้เอาชนะกันภายนอก ชาวโลกมนุษย์เราทั้งหลายที่เคารพรักนับถือทุกถ้วนหน้า สมควรที่จะเหนื่อยหน่ายระอาเข็ดหลาบเพราะไร้สาระทั้งสองฝ่าย มีแต่ทุกข์กับตายเป็นรายรับอยู่ทุกลมปราณ ต่างก็อาจหาญองอาจสามารถต่อธรรมอันเมตตาปรานีแก่กันและกันลองดูสัก ล้านๆ ล้านๆๆๆ ปีจะไม่ดีมีสุขกว่านี้อันหาประมาณมิได้ดอกหรือประการใด (ขอเรียนศึกษาไว้บ้าง) เทอญ ฯ

๒๕ การภาวนาพุทโธ ชักลงสู่ไตรลักษณ์ได้ ไม่ได้หมายความว่าคุณของพุทธธรรมสังฆ์เป็นสังขารคุณแล้วเกิดดับไปไหนเลย เป็นวิสังขารคุณอันไม่เกิดดับเป็นอนัตตาคุณอันไม่เกิดไม่ดับ แต่การบริกรรมว่า พุทโธ พุทโธ นั้นเกิดดับติดต่อกันเป็นระยะระยะเพราะเป็นเจตสิกธรรมเกิดขึ้นกับใจ จะว่าวจีสังขารหรือ จิตสัง-ขารสัมปยุตเกิดดับไปแถวเดียวกันก็ได้ไม่ผิดเลย ฯ

ช่างมือทำยาก-ช่างปากทำง่าย

๑ ผู้ท่องเที่ยวในสังสารกับผู้ท่องเที่ยวผ่านอันตรายใดๆทั้งสิ้นนี้นั้นก็ต้องมีความหมายอันเดียวกัน ความเห็นชอบเป็น-นายหน้าของความประพฤติจึงพอจะไปรอดตัวบ้าง และก็จะพอ-เบาบางทางทุกข์กายทุกข์ใจลงไปๆ ถ้าความเห็นผิดเป็นนายหน้า-แห่งความประพฤติแล้วก็ไปไม่รอดได้ ฆราวาสก็ดีบรรพชิตก็ดี ถ้าส่งเสริมอบายมุขประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นอาจิณเสียแล้ว ก็นับวันจะฉิบหายและอาภัพลงทุกๆด้านเห็นต่อหน้าต่อตาเร็วไว

แม้จะมีทรัพย์สิ่งฆารบริวารในส่วนอามิสลาภยศสรรเสริญเจริญยอใดๆมากล้นพ้นวิสัยก็ตาม ก็นับวันจะไหม้ม้วยมรไป - เหมือนไฟเผาป่าทวีคูณพูนอับจน แต่คนโดยมากมักเห็นกงจักรเป็นดอกบัว โกหกพกลมตัวเอื้อมมือเข้าไปคว้าจับตัดมือขาดก็ยังสามารถประชดตัวเองเร่งแกล้งทำ กรรมนิยมกรรม บันดาลบกปิดให้อาจหาญทำใจให้ถึงทางชั่ว แต่พอรู้ตัวได้บ้างก็สายไปเสียไม่มีทรัพย์เหลือพอที่จะเป็นทุน จำเป็นก็จนมุมไม่มีทางแก้ บางรายจนถึงกับลงมติฆ่าตัวตายก็มี สร้างปัญหาไว้ร้ายให้ผู้อยู่ข้างหลังเป็นทุกข์

ทั้งนี้เนื่องด้วยความประมาทลืมตัวลืมตนลืมใจลืมธรรม ไม่มีสติปัญญาศรัทธาเลื่อมใสคำสอนของพระพุทธศาสนา มิหนำซ้ำกล่าวตู่พระพุทธศาสนาว่าเป็นของล้าสมัยเดอะครึ เมื่อมีท่านผู้ทรง-

เมตตาปรานีตักเตือนก็ไม่ฟัง กลับทำตัวเป็นผู้มีลาดอาจหาญมีปฏิภาณไวหาร อวดฉลาดอวดรู้ เอาชนะทางคำพูดที่ไม่เป็นธรรม นำมาอ้างอิงไม่นึงพิจารณา ทำให้ท่านผู้เมตตาระอาถอยศรัทธาจะว่ากล่าวตักเตือน (ไม่ทราบเสียเลยว่าท่านผู้ตักเตือนเรานี้เป็นผู้เอาขุมทรัพย์ให้) นิสสัยพระราหุลไม่ได้มาเป็นทุนแม้แต่นิดเดียว เพราะเที่ยวคบแต่คนพาลสันดานหยาบหาบชั่วใจและตัวเศร้าหมองศรี

ในโลกนี้มีมากหาไม่ยากเต็มโลกา ผู้เขียนเคยสังเกตเห็นมาเกือบนับไม่ถ้วนเป็นเหตุให้ชวนคิดอยู่อู่สอนตน กลายเป็นธรรมะกังวลไว้ให้สอนลูกๆหลานๆ เมื่อภายหลัง ผู้เขามีนิสสัยเชื่อฟังก์ยังมีอยู่บ้างในข้างหน้าอนาคต เพื่อให้เป็นมรดกทายาทจะได้ไม่ขาดธรรมทาน ในไตรโลกบาลธรรมทานเป็นของประเสริฐเลิศล้ำ นำชนะธรรมฝ่ายอามิสทานทั้งหลาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายอธิบายสั่งสอนไว้ใช้ตรงกัน ไม่ได้ประชันขันแข่งแห่งกันและกันเพื่อลาภ ยศ สรรเสริญภายนอก องค์พระชินศรีชี้บอกจนถึงซึ่งทางไปพระนิพพาน (โลกไม่ควรอาจหาญแข่งดีแข่งเด่นกับพระองค์เลย) ทรงยกธงขาวยังดีกว่ายกธงแดงก้าวร้าว ความอ่อนน้อมเคารพยำเกรงในสิ่งที่ควรอ่อนน้อมเคารพยำเกรงกลายเป็นรีบเร่งละกังวล ปุถุชนคนหนาก็มาจากกิเลสโดยแท้ แต่จะแก้ตัวไม่กลัวความดีก็มีมาจากปุถุชน พระอริยเจ้าไม่ได้พาเดินวนจนข้ามโลกา ข้ามด้วยพระสติปัญญาในทางที่ชอบ ทรงพระสติพระปัญญารอบคอบแห่งไตรสังขารสังเวชทุกข์มานมนานก็มีญาณเบื่อหน่าย เมื่อเบื่อหน่ายก็คลาย-

ก็หลุดก็พ้น ก็ไม่กังวลในสังขารทั้งปวงตัดความเป็นห่วง ในอดีต อนาคต ชาติภพก็หมดไปในที่นั้น การประพฤติพรหมจรรย์ก็จบลงกัน ในที่นี้แล ฯ พูดได้ใช้ถูกพูดได้ใช้ไม่ถูกมีรสชาติและความหมายต่างกัน ราวฟ้าและดิน ฯ การปฏิบัติธรรมไม่ได้นำพาให้สำเร็จแต่เฉพาะการพูด ได้เท่านั้น ต้องลงมือปฏิบัติกันจนได้รับผลคุ้มค่าเท่าที่ควร การที่ พูดพล่อยๆ แต่ปากลมจะกลมกลืนกับธรรมะเพียงไรก็ตาม ถ้าทำ ไม่ได้เหมือนคำพูดแล้วก็หาประโยชน์ไม่ได้ ตรงกับคำที่ว่าช่างมือ ทำยากช่างปากทำง่าย ผู้แอบเอาลาภยศทางฝีปากมักจะมีมาก ในโลกนี้และโลกหน้าแท้ๆ

ผู้ลงมือปฏิบัติจริงๆ จังๆ นั้นจะหาตัวเทียบได้ยากในโลกนี้และ โลกหน้าและโลกอดีตด้วยอนิจจาธรรมเอ๋ย ผู้เขียนได้เคยเห็นด้วย ตานอกและตาในพร้อมทั้งได้ใช้พระปัญญาเห็นมามาก เพราะได้ลำบาก รัตตัญญูราตรีนานมาบ้าง ล่วงกาลผ่านวัยกว่าเจ็ดสิบปีมาแล้ว ได้ ผ่านอุปสรรคหนักขันธทุกข์มา เร่งเรียนวิชาเบื่อหน่ายคลายทะเล หลง เดินตรงตามติดใกล้ชิดพระอาจารย์ปัจจุบันธรรม พระอาจารย์ ปัจจุบันจิตพระอาจารย์ปัจจุบันธรรมเท่านั้นสั่งสอนดี เพราะสามารถ มีพลังดีเห็นรู้ดูเด่นชัดตัดสงสัยไม่ให้สาย จะบรรยายหรือย่นก็ไม่ ต้องจนมุมธรรมะประชุมที่แห่งเดียว ไม่เกี่ยวกับการส่งส่ายคว้าหา ให้เสียเวลาเนิ่นช้า (สรรพอนัตตาย่นลงมาหาเอก อนัตตาใน ปัจจุบันอันอื่นก็เช่นกัน) (ข้อสำคัญอย่าเข้าไปสอดแทรกยึดถือ เอาเป็นเจ้าของ) (จะเป็นเหตุเป็นกรรมเป็นวิบากเอนกอะนองพอง

ตัวมัวเมาเข้าวิญญาณปฏิสนธิ) (จงทรงพระวรญาณหยั่งรู้กันดีๆ อย่าได้มีเป้าหมาย) ถ้าหมายแล้วจะกลายเป็นสัญญาพอเหมือนๆ (นั่นไม่ใช่ตัวจริง) "ไม่ใช่ธรรมจริง" "ธรรมจริงนิ่งว่างห่าง จากสัตว์บุคคลตัวตนเราเขา ปราศจากใดๆ ไปเป็นเจ้า"

ใจใดธรรมใดไม่อิงกันกับเหตุ ใจนั้นธรรมนั้นหมดประเภท ท่านผู้อื่นจะตามเห็นหาได้ ก็ต้องข้ามโลกาไปไม่มีรอยแล ๆ

ใจใดธรรมใดไม่อยู่ในเขตเพื่อเฝ้าเอาผล ใจนั้นธรรมนั้นไม่ได้เดินเวียนวนอยู่ในโลกโลกาแล ๆ

ใจใดธรรมใดรู้เท่าใจรู้เท่าธรรมที่กล้ำกันอยู่ในขณะเดียวนั้นใจนั้นธรรมนั้นก็ดี ใจนี้ธรรมนี้ก็ดี หนีข้ามทะเลหลงไปแล้วเน้อ ๆ

ใจใดธรรมใดไม่มีพิษเป็นตัวเหตุ ใจนั้นธรรมนั้นใจนี้ธรรมนี้หมดประเภทท่านผู้อื่นจะติดตามหาก็ข้ามโลกาไปไม่ได้มีรอยแล้วแล ๆ

ใจใดไม่รู้จักใจตอนใดใดใจนั้นก็ไม่รู้จักธรรมตอนนั้น ๆ ก็หันหาใจหันหาธรรมอยู่ไม่จบสิ้นได้ยิ่งไกลไปแล ๆ

เอกจิต ~ เอกธรรม

๑ บัดนี้ใจก็ดีธรรมก็ดีกลมกลืนกันกล่าว สาวธรรม-ยอดเยี่ยมเตรียมสติดำริ ปัญญาญาณ เดินทางไปสู่พระนิพพานธรรมล้ำลึกตรึกตรอง มองมวลทวนคืนมาหาเจ้าตัว คว้าหาพระปัญญาญาณ เดินทางลัดตัดตอนสอนตนเองเร่งพระสติปัญญา ปัจจุบันนานั้นมันไม่ใช่ตัวตนเราเขา ถ้าท่านผู้ใดขืนไปฝืนพัวพันยึดถือเอาว่าข้าหรือของเรา ก็คงไม่พ้นยาพิษมารเผา ใจโง่เขลาย่อมถือเอาเป็นตัวเหตุ ก็ต้องตกอยู่ในเขตฝันนำให้เป็นตัว มัวเมาหมองหลายก็กลายเป็นอดีต ก็ดีขวางอยู่ก็ผู้รู้ในอนาคตจงขอบรู้ให้ชัดหมดคือพระอนัตตาธรรม กรรมจะไม่สามารถนำให้ติดต่อก่อภพ เพราะใจถกลบลงจนถึงธรรมว่าง ไม่ได้ห่างทางเดินไปพระนิพพาน ถ้าเชี่ยวชาญเดินมรรควิถีต่อติดดีไม่ได้มีวันเว้น ใจก็เด่นเห็นธรรมอันไม่แปรตาย จะบรรยายไปหลายก็ทวีมากเหลือหลาก ก่อนจะมากก็เพราะขยายออกจากอันเดียว ถ้าหลงอันเดียวก็จะเที่ยวอยู่ในสงสารนานเนิ่นช้า ปัญญาคมกล้าก็ต้องหันหาต้นของเหตุ ย่นนิเทศเข้ามาหา เอกจิตเอกธรรม ไม่ต้องล่วงล้ำไปหาทางอื่นให้ตื่นโวหารได้ การใดๆในอดีตอนาคตปัจจุบันจงรู้ให้ทันไม่ใช่ตัวตนเราเขาสัตว์บุคคลทั้งหลาย ก็จะต้องได้หายสงสัยว่าจะไปหรือจะอยู่ พระปัญญาญาณได้กอบกู้สู้ต่อความหลงหลง

เป็นการปลงภาระสะสางตัวเหตุ ก็คงหมดประเภทท่านผู้อื่นจะติดตามหา ก็ต้องข้ามไล่กาไปไม่หวลเห็นรอย ไม่ต้องคอยแล ๆ

เรื่องเข้าไปสอดแทรกยึดถือเอาเป็นเจ้าของในขณะผู้รู้ใดๆทั้งปวงนี้ มันเป็นรากเหง้าเหล่ากอของกิเลสอาสาวะอยู่โดยตรงๆแล้ว เป็นรากเหง้าของเครื่องดองก็ว่าอุปาทานก็ใช่ไม่ผิด แต่นักปฏิบัติธรรมมักมองข้ามไปด้วยความเคยชินพหุลกัมกันเคยชินเป็นอาจิณกลายเป็นงานไม่จบสิ้นไปในตัวโดยมิได้รู้ตัวอีกด้วย นักปฏิบัติพากันมาติดอยู่ในใจในธรรมส่วนนี้มากมายหลายล้นแท้ๆ และก็มักเป็นเหตุให้คัดค้านและทุ่มเถียงเกี่ยงงอนกันดันกัน เมามัวเพราะมีตัวตนสัมปยุตเป็นตัวเหตุ อยู่ในอู่ของรากแก้วกิเลสเป็นนิเทสอันฝังลึก พระสติพระปัญญาไม่กลมกลืนละเอียดถึงในปัจจุบันน ญาณังก็กลายเป็นอนันตรเหตุอนันตรปัจจัย อนันตรวิปากะ อนันตอารมณ์ตะพึดตะพือ คำพูดลื่นไม่มีกระดูกนั้นพลันพูดคล่องง่ายเพราะชำนาญในการโต้วาที แต่กิเลสยังมีซ่อนเล็บไว้เหมือนเสือเหมือนแมว เพราะเคยโด่งดังในลาภยศสรรเสริญมาเป็น สรณังคัจฉามิมาแล้ว ไม่ยอมมนุษย์ใดๆได้โดยง่าย (ส่วนบรรดาท่านผู้พ้นไปแล้วโดยสิ้นเชิงแท้ไม่เหลือหลอเศษนั้นขอกราบทูลไว้ไม่เอามาตีรวดกวาดต้อนให้เสมอกันหมดหรอก) นี้ว่าเฉพาะผู้ยังติดรู้ติดเห็นติดเด่นติดดวงติดบ่วงติดคา ธรรม

ดามนุษย์เทวดามารพรหม พราหมณ์ (เมื่อภาวนาไปติดอยู่ในที่ใดจำเป็นก็แอบกินอยู่ในที่นั้น)

(ส่วนญาณพิเศษว่าเบื่อหน่ายคลายหลุดพ้นยังไม่มีมาปรากฏโดยถ่องแท้แน่นอนได้โดยชอบธรรม) ก็ฟิตตัวทำท่าทำทางเป็นพระอรหันต์ (ตวงและคาดคะเน) เซซ้ายเซขวาเหมือนคนเมาสุราแม่โรงแม่ชางชรีวตา มีผู้มาให้คะแนนว่าเป็นพระอรหันต์ ก็พลิกจิตรับในใจทันทีและอากาศก็ดีกับผู้ให้คะแนนนั้น (อ้ายที่แท้นั้นเราก็เป็นบ้ายอชอบคนมายกมายอมาปอมาปั้นอยู่ไม่ทวนดูตนดูใจดูธรรมเลย) เมื่อไม่ทวนดูตนดูใจดูธรรมก็เท่ากับว่าไม่ทวนดูพระวินัยอยู่ในตัวนั้นเองละอนิจจาเอ๋ย (อย่ารีบทนงตัวเลยจะชินเคยคุณกิเลสให้ทวี)

ผู้เขียนคงเป็นคนมีกิเลสมากปากเผ็ดร้อน กิเลสสำส่อนวิงวอนนิมนต์เขียน จึงขอเตือนมารกิเลสว่าดูก่อนมารปาปิมะมารผู้ใจบาปจงอย่าได้รบกวนผู้เขียนมาก (จงขนขวายผู้เขียนน้อยเถิด) ธรรมดาผู้เขียนก็ต้องพิจารณาเลือกเฟ้นเขียนแต่สิ่งที่เป็นสาระทั้งตนและท่านผู้อื่นจึงคุ้มค่าในการเขียน มิฉะนั้นแล้วก็กลายเป็นบ้าอารมณ์ และบ้าอาแล้ง ถ้าบ้าอาแล้งแห้งกิเลสถ้าบ้าอารมณ์ชมพระนิพพานขอมอบให้ศาลอัยการสันทิฏฐิโกปัจจัตตัง ผู้นั่งบัลลังก์คอยสั่งการนั่งอยู่นานไม่ลงธรรมมาสน์ นั่งแบบองอาจไม่ปวดแข้งไม่ปวดขา ไม่มีศาลใดๆจะมากล่าวหาว่าเป็นคำเท็จ ไม่มีท่านผู้ใดมาให้บำเหน็จบำนาญและคอรัปชั่นเลย เคยเป็นศาลอัยการแต่ดึกดำบรรพ์

มาไม่ขาดระยะไม่มีกาลไม่มีเวลาด้วยผูกขาดแล้วด้วย ศาลธรรม-
ส่วนนี้ก็ละเอียดลึกซึ้งสูงแหลมคมมากไม่มีประมาณได้ทุก ๆ ด้าน
ไม่มีท่านผู้ใดอาจหาญอยู่เหนือกรรม และผลของกรรมได้ดอก-
ในโลก ๆ เว้นไว้แต่พระอรหันต์ท่านผู้ทรงพระอรญาณอยู่เหนือ-
โศกได้ไม่กังวล ปุถุชนคนหนาอย่าอวดอ้าง ความเมายังไม่
สร่างไม่ต้องอวดอ้างว่าตนดี ชาวโลกีย์วิสัยมองไม่เห็นใกล้-
ไกลไร้ปัญญาญาณธรรม ไม่รู้เท่ากรรมบำรุงอาปาทาน ท่อง-
เที่ยวนานไปในไตรเหตุอยู่ในเขตอวิชชาตัณหา เป็นอาสาอวดดี
วิชาโง่เง่าเต่าตุ่น ถ้ามีท่านผู้ตักเตือนไปทางบุญก็หาว่าวุ่น
ไม่เข้าทางพร่างบ่นพึม ๆ พำ ๆ อยู่นั้น แล ฯ

๒๖ ธาตุรู้ก็ดีผู้รู้ก็ดีจะจัดเป็นสังขารฝ่ายนามอันละเอียดก็ได้
เพราะเกิดดับเป็นอย่างละเอียด ถ้ามีผู้เข้าไปสอดแทรกยึด
ถือเอาเป็นเจ้าของแล้ว ก็เป็นเหตุเป็นกรรมเป็นพืชเป็น-
ภพเป็นอุปาทานเป็นชาติอันละเอียดได้ทั้งนั้น สติสัมปชัญ-
ญะปัญญาไม่สมดุลย์กันละเอียดคมตายในขณะเดียวกันแล้ว
ก็ยากจะรู้ชัดได้ ต้องอาศัยปานาปานสติอันละเอียดทรง
ปัญญาควบคุมให้สมดุลย์กันทันเวลาในขณะเดียวแห่งปัจ
จุบันพร้อมทั้งผู้รู้ตามเป็นจริงสัมปยุตอีกด้วย ฯ

อำนาจอริยสัจจะ

๑ โลกจะมีกี่ล้านๆก็หารลงมาสังขารโลก สังขารโลกกับสังขารธรรมสังขารธาตุสังขารขันธ์สังขารรูปสังขารนามก็ได้-ความเป็นอันเดียวกัน อยู่ใต้อำนาจอริย สัจจะทั้งสี่อย่างประเสริฐสี่อย่าง คือ ทุกข์ทนได้ยาก เหตุให้เกิดทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เป็นตัวเหตุให้ทำให้แจ้งในหฤทัย ใน-เฉพาะส่วนใจส่วนอริยปัญญา ย่นลงสั้นก็คือเว้นบาปบำเพ็ญบุญบวกและคุณให้พูนสูงทวีขึ้นทุกด้าน บรรดาท่านผู้ทรงสติปัญญาก็พาตนพาใจใคร่ครวญทวนดูธรรมนำทวี ก็ข้ามโลกีย์ไปได้ไม่ลังเล

บรรดาท่านผู้สงสัยก็สายก็บ่ายก็ค่ำ สายบ่ายค่ำแปลว่าสิ้นลมปราณไปเปล่าๆ แต่ละชาติแต่ละชาติ ไม่สามารถจะเอา-ตัวเอาใจเอาธรรมปฏิบัติให้เล็ดรอดจากทะเลหลงข้ามไปได้โดยง่าย ทะเลหลงทรงตั้งอยู่รอบเมืองใจไม่อยู่ไกลจากฟ้าแดนดินภายนอกเลย จะเอ่ยคัดค้านอาจหาญไปทางใดก็ไม่ได้เลย วิชาใดๆในไตรโลกาไม่เลิศประเสริฐศรีเท่าวิชาทางพระพุทธศาสนาเลย ไม่ต้องสนใจในวิชาทางอื่นก็ได้ วิชาใดๆที่เป็นเสี้ยนหนามต่อ-พุทธศาสตร์แล้ววิชานั้นๆ เป็นวิชาถอยหลังอยู่แบบโต้งๆ แล้วเห็นอยู่ง่ายๆ ฉิบหายวุ่นวายอยู่ซึ่งหน้าอยู่มิทันตา หลับตา-อยู่ก็เห็นชัดลืมตาอยู่ก็เห็นชัดไม่ลี้ลับไปทางใด

การล่วงอบายมุขทุกประเภทกับการทำลายตนเอง และทำลายโลกเอาไฟเผาโลกก็อันเดียวกัน อบายมุขทุกประเภทไม่มีสุขเจือปนแม้แต่นิดเดียว ก็ขวางทางเดินของพระพุทธศาสนาใจหฤทัยของผู้ล่วงอบายมุขเป็นมิจฉาทิฏฐิเห็นผิดจากทำนองคลองธรรมแบบหยาบ ๆ เสียด้วย ท่านผู้หวังเจริญทรัพย์สินในอบายมุขนี้ เป็นผู้ไร้เหตุไร้ผล เหตุไปทางฉิบหายล้วน ๆ แล้วก็ยังบัญญัติเอาตามอัตโนมัติเป็นอัตตาธิปไตย ว่าเป็นทางเจริญพอที่จะแก้ทุกข์ได้ก็ยิ่งเพิ่มทุกข์เข้าทวี เห็นกงจักรว่าเป็นดอกบัวเอามือเข้าไปคว้าตัดมือขาด แล้วก็กล่าวตู่ตนว่าดวงไม่ดีเขาปีนาหนอ ดวงไม่ดีกับเหตุไม่ดีที่ตนสร้างขึ้นก็อันเดียวกัน เพราะเหตุที่ดีที่ชั่วไม่ได้เกิดขึ้นมาแบบลอย ๆ เจ้าตัวสร้างขึ้นเองทั้งนั้นตนจนมมดอยู่ในเหตุไม่รอบคอบในเหตุดีเหตุชั่ว ผลรายรับก็เหลิงเจิ้งไม่รู้จักเหตุดีเหตุชั่วแล้วจะเจริญก้าวหน้าไปได้ด้วยวิธีใดเล่า มีแต่เสื่อมกับเสื่อมทวีคูณเท่านั้น พระพุทธศาสนาสอนให้เลือกเฟ้นเหตุที่จะทำลงไปก่อนมาก เมื่อสร้างเหตุลงแล้วผลไม่ต้องร้องตะโกนให้มาหาเหตุให้ลำบากเป็นทิพย์เป็นมาเองตามเหตุที่สร้างขึ้นน้อยและมากแม้ทางผิดก็โดยนัย ชาวโลกยิ่งห่างเหินจากคำสอนของพระบรมศาสดาไปเท่าใด ไฟกิเลสก็ยิ่งลุกฮือไหม้โลกทวีคูณ แม้ด้านอามิสภายนอกก็ยิ่งขัดสนอลหม่านไปด้วยพร้อม ๆ กันด้านจิตใจก็ต่ำลงต่ำลงไม่มีที่ปลงวางได้ ๆ การนิยมชมชอบเอาเสียงคนมากเป็นประมาณหน้า

เดียวนุกะชาตินี้เอาจริงไม่ได้ ถ้าคนมากยินดีไปไม่เป็นอัตตาความ-ยืนยันความเห็นทางผิด ถูกธรรมถูกวินัยแล้วก็ใช้ได้ดีมาก

ถ้าหากว่าคนหมู่มากหนักไปในทางกิเลสเอาแพ้เอาชนะภายนอกไม่มองดูธรรมแล้วก็พากันไปตกเหวทั้งเป็นจมดิ่งไปเสียหมดโดยไม่รู้ตัว พอรู้ตัวบ้างก็สายบ่ายค่ำไปเสียแล้วนะ ทุนจะต่อสู้ไปทางดีก็หมดไปแล้วก็จนมุมกันอยู่ดีๆนี่เอง กำลังใจก็อับเฉาไปพร้อมๆกันด้วยซ้ำ ตกลงก็ไม่มีที่พึ่งตนได้พึ่งได้แต่ผลของความเลวทรามรสชาติของเหตุชั่วผลชั่วผลลัพธ์ก็ทุกข์ คนเราจะดีเด่นในทางที่ไม่-เป็นธรรมสักเพียงไรก็ตาม ผลของกรรมเป็นบำเหน็จบำนาญติด-ตามอยู่ ย่อมอยู่เหนือกรรมและผลของกรรมไปไม่ได้ เก่งกาจ-ทรงอำนาจไปในทางที่ผิดก็ไม่รอดได้ ไม่ประตูใดก็ประตูหนึ่งถึงซึ่งแห่งความพินาศแน่แท้ (ผลของกรรมก็คือไหรเอกราชตัวเป็นศาลยุติธรรม) ว่าไปเท่าใดก็ข้ามกลายธรรมไปไม่ได้หรอกชาวโลกเอ๋ย ไม่ได้อวดดีปรารภตามธรรมะ

ถ้าไม่เอาธรรมะของพระพุทธศาสนาเป็นแว่นเป็นกระจกเงาเป็นทางร่มเย็นเป็นแว่นส่องทางแล้ว ก็เรียกได้ว่าเป็นคนหูหนวกเป็นคนตาบอดแห่งหูปัญญาตาปัญญา จะสำคัญตัวว่าเป็นปราชญ์แต่ก็เป็นเปรตกันสดๆร้อนๆ เปลือยกายเปลือยใจให้นักปราชญ์-เห็นตับเห็นปอดเห็นไปตลอดจิปาถะสารพัดแพร็บเดียวก็รู้ได้ไม่ต้องเข้าฌานหลับตานั่งก็รู้ได้เร็วไวทันที เพราะไม่ใช่สมาธิ-หลอกกินอามิสทางวัตถุนิยมต่างๆภายนอก ชาวโลกเป็น-

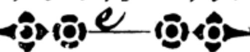
ส่วนมากติดอยู่เพียงแค่อบายมุขเท่านั้น พ้นไปจากอบายมุขทั้งปวงแล้วจึงจะรู้รสรู้ชาติของพระพุทธศาสนาสว่างกระจ่างใจไปบ้าง จึงจะถึงไตรสรณคมน์ในทางต้นของพระพุทธศาสนาขั้นต้น มิฉะนั้นแล้วก็ลานเปล่าแก้วเจ้าขากินข้าวกลับกลอกกลายเป็นคนป่วยไข้ชิวหาประสาทพิการใช้ไม่ได้ เพราะไม่รู้รสแกงก็ไม่สำคัญ (การไม่รู้รสธรรมะนั้นเป็นของสำคัญยิ่งในทางพระพุทธศาสนาใจ) ฯ

๒๗ จะย่อพระไตรปิฎกในธรรมชั้นสูง ปัจจุบันผู้รู้ผู้เห็นเป็นแต่สักว่ารู้เป็นแต่สักว่าเห็นเท่านั้นและใครเล่าเป็นผู้รู้ว่าเป็นแต่สักว่ารู้เป็นแต่สักว่าเห็น ตอบไม่หนีหลักเดิมว่าก็ผู้รู้ว่า เป็นแต่สักว่ารู้ เป็นแต่สักว่าเห็นนั้นเองเป็นผู้เปล่งอุทาน ตอบแบบทวนกระแสผู้เป็นเจ้าเหตุ-แต่เมื่อรู้แจ้งอุปาทานชัดด้วยพระปัญญาอันชอบยิ่งแล้ว-จะจัดเป็นเจ้าเหตุ เจ้าพืชเจ้ากรรมไม่ได้ เมื่อไม่จัดผล-ของเหตุ ผลของพืช ผลของกรรมก็ไม่ต้องจัดอยู่ใน-ตัวเพราะขาดกันไปในตัวเป็นพิเศษ หมดเหตุผลแล้ว ไม่จำเป็นจะมาหวังพึ่งเหตุอีก แปลว่าไม่ต้องมาหาเสียงเอาคะแนนกับเหตุพืชกรรมอีก (เพราะข้ามไปแล้ว)

นักปราชญ์ - นักเปรต

๑ ในโลกนี้ไม่มีอะไรมากพอที่จะให้หลงและอ่านไม่ออก ไม่มีสิ่งใดที่จะปิดบังฝังแน่นเลยหนา ความเกิดแก่เจ็บตายนั้นแลมาเต็มอยู่ทั่วกายา แต่ต้องน้อมเอามาพิจารณาเป็นเนืองนิจติดต่ออยู่ในอู่ของพระสติพระปัญญาจะพาให้เอือมระอาล้าถอย ไม่พลอยเพลินในเกิดแก่เจ็บตาย แม้กิเลสอาสวะจะมีอยู่ทรงอยู่ในขันธสันดานมากหลายก็มีหนทางละอายจะเพลินและยินดี ใจก็จะมีกำลังไม่สั่งสมความหลงให้ทวีพลีบวกคูณจะบริบูรณ์ในทางที่เห็นชอบรู้ชอบปฏิบัติชอบในส่วนนี้ ส่วนอื่นๆ ก็พลอยจะดึงดูดมาอยู่ในวงแขนของพระสติพระปัญญาให้รู้แจ้งแทงตลอดได้ ธรรมะในทางโลกุตตระย่อมไม่ขัดจังหวะต่อนักปราชญ์ และไม่ใช่นักเปรตสร้างแต่เหตุไปทางทุกข์ และหวังสุขอยู่แต่เลือกเหตุสร้างไม่เป็น

ใช้ตรวนเชือกปอเป็นต้นตัดได้ง่ายไม่ค่อยจะลำบากกรรมและผลของกรรมตัดได้ยากแท้ๆ แต่ก็เป็นของง่ายแห่งพระอรหัตตมรรค เมื่อองค์ท่านรู้ประจักษ์ชัดแจ้งแห่งอนัตตาธรรมแยบคายแล้ว กรรมและผลของกรรมก็สลัดคืนเองไม่ลำบากไม่ยากแค้นอะไรเลย อวิชชาตัณหาอุปาทานกรรมเป็นต้น ฯลฯ ก็สลัดคืนไปในตัวพร้อมๆ กันในขณะลัดนิ้วมือเดียวไม่มีอันใดก่อนไม่มีอันใดหลัง อัสมิมานะก็ไม่ได้ฝังอยู่ในขันธสันดานองค์

ท่าน เพราะโค่นและถอนตัณหาได้ทั้งรากเหง้าเหล่ากอแล้ว องค์ท่านก็ไม่ได้สำคัญตัวไม่สำคัญใจไม่สำคัญผู้รู้ไม่สำคัญผู้นึกไม่สำคัญผู้คิดอยู่ในอิริยาบทใดๆทั้งสิ้น สุขทุกข์อุเบกขาอะไรต่ออะไรที่ชาวโลกนิยมกัน ตลอดทั้งสูงๆ สานๆ ว่างๆ เวิ้งๆ อะไรต่ออะไรองค์ท่านก็-ไม่ไปห่วงไปหวงไปแบกไปกำเอาให้เป็นเหตุเป็นกรรมเป็นวิบาก -เป็นวิญญาณปฏิสนธิเป็นวิญญาณปฏิภพอันใดเลยหาหนา เพราะหมดการที่จะได้จะเสียจะลบจะเขียนจะกำจะวางจะอยู่จะไปแล้ว หมดการจะแพ้จะชนะจะกินจะถ่ายใดๆในสมมุติ แม้วิมุตติก็ไม่สำคัญตัวจะเป็นเปรตเฝ้าอยู่ติดอยู่ด้วย ไม่ไปจี้ไปปล้นไปสมัครอยู่ในที่ใดๆทั้งสิ้น เป็นที่สุดทุกข์โดยชอบแท้ จะบัญญัติหรือไม่ก็ไม่เป็นปัญหาเพราะข้ามกิริยาใดๆในขันธทุกข์แล้วในขันธวิบากแล้ว ไม่มีการแอบได้แอบเสียกับกองนามรูปและอรูปแล้ว ท่านผู้ใดจะให้คะแนนหรือไม่ให้ก็ตามไม่มีการรับไม่มีการปัดสิ่งใดๆ ทั้งปวงเลย ฯ

๏ น้ำกลิ้งใบบัวอยู่ไม่มีประมาณใบบัวก็ไม่เปียกอยู่ไม่มีประมาณ ฯ

๏ เอามีดเฉือนน้ำอยู่ไม่มีประมาณก็ไม่มีรอยอยู่ไม่มีประมาณ ฯ

๏ นกบินในอากาศไม่มีประมาณก็ไม่มีรอยอยู่ไม่มีประมาณ ฯ

๏ กำเอาเมล็ดพันธุ์ผักกาดหว่านใส่ปลายเหล็กแหลมไม่มีประมาณ-เมล็ดพันธุ์ผักกาดก็ไม่ติดอยู่ปลายเหล็กแหลมไม่มีประมาณ ฯ

จิตใจและธรรมะของพระอรหันต์ก็อย่างนั้นอันปรารภมาหลายๆข้อแล้ว ฯ

อำนาจไตรลักษณ์

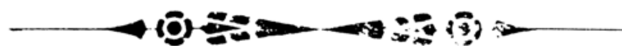
๏ ตากับรูปเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๏ หูกับเสียงเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๏ จมูกกับกลิ่นเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๏ รสกับลิ้นเป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๏ โผฏฐัพพะกับกายก็เป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ ๏ ใจกับธรรมมารมณ์ก็เป็นคู่กันอยู่ไม่มีประมาณ จะว่าโลกตาโลกหูโลกลิ้นโลกกายโลกใจว่าโลกทั้งหกภายในก็ได้ไม่ผิด

๏ โลกภายนอก โลกรูปโลกเสียงโลกกลิ่นโลกรสโลกโผฏฐัพพะโลกธรรมมารมณ์ รวมโลกทั้งภายนอก ทั้งภายในเข้าก็เป็นโลกสิบสอง เป็นโลกสังขารสิบสองก็ว่าได้ไม่ผิดอีก ๆ ทีนี้โลกผัสสะหกก็ดี ๆ โลกเวทนาหกก็ดี ๆ โลกตัณหาหกก็ดี ๆ โลกอุปาทานหกก็ดี ๆ โลกภพหกก็ดี ๆ โลกชาติหกก็ดี ๆ โลกชราพยาธิมรณโสกปริเทวอุปายาส ทั้งหลายแหล่เหล่านี้บัญญัติโลกได้ทั้งนั้น เมื่อบัญญัติโลกได้ก็บัญญัติสังขารได้บัญญัติทุกข์ได้ บัญญัติอนิจจังทุกขังอนัตตาได้เพราะอยู่ใต้อำนาจไตรลักษณ์

เมื่อมีอุปาทานเข้าไปยึดถือเอาเป็นเจ้าของสิ่งเหล่านี้แต่ละขณะจิตหรือแต่ขณะละอย่าง ๆ ก็ใส่ชื่อลือนามได้ว่ากิเลสตัณหาอุปาทานกรรมภพ ฯลฯ อะไร ๆ ได้ทั้งนั้น (ผลลัพธ์สิ่งเหล่านี้ก็คือ ทุกข์) จะเห็นโทษในอุปาทานได้ก็ด้วยอำนาจของพระปัญญาญาณไม่ใช่สมาธิโต้ง ๆ เมื่อถือมั่นในสังขารว่าเป็นสัตว์บุคคลตัวตนเราเขาแล้วย่อมเป็นการฝืนธรรมชาติ เพราะสังขารไม่ได้ยืนยันว่าจะอยู่ใน

กำมือของท่านผู้ใดและไม่ปฏิเสธด้วย มีหน้าที่เกิดขึ้นตั้งอยู่แปรดับเป็นรอบๆ ติดต่อกันอยู่ไม่ขาดสายตามธรรมชาติในส่วนนี้เท่านั้น เกิดขึ้นหาระหว่างไม่ได้ ตั้งอยู่หาระหว่างไม่ได้ แปรปรวนหาระหว่างไม่ได้ ดับหาระหว่างไม่ได้ ผลลัพธ์ก็คือทุกข์ หาระหว่างไม่ได้อีก จะใส่ชื่อลือนามย้อมแฝงแปลงไปตามอัตโนมัติของความเข้าใจผิด ความจริงก็ไม่ลำเอียงไปด้วยเลย

ก็ต้องมีหนทางเดียวยอมจำนนละอายตนเองพร้อมทั้งเบื่อหน่ายคลายหลงของเจ้าตัวเจ้าใจที่ได้เคยชินหลงมาเท่านั้น เพราะไม่มีประตูที่จะไปทางใดได้อีก แม้จะฝืนไปก็ไม่แจ่มใจไม่เป็นเครื่องอุ่นใจอยู่นั่นเอง เพราะได้เห็นชัดด้วยตนเองโดยไม่ได้ถูกข่มขู่ท่านผู้อื่นและไม่ได้ถูกล่อลวง หรือถูกรับจ้างคนภายนอกให้ชวนเชื่อ เป็นอิสระของเจ้าตัวในทางที่ชอบแล้ว ฯ

๒๘ การด่วนดับไฟไหม้บ้าน ไหม้เมือง ไหม้พระนครหลวงอันเป็นไฟภายนอกที่ หุงต้ม ทอด ปิ้งอาหาร มันก็เป็นการถูกต้องดีแล้ว แต่ก็ยังจัดเป็นที่สองของการรีบดับไฟกิเลสที่มันไหม้ อยู่ขอบเขตบ้านใจ เมืองใจ กรุงใจอยู่ในอู่ของขันธสันดานดวงหฤทัย ไฟอันนี้ควรรีบดับไวๆ แท้ๆ ฯ

สามัคคีธรรม

๑ เรื่องที่น่าวิจารณ์เป็นการให้หวนดูโลก เพื่อบรรเทาโศกให้อยู่เย็นเป็นปัญญาสามัคคีธรรมจำใจจิต ให้หันเข้าใกล้ชิดพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งไม่อวดวิชาแข่งดีต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายที่ทรงเสด็จมาสร้างบารมีและมาตรัสรู้ในโลกเป็นยุคๆ เป็นคราวๆ ก็ดีว่าตามเป็นจริงแล้ว ก็มากกว่าอสงไขยอสงไขยพระองค์ ทรงสั่งและทรงสอนโลกทุกชั้นทุกภูมิ ด้วยพระมหาเมตตาด้วยพระมหากรุณาเต็มภูมิไม่ทรงลำเอียงไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเลย

และการทรงสั่งและทรงสอนเล่าในทางตรงและทางอ้อมก็เป็นพระธรรมอันเดียวกันไม่แปลกเลย เพราะพระองค์ท่านทั้งหลายเหล่านั้นได้ตรองเห็นชอบยิ่งแล้วพร้อมทั้งเหตุและผล ลงเอยกันไม่แก่งแย่งกันแม้แต่นิดเดียว เพราะทรงเป็นมหานักปราชญ์องอาจกล้าหาญเชี่ยวชาญสืบสายธรรมโบราณทอดสะพานไว้ดีเด่นเป็นยุคๆ ยุคๆ ทรงสั่งทรงสอนให้มีความเห็นชอบเป็นนายหน้านายกของจิตใจในขันธสันดานหฤทัย ให้ดำริไปในทางที่ชอบ ไม่ดำริส่งเสริมไปทางกามารมณ์ ไม่ส่งเสริมไปทางพยาบาทเบียดเบียน

ทางวาจาก็สอนให้เว้นจากพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบโลน

พูดเพ้อเจ้อเหล่านี้เป็นต้นไป ด้านการงานเล่าก็ทรงสั่งทรง-สอนให้เว้นจากกายทุจริต เว้นจากฆ่าสัตว์ลักทรัพย์ประพฤติผิดในกามเป็นต้น ๆ ด้านเลี้ยงชีวิตเล่าก็ให้เว้นจากอบายมุขทุก ๆ ประเภท เพราะมันเป็นเหตุทางฉิบหายได้ง่าย ๆ แต่ชาว-มนุษย์มักจะพากันอวดดีต่อพระบรมศาสดาได้เกี่ยงอยู่ไม่มีกลางวันไม่มีกลางคืนไม่ขาดระยะได้ เพราะเหตุว่าล่วงละเมิดไม่ขาด-ระยะ (ผลลัพธ์ก็ฉิบหายกันอยู่ไม่ขาดระยะได้) และก็น่าสงสารไม่รู้ตัวอีกด้วย แมลงวันไม่รู้ตัวว่านิยมชมชอบกินมูตรคูถ แมลงเม่าบินเข้าไฟไม่รู้ตัวเหล่านี้เป็นต้นฉันใด บรรดาท่านผู้ล่วงละเมิดอบายมุขก็อันเดียวกันฉันนั้น (โลกวุ่นวายขัดข้องอยู่จนไม่รู้จักประตูแก้ปิดบังมองข้ามกลายไปก็คือประชันขันแข่งกันล่วงอบายมุขนี้เองอนิจจาเอ๋ย) ไม่อยากเขียนเลยแต่อดไม่ได้

ทุกวันนี้จะยืนยันว่าถือลัทธิและศาสนาสากลใด ๆ ก็ตามปวงชาวโลก แต่เนื้อเรื่องและเหตุผลก็ตกอยู่ในคอกในค่ายของอบายมุขสรณังคัจฉามิแล้วล้าน ๆ เปอร์เซนต์ (มุขแปลว่าฉิบหายอยู่ซึ่งหน้าซึ่งปาก) เต็มตาเต็มดันแล้ว จัดเป็นโลกทิพย์ใจทิพย์ธรรมทิพย์ได้ เพราะทิพย์ไปในทางเดือดร้อนและฉิบหายไปนานาเอนกทุก ๆ ด้านจึงปากะสาระพัด ไฟอบายมุขไหม้โลกไม่มีน้ำดับได้ น้ำทะเลและมหาสมุทรในโลกภายนอกก็ดับไม่ได้ ชาวโลกทุกถ้วน-หน้าที่เคารพและหวังดีอยู่ร่วมโลกกัน ต่างก็ช่วยกันสามัคคีเห็นโทษที่พวกเราล่วงละเมิดอบายมุขเป็นทุกข์ไฟไหม้โลก เพราะมันไหม้

อยู่ที่หัวใจของพวกเราแต่ละท่านละคนอยู่ ต่างท่านต่างคนก็เว้นอบายมุขเสียเด็ดขาด โลกมนุษย์ก็จะเจริญก้าวหน้ารุดไปเร็ว-พลันสงครามกิเลสก็จะไม่มี นอนก็จะหลับดีไม่มีเวรอยู่รอบข้างไม่สะดุ้งผวาด้วย มองดูหน้ากันได้ถนัดเป็นยอดมิตร ศาสตราอาวุธ-ต่างท่านต่างคนก็จะปลดเองในตัวโดยไม่มีท่านผู้ใดมาบังคับ หนี้ๆ สินๆ ก็จะไม่รุงรัง

สงบประสบสบายโจรผู้ร้ายก็จะไม่มี คอรัปชั่นก็ไม่มี สมณะชีพราหมณ์ก็จะงามเลิศล้ำธรรมขาวสะอาด ปราชญ์ผู้ฆราวาสและปราชญ์บัณฑิต ก็ลงกันได้สนิทมิตรสหายธรรมแท้ เหมือนลูกพ่อแม่อันเดียวกันไม่ราคี เพราะได้ธรรมอันดีฝังหยั่งลงที่ใจไว้มั่นคงทรงแน่นหนา การรักษาสิ่งของก็ไม่ต้องใช้กุญแจและเวรยาม สมกับคำที่ใช้นามว่ามนุษย์ บริสุทธิ์เป็นสัดเป็นส่วน การปฏิบัติรีบด่วนเพื่อพ้นทุกข์ในสงสาร พระนิพพานก็เปิดประตูทางใจไม่มีกิเลสหยาบใดๆ มากีดขวางให้หนักหน่วงถ่วงเวลา ชีวาก็-ทรงคุณค่ามหาศาลไม่ไร้ประโยชน์ ต่างก็ปลดโทษตนเองเร่งเพิ่งเพียรธรรมอันดี เพราะเลี้ยงชีวีทางชอบประกอบศรี ทอดสะพานอันดีไว้ให้ลูกๆ หลานๆ เป็นทรัพย์ยั่งยืนนานถาวรมั่นคงดำรง -ทรงตัวทรงใจทรงนิสสัยปัจจัยดวงดีเด่น เป็นผู้เห็นโทษเห็นคุณบุญบาปรู้ราบคาบตามเป็นจริง เป็นมิ่งขวัญของใจจิต สนิทสนมกลมกลืนกันกับสติปัญญา

ชาวโลกโลกาเอ๋ยอย่าข้ามกลายเลยจงเห็นโทษในการละเมิด

อบายมุขว่าเป็นทางฉิบหายโดยง่ายเดี่ยวเกิด จงเห็นพระคุณใน การละเว้นอบายมุขว่าหาประมาณบ่มิได้ ความเห็นชอบแบบนี้-แล้วใจถึงโลกุตตะระฝ่ายธรรมะ ก็เป็นพละพลังหยั่งกับใจไปในตัว ไม่ต้องคว้าหาว่าธรรมอยู่ที่ไหนไม่ต้องเข้าใจตีความหมายกลายไปทางอื่นจะตื่นบัญญัติปริยัติ เพราะรู้ชัดมัดรวมเข้าไว้ที่ดวงหฤทัยคือใจใจใจใจแล้ว ก็มีแต่ใจและธรรมเป็นกรรมอันดีจะพลิกทวีให้สูงส่งเด่เตรงไม่แวะซ้ายไม่แวะขวาและไม่ยืนอยู่ไม่ถอยหลังอีกด้วย พร้อมทั้งข้ามความสงสัย รุดไปแล้วไกลริบหรี่ริบหรี่ หนีไปไกลไปไวจากปุถุชนคนหนา โลกุตตะระปัญญาแสงสว่างกระจ่างตาใน-คือปัญญาจะว่าพระสติพระปัญญาทรงคุณค่าปฏิหาริย์ก็ได้ อาจหาญในทางที่ถูกไม่ได้ผูกอาฆาตไว้ให้เป็นเสี้ยนหนามหยามๆ ฯ

๒๙ สิ่งใดที่เข้าไปยึดไปถือเอาเป็นจ้าวเป็นจอมจนยอมปล่อยวางไปไม่ได้ในคราวและขณะที่ควรวางสิ่งนั้นทั้งหมด จะเป็นของหาโทษไม่ได้ สิ่งนั้นๆ ทั้งหมดย่อมไม่มีในโลกปัจจุบันโลกอดีตโลกอนาคต นั่นแหละอุปาทานทั้งหมด พระสติพระปัญญาไม่ปรากฏชัดในอนัตตาธรรม จึงกลายเป็นกรรมและผลของกรรมวนเวียนอยู่ในอาขันธสันดาน ดวงหฤทัยรอบเมืองใจ จังหวัดใจ กรุงใจ ชาติใจ ธานีใจ ขันธ์ใจ ฯ

ทะเลหลง

๑ อบายมุขมีแต่ผลร้ายได้เป็นทุกข์ล้วนๆ ล้วนๆ อสังไขยชาวโลกแข่งกันเอาฟืนทิ้งใส่ไฟเพื่อให้ชนะไฟก็เป็นไปไม่ได้ แต่ก็เป็นไปได้ในทางไหม้ม้วยมระ ไม่ได้อาลัยอาวรณ์กับท่านผู้ใด-ไหนมีสิ่งผายองอาจกล้าหาญเชี่ยวชาญ ไม่ได้นิยมกาลกับเพศชั้นวรรณะใดๆทั้งสิ้นไม่มีการจบสิ้นได้โดยง่าย เว้นไว้แต่ท่านผู้เห็นโทษมากมายแล้วละอายความเข้าใจผิดของตนพร้อมทั้งเชื่อไหร-แห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายว่าเป็นโหรเอกอภิเษกทายไว้ว่ามิบหาย ไม่ต้องข้ามกลายอวดดีต่อจงรีบย่อท้อแล้วเว้นเด็ด-ขาดเสีย ผัวเมียจะไม่ได้ทะเลาะกันเลย

สุปฏิปันโนเป็นพรหมจรรย์เบื้องต้นของพระพุทธศาสนา ไม่ล่วงล้ำกล้ำกลายอบายมุขทุกขณะใจจง ใจตกลงเชื่อพระพุทธ-ศาสนาน้อมเข้ามาในใจจิต สนิทแน่นหนาลึกซึ้งไม่มีประมาณไม่เคารพนับถือศาสดาอื่นมาคลุกเคล้ามอมเมาปนเปเลย ฝังลึกไม่ซัดเซไม่แวะซ้ายไม่แวะขวา เจตนาไม่พัวพันในโลกีย์ ความเห็นชอบตรงดีไม่มีสงสัย ความประพฤติใกล้พระนิพพานไม่มาท่องเที่ยวนมนานในสงสารสาครเลย ไม่คุ้นเชื่องชินเคยกับความประมาท ถึงแม้จะมีการพลาดพลั้งบ้าง ก็ไม่อำพรางความผิดไว้ให้หมักดอง

การปฏิบัติตนค้นใจในพระพุทธศาสนา ถ้าบารมีแก่กล้ามา-

แล้ว ไม่ได้เดินตามแถวของโลกีย์วิสัย รีบเร่งเพ่งภาวนาไป พร้อมทั้งไม่นอนใจจมมัวซมทะเลหลง ปลงปัญญาลงสู่วิปัสสนาติดต่อไม่ขาดสาย ทรงพระอุบายแยบคายในไตรลักษณ์ เห็นประจักษ์แจ้งพร้อมกับลมหายใจออกเข้าไม่เปล่าประโยชน์ ย่อมเห็นโทษในชีวาอันเวลาที่ไม่คล้อยคอยใคร เพราะล่วงไปล่วงไปอย่างฝั่งฝายไม่มีเวลากลับหลัง น้ำไหลลงที่ต่ำไม่กลับหลังมาสั่งมาลาท่านผู้ใด ชีวาตักษัยที่สมมุติใช้กันในโลกก็ล่วงไปฉันนั้น

อันเรามาเป็นมนุษย์สุดจะปลีกหลีกให้พ้นความทุกข์ยากมันเป็นกาฝากอยู่ที่กายใจ จะหลีกกันด้วยวิธีไหนใจที่พร้อมด้วยพระสติพระปัญญาพิจารณาอนัตตาธรรมนำใจให้แยบคาย ความหน่ายความระอาปัญญาญาณก็ยิ่งสูงทวีขึ้น ยิ่งพิจารณาละเอียดละออเท่าใดก็ยิ่งลึกซึ้งลงไปเท่านั้นไม่มีประมาณได้ในธรรมะและก็เป็นการวางการละเป็นการปล่อยวางสละไปในตัวไม่ได้คว้าหาไปทางอื่น ไม่ได้ตื่นไว้หารอีกด้วยซ้ำนะ ใจก็เป็นแต่สักว่าใจ ผู้รู้ก็เป็นแต่สักว่าผู้รู้อดีตอนาคตปัจจุบันก็โดยนัยยะเดียวกัน ใจก็ดีธรรมก็ดีไม่มีใครยึดถือเอาเป็นเจ้าของ อวิชชาความโง่เง่าเต่าตุ่นตัณหาความทะเยอทะยานวุ่นวายสมุทัยก็เรียกก็ว่า นิโรธความดับตัณหาก็ว่าก็รู้แจ้งไปในตัวแล้ว มรรควิถีที่พิจารณาอยู่ก็เข้าอู่อันเดียวกันทันเวลาแยบคายเป็นนายหน้า เพราะพระปัญญากล้าคมคายทรงพระกำลังหลายเหนือความหลง จับเคราเหยียบ

เส้นตีจมูกความหลงก็ว่าได้ ปัญหาจะสร้างขึ้นมาอีก ประตูใดก็ไม่มีอีกต่อไป ก็ดับทะเลพื้นทะเลไฟไปในตัวไม่ขบถดื้นลุกต่อสู้ปัญญาได้ ถ้าไม่อย่างนี้แล้วก็ไม่มีท่านผู้ใดจะชนะความหลงไปได้ ก็ต้องเป็นบ๋อยแห่งกิเลสตัณหาอยู่ไม่จบสิ้นได้โดยง่ายๆ ธรรมะแท้ๆแล้วไม่มีมากหลากหลายหรอก ที่ทรงอธิบายไว้หลายๆก็ทรงเทศนาบรรยายไว้แต่ละบุคคล (แล้วเอามารวมไว้จนครบแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์) นั้นเกลือจะมีน้อยและมากก็มีรสเค็มเท่านั้นเองละเค็มบวกเค็ม หวานบวกหวานเปรี้ยวบวกเปรี้ยว ดินบวกดินน้ำบวกน้ำไฟบวกไฟลมบวกลม บาปบวกบาปบุญบวกบุญ มรรคผลนิพพานบวกมรรคผลนิพพาน ธรรมบวกธรรมธาตุบวกธาตุ ขันธ์บวกขันธ์ คูณก็เหมือนกันนั้นแลนา จะบวกหรือคูณหรือลบหารก็ตามที่เกิด (ย่นลงมาในเอกจิตเอกธรรมกลมกลืนในปัจจุบันเสียแล้วก็สิ้นเรื่อง) ปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมเป็นจิตเป็นธรรมอันว่างลึกซึ้งมากไม่มีประมาณได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับพระปัญญาผู้รู้ชัดเห็นชัดๆ แห่งพระอนัตตาธรรม เพราะมิใช่จะมีท่านผู้ใดจะจองผูกขาดหวงไว้ได้เป็นพาะตัวเอง "ก็ลงเอยอนัตตาตามเคย"

อนัตตาธรรมเป็นธรรมอันละเอียดละออแยบคายลึกซึ้งในทางพุทธศาสนามากมายนัก ผู้พิจารณาแยกแยะไม่ละเอียดไม่ละออ - แล้ว จะเลยเถิดไปไม่รู้ตัวจะกลายเป็นความเห็นผิดเตลิดเปิดไปไม่มีขอวัตรเลย อนัตตาฝ่ายบาปเป็นฝ่ายทรงสอนให้เว้น อนัตตาฝ่ายบุญเป็นฝ่ายมรรคเป็นฝ่ายเจริญทำให้เกิดให้มีขึ้น และเป็นฝ่าย

ที่ทำให้แจ้ง และก็เป็นมรรคเหตุมรรคผลเชื่อมโยงกันอยู่ในตัว-
ด้วย ส่วนอนัตตาฝ่ายพระอรหัตตผล เป็นอนัตตาธรรมที่ไม่เชื่อม
โยงมาจากเหตุ (เป็นผลเหนือเหตุเหนือพืชเหนือกรรมขาดตอน)
เพราะไม่มีอวิชชาตัณหาอุปาทานกรรมเข้าไปสอดแทรกแซงเป็นเจ้า
ของ "เป็นธรรมโสดล้วนๆ ตัดสะพานในตัวแล้ว" ใจว่างธรรมว่าง
พิเศษไม่มีอันใดเข้าไปยึดถือและหวงแหน" แต่ก็ยากลำบากกับ
ท่านผู้ที่ทรงสติปัญญายังอ่อน" เพราะกรรมและผลของกรรมพืช
และผลของพืชเหตุและผลของเหตุติดตามคุกคามสนองวนเวียน
อยู่ไม่จบสิ้นต่อเมื่อถึงอรหัตผล จึงพ้นจากทะเลวนทะเลเวียนกัน
ขาดตอนเป็นพิเศษโดยเฉพาะธรรมล้วนๆ เหนือโลกๆ เหนือสังขาร
เหนือสังขอนเหนือได้เหนือเสียเหนืออัตตาเหนืออนัตตาลึกล้ำละ-
เอียดละออไม่มีประมาณได้แล ฯ

๓๐ การไปการอยู่เป็นอยู่ของสังขารมีกายทวารวจีทวารมโน
ทวารพาให้เป็นไปในอิริยาบถ ถ้าหากว่าทรงพระวร-
ญาณปรากฏชัดไม่ได้มัดตนมัดตัวมัดเขามัดเรา มัดใจ
มัดธรรม สำคัญตัวตนเราเขาอะไรๆแล้ว การไปการอยู่
ก็ไม่ทรงสั่งเสริมพิษสงอันใด เพราะอุปาทานไม่จอง
เอาใจเป็นนายหน้าหัวจักร ฯ

ข้ามทะเลหลง

๑ การเวลาล่วงไปล่วงไปไม่มีวันอาทิตย์วันเสาร์ ที่สมมุติว่าชีวาเล่าก็เข้าใกล้ไหวม้วยมรณ ในสากลกายบ่ายหน้าเข้าหาอนิจจาธรรมตามเป็นจริงของธรรมชาติฝ่ายสังขารสังขร แท้ๆ ไม่มีท่านผู้ใดจะอาสามาวิงวอนให้จีรังยั่งยืนได้ดั่งใจหวังทั่วทั้งไตรโลกาก็ไม่สามารถใช้อำนาจให้สมปราถนาได้ ก็ต้องฝืนอยู่ไปตามบุญกรรมที่สร้างสมไว้ในชาติปางก่อนที่สืบต่อกันมาจนกว่าอวิชชาความโง่เง่าเต่าตุ่นจะสูญสิ้น ไม่มีอยู่ในถิ่นขันธ-สันดานดวงใจ พระสติพระปัญญาแก่กล้ามาเมื่อไรอวิชชาก็จะดับไปในเมื่อนั้นเร็วพลันทันควัน ตัดสำนวนความโง่ได้ไม่แสดงฤทธิ์ ผู้เห็นผิดจากทำนองคลองธรรมของพระพุทธศาสนาไม่มีเวลาจะรู้ได้ไกลมรรคผลนิพพานริบหรี่

สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ชาวพุทธศาสนาจะได้ใช้พระปัญญาคำนึงคำนวณชวนให้รู้ทั้งนั้น ไม่ปล่อยไว้ให้ล่วงเวลาสายัณห์ตะวันคล้อยลับเหลี่ยมภูเขาไปเปล่าๆ เฝ้าเวลาวันคืนไม่ตื่นตัวมัวแต่มุ่งวัตถุนิยมบ่มนิสัยไว้ประชันขันแข่งแห่งลาภยศภายนอก รู้อยู่แล้วว่าพระองค์ชี้บอกว่ามันเป็นอนิจจังมีทุกข์เป็น-บัลลังก์แห่งรสชาติ พวกปวงปราชญ์ไม่ติดอยู่รู้เท่าทัน-เทียมถึง เพราะเคยได้คำนึงเป็นนิจจวัตรมา ด้านปัญญาวิปัสนากระจ่างใจมลมาย คลายความหลงส่งคืนให้กิเลส ไม่

ได้ยอมเป็นเปรตเฝ้าความเห็นผิดเป็นมิจฉา

ข้ามทะเลหลงไปด้วยพระปัญญาอันถ่องแท้ ธรรมแท้แน่-
นอนแล้วไม่มีมากดอก ไม่ยอมให้โวหารหลอกดอกวจีสังขาร-
เกิดขึ้นแล้วไม่นมนานอะไรก็แปรและดับไป อะไรอะไรทุกสิ่ง
สรรพ์อันมีอยู่ในโลกา อย่าสงสัยเลยนาก็คืออนิจจารอบเก่านั่น
เอง แม้จะร้องเพลงไปวันยังค่ำก็ตาม ความหมายหมุนหมัน
ก็ไม่ได้หันไปทางอื่นให้หลงตื่นปีเดือนวันคืนขณะเวลาก็อนิจจา
ตัวเดียวเที่ยวหมุนเวียนเป็นรอบๆ ไม่มีเงื่อนหน้าเงื่อนหลัง

เรื่องหลงหนังหลงกระดูกผูกติดด้วยเอ็นเป็นก้อนๆ ก้อน-
ดินน้ำไฟลมก็จมอยู่ที่อนิจจัง เห็นรู้อนิจจังขณะจิต เดียวก็ครบ
ไตรโลกธาตุแล้ว กลายเป็นเรือแจวเรือพายหมายถึงฝั่ง-
ของความไม่หลง พระไตรปิฎกก็บรรจงจบเพียงนี้เท่านั้นแล.

ฯ

๓๑ ยาเสพติดอ่านว่ายาเสพติด ไม่ว่าแต่ฝ่ายที่เป็นวัตถุเลย
แม้จิตใจและผู้รู้ถ้าหากว่ากิเลสเข้าไปยึดไปถือเอาเป็นเจ้า
ของโดยจริงจังแล้ว จนแกะไม่ได้คลายไม่ออกแล้ว ก็
เป็นยาเสพติดทั้งนั้นละ ฯ

เส้นผมบังภูเขา

๏ โลกเอ๋ยโลกพากันเศร้าโศกว่าจะปกครองกันแบบไหนๆ ถ้ายิ่งหาไปหาไปให้ไกลพระพุทธศาสนา ก็ยิ่งนับวันเวลาจะเนิ่นช้าไปไกลนมนาน (ธรรมเป็นโลกบาลคุ้มครองปกป้องโลกมีอยู่ทั่งอยู่) แต่ขอให้น้อมธรรม-น้อมใจเข้ามาสู่ในอู่หัวใจแต่ละคนละท่าน พระบรมศาสดา-จารย์เป็นวิชาเอกให้รเอกปกครองโลก พวกเราไม่ต้องเศร้าไม่ต้องโศกไปหาทางอื่นเลย เพราะเคยเอามาปฏิบัติกัน-แต่บรรพบุรุษได้ความบริสุทธิ์ ยุติธรรมมาช้านานแล้ว ไม่ได้คลาดแคล้วและไม่สูญหายไปทางไหนๆ

หิริความระอายต่อบาป โอตตัปปะความสะดุ้งกลัวต่อ-บาป นี้แหละจะปกครองโลกได้ พระผู้เป็นเจ้าจิต-พระผู้เป็นเจ้าใจจงสร้างขึ้นทำขึ้นให้เกิดให้มีในขันธสันดานดวงใจแต่ละท่านละคนเป็นมหาสามัคคีธรรมเทอญ อันอื่น-ไม่ต้องร้องเรียกหาก็ได้ ศาสตราอาวุธไม่ต้องขนขวายก็ได้ชาวโลกสร้างศาสตราอาวุธกับสร้างเวรสร้างภัยก็อันเดียวกัน สร้างทุกข์ก็ว่า สร้างอบายมุขก็ใช่ วิชายักษ์วิชามารก็ว่า มนุษย์วิบัติ สวรรค์วิบัติ พรหมวิบัติก็ว่า นิพพานวิบัติก็ใช่วิบัติแต่ต้นแล้วปลายก็วิบัติ เพราะพืชเหตุกรรมไปทางวิบัติผลของเหตุผลของพืชผลของกรรมก็เป็นผลรับไปทาง

วิบัติ (ไม่ต้องการก็เป็นของทิพย์มาเอง) ความจริงใน-ชั้นนี้ไม่มีท่านผู้ใดในโลกจะลบล้างได้ จะว่ากรรมและผลของกรรมแบบพูดสั้นๆ ก็ถูก

ขอให้ปวงชาวโลกทุกถ้วนหน้าต่างก็สามัคคี สนใจ-สำนึกให้มากๆ จึงจะไม่เป็นเส้นผมบังภูเขา จึงจะไม่-เป็นฟากฟ้าริมตา จึงจะไม่หลงหาผ้าที่พันและโพกศีรษะอยู่ จึงจะไม่เป็นมดแดงเฝ้ามะม่วงและกบเฝ้าดอกบัว จึงจะเป็นกบเลือกนาย จึงจะเป็นผู้สนเข็มถูก จึงจะเป็นคุณหมอวางยาถูกกับโรคแท้ๆ จึงจะเป็นธรรมนูญธรรมพูลพูนให้-ทางดีสูงชั้นๆ จึงจะเป็นมหาพัฒนาทั้งวัตถุนิยมและอุดมคติ จึงจะสมกับพระบรมศาสดาลงทุนลงแรงสร้างบารมี เพื่อชน-และซื่อโลกเป็นยุคๆ ฯ

๓๒ โลกจรวดโลกดาวเทียมอันทรงมีอยู่ในโลกสมมุติไม่สำ-คัญเลย พระอรหันต์ข้ามโลกจรวดและโลกดาวเทียมไปแล้วด้วยพระปัญญาญาณ เรียกว่าจรวดจริงดาวแท้มิใช่ดาวเทียม ไม่มีจรวดใดๆและดาวเทียมใดๆจะมาเทียบได้ ชาวโลกเป็นส่วนมาก ชักจะมักเอาแต่กิเลสมาแข่งขัน-กันอันปราศจากทางดี ฯ

สมมุติบัญญัติ

๑ นักเห็นอะไรๆ ก็เขียนไปตามอัตโนมัติเพราะเป็นเรื่องของกายสังขารวจีสังขารจิตสังขาร พระนิพพานไม่ได้มาขีดมาเขียนมาอ่านมาวิจารณ์ด้วยว่าผิดและถูกด้วยอะไรๆ ทั้งสิ้นเลย เป็นงานของชาวโลกจะมีอิสระเลือกเฟ้นเอาตามความเห็นของเจ้าใจเจ้าตัวที่เรียกว่ากรรมๆ เหตุๆ พืชๆ ผลของเหตุผลของกรรมผลของพืช ย่อมเป็นรางวัลเป็นบำเหน็จเป็นบำนาญ ไม่นิยมกาลไม่นิยมเวลาประจำกรรมเหตุพืชอยู่ ผู้จะรู้ได้ชัดแจ้งต้องขึ้นอยู่กับสติปัญญาเข้มแกร่งในทางปฏิบัติธรรมเท่าที่ควรของพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นผู้สุ่มสี่สุ่มห้าเดาดั้น

นักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนา ไม่ใช่นักปาดที่เฉือนคอเป็ดไก่และสิ่งที่ทรงชีวิตให้ขาดจากลมปราณของเขา - (เพราะเอาตัวเป็นพยานรักชีวิตของตัวเป็นที่ตั้ง เรียกว่าเข้าข้างตัวในทางดี) (ไม่ใช่เอาชีวิตเขามาบวงสรวงกิเลสของตัว เรียกว่าเข้าข้างตัวในทางที่ลามก) ข้อสองสามสี่ห้าก็เหมือนกัน ส่วนข้อห้าเล่า เมื่อได้กลืนสุราอยู่กับท่านผู้ใดก็เท่ากับว่าเราเห็นใจและความประพฤติของเขาแล้วว่าอยู่ในระดับนั้นๆ บรรดาท่านผู้เป็นปราชญ์แท้ย่อมไม่พอใจด้วย

บางท่านพูดแดกดันประชดพระพุทธศาสนาและถือเป็น-

วาจาสนุกๆ ว่า กินเป็นระยะระยะไม่เป็นไรดอก ๆ ผู้เขียน
ขอตอบว่า ก็เมาเป็นระยะระยะ เสียตังค์เป็นระยะระยะ
ก่อการทะเลาะวิวาทเป็นระยะระยะ เกิดโรคเป็นระยะระยะ
ต้องติเตียนเป็นระยะระยะ ไม่รู้จักอายเป็นระยะระยะทอน
กำลังปัญญาเป็นระยะระยะ ๆ ตายไปก็ตกนรกเป็นระยะระยะ
พญายมก็เอาน้ำเหล็กแดงกลอกปากและเหล็กแดงเกทง
ปากเป็นระยะระยะ (หลายหมื่นหลายแสนปีในนรกนั้น)

บรรดาท่านผู้เชื่อกรรมและผลของกรรมลงได้สนิทก็คือ
ผู้ได้ดวงตาปัญญาญาณนั่นเอง ก็คือผู้เคารพรักปฏิบัติพระ
พุทธศาสนาไม่ถอยหลังนั่นเอง เพราะมีรสชาติเป็นอัน -
เดียวกัน มีความหมายอยู่ในขอบเขตอันเดียวกัน ไม่แปลก
อะไรไปทางอื่น เป็นโลกุตตระศรัทธาเป็นศรัทธาฝังลึกแน่น-
หนาไม่ลูบคลำไม่สงสัยหนทางเดินทางใจมีแต่จะเดินทาง-
ใจก้าวหน้า ช้าหรือเร็วก็ไม่แวะปลีกทางเป็นทางตรงไม่คดโค้ง
ด้วย ไม่สงสัยว่าเหตุและผลจะอยู่ไกลกันคนละมุมโลก เหตุ-
เขียนผลก็เขียนเหตุอ่านผลก็อ่าน เหตุเข้าใจผลก็เข้าใจ เหตุ
สงสัยผลก็สงสัย เหตุและผลไม่ทรงไกลกันพอวินาที หนังเนื้อ
เอ็นและกระดูก เป็นต้น ไม่ได้ทรงอยู่คนละขณะพร้อมทั้งที่ใส่ชื่อ
ลือนามว่าเป็นธาตุดินด้วยเพราะจัดเข้าในลักษณะแค่นแข็ง พร้อม
ทั้งมีน้ำไฟลมสัมปยุตกันอยู่ทุกขณะทุกกาล สติปัญญาญาณไม่แก่
กล้าไปเห็นไปรู้เป็นขณะๆ แล้วตีความหมายว่ามีอยู่คนละขณะ

ใดๆ ในสังขารธรรมและวิสังขารธรรมทั้งปวงอันไม่มีประ-มาณก็ดี จะบัญญัติและไม่บัญญัติก็ตามของจริงทั้งหลายแหล่ก็มีอยู่ทรงอยู่ในปัจจุบันทั้งนั้น ธรรมะฝ่ายสังขารและวิสังขาร-ก็ไม่ได้มาอาจหาญโต้เถียงเกี่ยงงอนกันเอาแพ้เอาชนะกันใน-ประการใดๆ เลย แต่มันเป็นเรื่องอวิชชาอ้ายกองทัพกิเลสสร้างเหตุสร้างกรรมสร้างปัญหาขึ้นต่างหาก คล้ายกับเหล็กที่ไม่รู้ตัว-สร้างสนิมขึ้นกัดตัว อวิชชาอ้ายโง่ๆ ก็ว่าทะเลหลงทะเลโง่ก็ว่า-ใส่ชื่อลือนามเพื่อให้รู้จักของความหมายและสมมุติของบัญญัติเท่านั้นเพื่อจะได้ปฏิบัติถูก

ผู้ปฏิบัติจะท่องเอาจำเอาสมมุติบัญญัติมาเป็นเครื่องบริสุทธิ์หน้าเดียวก็ไม่ได้อีกละ แม้จะขาดปริยัติก็ไม่ได้อีก จะกลาย-เป็นนักท่องเที่ยวหลงทิศ และจะกลายเป็นช่างก่อสร้างไม่มี-ดิ่งไม่มีบรรทัดไม่มีเครื่องวัดเครื่องตวงไม่มีไม้เมตรไม่มีไม้เซ็นต์เป็นต้น ฯลฯ ลูกก็ต้องมีพ่อแม่ ศิษย์ก็ต้องมีครู ไม่ใช่-อัตโนมัติตามกิเลสไปทั้งหมด และกิเลสเล่าก็ยังเป็นครูเป็นอาจารย์อยู่แล้ว คือเป็นอาจารย์ให้ท่านผู้ที่มีปัญญาเข็ดหลาบ-คาบหญ้า แม้สุนัขก็ยังเป็นอาจารย์ได้เช่นเอาอาหารไว้ไม่ดี-สุนัขก็มาสั่งสอนเอาไปกินเสีย ก็ต้องเข็ดหลาบ เกิดมาแล้วแก่เจ็บตายเหล่านี้เป็นอาจารย์สอนให้เข็ดหลาบทั้งนั้น อาจารย์เต็มโลกก็ถูก ภัยเต็มโลกหนังหุ้มก็ถูก อาจารย์เต็มโลกหนังหุ้มก็ถูก เพราะอาจารย์บูดราและเหม็นเป็นต้น

เกิด แก่ เจ็บ ตาย โลภ โกรธ หลง เป็นมหาอาจารย์
ให้นักปราชญ์ไม่พอใจทั้งนั้น ฯ

๓๓ เขามาพิจารณาเรื่องผงธุรสให้เป็นประโยชน์ในฝ่าย - ธรรมปฏิบัติ ตาเป็นผงธุรสกับรูปหรือรูปเป็นผงธุรสกับตา เว้นไว้แต่ตาฟางตามัวหรือตาบอดที่เรียกว่า จักขุพิการ ฯ หูเป็นผงธุรสกับเสียงหรือเสียงเป็นผงธุรสกับหู เว้นไว้-แต่หูหนวกหูอื้อ ที่เรียกว่าประสาทหูพิการ ฯ จมูกเป็นผงธุรสกับกลิ่น หรือกลิ่นเป็นผงธุรสกับจมูก เว้นไว้แต่เป็นหวัดคัดจมูกที่เรียกว่ามานะประสาทพิการ ฯ ลิ้นเป็นผงธุรสกับรส หรือรสเป็นผงธุรสกับลิ้น เว้นไว้แต่ลิ้นพิการที่เรียกว่าชิวหาประสาทพิการ ฯ กายเป็นผงธุรสกับเย็นร้อนอ่อนแข็ง หรือเย็นร้อนอ่อนแข็งมาเป็นผงธุรสกับกาย เว้นไว้แต่กายวิบัติเช่นเป็นโรคอัมพาต - และเหน็บชาเป็นต้น ที่เรียกว่ากายประสาทพิการ ฯ

๓๔ ใจเป็นผงธุรสกับธรรมารมณ์ หรือธรรมารมณ์เป็น-ผงธุรสกับใจ เว้นไว้แต่ใจวิกลพิการที่เรียกว่า บ้าใบ้เสียจริตผิดมนุษย์ แต่ก็จัดเป็นธรรมารมณ์อันหยาบที่นักปราชญ์ไม่ทรงสรรเสริญ ฯ

ช้อนรู้จักรสแกงไม่มี

๑ ถ้าหากว่าสรรพโลกทั้งปวงทั้งภายนอก ภายใน
ใกล้ไกลหยาบละเอียดประณีตสุขุมใดๆ มีอนิจจตาความ
ไม่เที่ยง ทุกขตาเป็นทุกข์ทนได้ยาก อนัตตาไม่ได้ตามประ
สงค์ของความหวัง รู้และเห็นชัดพร้อมกันในขณะเดียว
เชี่ยวชาญติดต่ออยู่ซึ่งหน้าสติหน้าปัญญาหน้าญาณสัมป-
ยุตชัดแจ้งโดยมิได้สงส่ายสงสัยแล้ว ความหลงๆ ไหลๆ
หลำๆ อันอยากจะหมกไหม้ออกลิงออกลาย เพื่อจะหมาย-
เหมาเอาโลกคือสังขารทั้งปวง กองทุกข์ทั้งปวงมาเป็นสม
บัติพัสถานของตัวของตนของคนของสัตว์จนปัดไม่ได้คลาย
ไม่ออกบอกไม่ถูกผูกไม่แก้แล้ว (มันจะรวมพลมาจาก-
ประตูไหนๆ ประตูใดๆ ประตูใดๆ ประตูไรๆ อีกล่ะ) ข้อนี้-
ย่อมจะผิดธรรมชาติของธรรมะแท้ย่อมเป็นไปไม่ได้เป็นอันขาด
ขัดแย้งในฝ่ายธรรมอันทรงปราชญ์ไม่สมเหตุไม่สมผล ขัด
แย้งต่อเหตุผลไม่ยอมจำนนต่อความจริง ถ้าเกิดปัญหาทุ่ม
เถียงกันขึ้นก็กลายเป็นคนตาบอดไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนตา
บอด บอดทั้งตาเนื้อและบอดทั้งตาปัญญาญาณ ยังอาจ-
หาญชายชี้ไปโต้เถียงผู้ทรงตาดีทั้งตาเนื้อและตาปัญญา-
ญาณ ตาอาจหาญข้ามทะเลและมหาสมุทรมืดไปในลัดนิ้ว
มือเดียว ขณะจิตเดียวในปัจจุบันทันเวลา ไม่กลับหลัง

คืนมาแหวกว่าย ทะเลหลงทะเลมืดมหาสมุทรหลงมหาสมุทรมืดอีกต่อไป เรียกว่าเรียนหนังสือไม่เป็น และไตรสรณคมน์จบแล้ว (ช้อนรู้จักแกงไม่มี) ลิ้นที่ประสาทไม่พิการ เท่านั้นรู้จักรส - แกงตามธรรมชาติ (พระนิพพานเท่านั้นจะรู้จักรสพระนิพพาน) ไม่เป็นหน้าที่ของสังขารจะไปรู้รสของพระนิพพานได้ เพราะไม่เป็นรสเผ็ดเค็มเปรี้ยวหวานขมชื่น เหมือนรสของชาวโลกที่นิยมใช้กันในตลาดลิ้นนอกๆที่แลบเลียวเคี้ยวเอาปลาทูหมูเห็ดเป็ดไก่ถ่ายออกไปเหม็นๆปูดๆรากๆ หมาและหนอนแย่งกันกินกินไปกินมา ท้ายแต่ละชาติแต่ละชาติก็ถูกสมมุติว่าตายๆๆๆ ของแข็งก็รวมลงสู่ธาตุดิน ของเหลวซึมซาบได้ก็ลงสู่ธาตุน้ำ ของพัดไปมาได้ก็ไปรวมที่ธาตุลม ของที่อบอุ่นได้ก็ไปรวมตัวที่ธาตุไฟ ใจที่เป็นบาปก็ไปรวมบวกคูณที่เป็นบาป ใจที่เป็นบุญก็ไปบวกคูณที่เป็นบุญ (พ้นไปจากบาปบุญแล้วก็ไปบวกคูณพระนิพพาน) ความจริงทั้งหลายเหล่านี้ไม่ลำเอียง-จริงผูกขาดประจำธรรมเป็นกลางอยู่ไม่ดับไม่สูญจนเลยเถิดไปไหนๆได้เลยใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อ พระธรรมแท้ก็ไม่มีอาการ อากัปกิริยาใดๆ ที่ชาวโลกสมมุติใช้กันเลย ฯ

ทะเลมืด

๏ พระธรรมทั้งหลายอันบรรยายไว้ในพุทธศาสนา ที่พระเถรานุเถระตลอดถึงพระมหาเถรอรหันต์. พระองค์ท่านทั้ง - หลายเหล่านั้นได้อุตส่าห์ทำสังคายนาร้อยกรองไว้บริบูรณ์ ไม่บกพร่องอะไรเลย เป็นธรรมคำสอนของบริสุทธิ์ประเสริฐ ไม่มีสิ่งใดๆในโลกจะมาเทียมเทียบให้เสมอเหมือนได้นั้น เป็นของไม่เหลือวิสัยของท่านผู้ทรงศรัทธารักใคร่เคารพปฏิบัติ แต่ก็ตรงกันข้ามไปเป็นการเหลือวิสัยของท่านผู้ไม่เคารพรัก ไม่พอใจปฏิบัติเพราะไม่ชอบนี้ มันก็ต้องมีอยู่ในขันธสันดาน รอบล้อมดวงใจของปวงสัตว์โลกอยู่ตามธรรมชาติของความจริงประจำโลกรูปโลกนามอยู่ทุกยุคทุกสมัย

แม้พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ยังไม่สิ้นลมปราณ ก็ต้องมีอาการชอบใจและไม่ชอบใจอยู่เป็นธรรมชาติล้วนๆ แต่ไม่มีรสชาติเป็นตัวกิเลส ความพอใจและไม่พอใจจะกล่าวว่า-เป็นกิเลสไปทั้งหมดจนไม่มีขอบเขตแล้ว ก็เรียกว่าไม่รู้จักชัดไม่ปฏิบัติชัดไม่พ้นไปจากทะเลมืดโดยสิ้นเชิงชัด ความจริงแท้แล้วพระอรหันต์รังเกียจบาปไม่พอใจในบาป (แต่ไม่ติดอยู่ในบาปเป็นอุปาทาน) แล้วก็พอใจในบุญมรรคผลนิพ - พาน แต่ไม่ติดอยู่ในบุญมรรคผลนิพพาน จนเป็นอุปาทานใดๆ ทั้งสิ้น

ท่านผู้ใดจะกล่าวตู่ว่าพระอรหันต์ส่งเสริมแต่ทางบุญเพราะติดอยู่ในบุญ (ก็เป็นมิจฉาทิฏฐิ) ถ้าจะถูกแต่กล่าวตู่ทั้งทางขึ้น-ทางล่องแล้ว เรื่องกล่าวตู่ก็เป็นผลร้ายแก่ผู้กล่าวตู่นั้น หาได้ถึงพระอรหันต์ไม่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมไม่ส่งเสริมและไม่ยินดีในบาป จึงได้ยินดีกล่าวทรงสั่งและสอน ให้เพียรพยายามละบาปบำเพ็ญบุญอันเป็นฝ่ายโลกุตตระมุ่งเป็นพรหมจรรย์เบื้องต้น คือสุปฏิปันในบุญไปจนถึงอรหัตมรรคบุญ (เว้นอรหัตผลเสีย) เพราะเป็นผลพิเศษนอกเหตุคือผลล้วนๆ ไม่โยงเชื่อมมาจากมรรคบุญเป็นผลขาดตอนนอกจากทะเลหลงฟากฝั่งไปแล้วตัดสะพานในทะเลหลง ๆ มีปัญหาว่าอรหัตมรรคมีทะเลบาปในทางโลกุตตระระปะปนอยู่หรือไม่หนออธิบาย

ตอบอัตโนมัติว่า มีปะปนอยู่อย่างละเอียดอ่อน เพราะเหตุว่าอุปาทานในมานะเก่า อันเป็นสังโยชน์เบื้องปลายยังคลายไม่ออกสนิทสิ้นเชิงได้ เพราะถือว่าเป็นอาหารที่พอใจอร่อยมีหวานเย็นพอใช้พอฉันอยู่ พละพระปัญญาญาณแก่กล้ายังบกพร่องอยู่บ้างยังกำจัดมืดอันละเอียดไม่กระจ่างให้แตกไปได้ ถ้าเทียบกับพระอาทิตย์ก็ยังมีเมฆหมอกกำบังอยู่เบาบาง ๆ ไม่สว่างจ้าเต็มภูมิ ๆ เพราะเหตุว่ายังติดผู้รู้อยู่แบบเบา ๆ-ในปัจจุบันมีเราเขาเป็นปรมาณูอันละเอียดอ่อนผสมผสานอยู่-เป็นยาพิษเคลือบน้ำตาลคล้ายรสชาติของคูลโคลส์พระพละพระสติพระปัญญาในการพิจารณา อนัตตาธรรมกลมกลืนกันใน-

ขณะเดียวของปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมยังไม่เต็มภูมิพอ อวิชชา ความโง่หลงอันละเอียดอ่อนจึงสามารถซ่อนผสมอยู่ได้ จะว่าติดสุขในจิตเด่นดวงผู้รู้เด่นดวงก็ได้ไม่ผิด จะว่าติดปีติสุขเวทนาเพลินเกินเลยเถิดก็ได้ นิพพิทาญาณอันเต็มภูมิที่เป็นขั้นสุดท้ายก็ติดใกล้ชิดอยู่ ถ้าจะเทียบในการเอาเลื่อยตัดไม้ก็ดึงเลื่อยมาอีกครั้งเดียวก็ขาดตูม หรือยังอีกสักนิ้วมือเดียวก็ถูก แพร็บเดียวก็ถูก ยังขณะจิตเดียวก็ถูก

ปีติสุขเพลิน ของโสดา สกะทา อนาคา อรหันต์สาวกสาวิกา พระปัจเจก พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะเอาปีติสุขเพลินของพระองค์ท่านทั้งหลายเหล่านี้มาเทียบรสชาติของธรรมให้เสมอกันหมด ก็เป็นการยกตนเทียมท่าน เพราะมีพระคุณค่าต่างกันตามชั้นวรรณะของญาณสัมปยุต แห่งธรรมะอันละเอียด พระพุทธศาสนาย่อมมีต่ำมีสูงตามคุณค่าของวัยคุณธรรม ใจธรรมะ แม้ทางโลก ๆ พ่อตากับลูกเขยก็มิใช่ว่าจะผยองนั่งนอนร่วมเตียงเดียวคุยกันเล่นสนุกๆ พร้อมทั้งนั่งกับแกล้มดื่มสุราพูดหลอกล้อกันเล่นไม่มีต่ำสูงก็เว้นไว้แต่พ่อตาและลูกเขยนิยมชมชอบ มิปฏิปทาเป็นจิ๊กโกจิ๊กเกจิ๊กกาว หลงโลกดาวเทียมโลกจรวดโลกพระจันทร์

ข้ออื่นยังมีอยู่อีก พวกโจรๆ เจนๆ ก็มีชั้นวรรณะเพราะมีหัวหน้าเป็นผู้วางแผน สัตว์ดิรัจฉานเช่นลิงเป็นต้นเมื่อจะเคลื่อนที่ออกหากิน ก็ต้องมีนายหน้าออกไปสืบทางก่อนว่าจะมีอันตรายคอยดักทำร้ายหรือไม่ เมื่อตัวใหญ่ฝูงทะโมนค่อยปีนป่ายไปไกลพอควรแล้วก็นั่ง

อยู่บนต้นไม้เงียบ ๆ เหลียวซ้ายแลขวาชะเง้อจ้องมองนั้นมองนี้ไปในทิศทั้งสี่มองใกล้มองไกลในแผ่นดินโดยรอบในบริเวณที่จะไป นานประมาณห้านาที ถ้าเห็นว่าไม่มีอันตรายใด ๆ แล้ว แล้วก็บอกว่าให้ แล้วก็พวกบริวารกองหลังก็พร้อมเพรียงกันมาโดยรวดเร็วเป็นฝูง ๆ พร้อมทั้งยกทัพเดินหน้าต่อไปจนถึงที่มีผลไม้ จึงพากันหยุดกิน-ทะเลาะกัดกันบ้างก็มี บางตัวที่เป็นตัวเมียมีลูกเล็กหนึ่งตัวแล้ว-กอดคอแม่ข้างหลังพาลูกกระโจนใส่กิ่งไม้อันพอที่จะกระโดดถึง ถ้าบางตัวมีลูกสองตัว ๆ ตัวหนึ่งต้องกอดคอแม่ผินหน้าสู่อกแม่เอา-สันหลังต่อสู้กับกิ่งไม้ที่แม่กระโดดกระโจนปะทะกิ่งไม้ได้ความลำบาก ตัวอยู่ข้างหลังกอดคอแม่นั้นไม่ค่อยจะกระทบกับกิ่งไม้ แปลว่า-กอดคอแม่พร้อมกันทั้งสองตัวแม่อยู่กลางเอาลูกไปพร้อมทั้งสองตัวคราวเดียวกันเป็นสามตัวกับแม่ ก็สามารถพาลูกทั้งสองกระโจนไปได้ในเที่ยวเดียว

โบราณกล่าวว่าเอาลูกรักไว้ข้างหลังเอาลูกชังไว้ข้างหน้าเพราะปะทะกับกิ่งไม้ในเวลากระโดดกระโจน ไม่ว่ามนุษย์สัตว์ดิรัจฉานในเวลาที่ลูกยังหาเลี้ยงตัวเองยังไม่ได้ความรักเมตตากังวลก็หนักหน่วงถ่วงอารมณ์เป็นทุกข์ทางใจไม่น้อยเลย ต่อเมื่อกำลังกายใจพอหากินได้ความกังวลอาลัยหม่นหัวใจก็ลดหย่อนลงบ้าง ผลรับ-ที่ประจำอยู่ตามเป็นจริงของธรรมฝ่ายทุกข์ ก็คือกิเลสทุกข์ชาติ-ทุกข์เราดี ๆ นี้เอง จะรู้ตัวหรือไม่ก็ไม่เป็นปัญหา ทุกขังอริยสัจ-จังก็จริงอยู่ทุกขณะกาลเวลา ถ้าไม่มีกิเลสเป็นพืชโลภโกรธหลง

ให้เป็นภพเป็นชาติแล้ว ทุกข์จะมีมาในประตูไหนๆอีกเพราะ
ปิดประตูมิดชิดแล้ว (ทำลายหลังๆ เหล่าๆ แล้ว)

นั่นนั่นจึงไม่ควรดูหมิ่นพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา-ว่าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในทางที่ทรงพระเดชพระคุณ เป็นพระมหาเดชพระมหาคุณอันไม่มีประมาณทรงอยู่มีอยู่แบบบรรจงทรงธรรม-แลผู้ไม่เลื่อมใสเคารพรักปฏิบัติพระพุทธศาสนาใจและธรรมชาติให้กลมกลืนกันแล้ว ก็เท่ากับว่าเคารพรักปฏิบัติใจชั่วธรรมชั่วเป็นสระ-ณังคัจฉามิ เป็นใจถึงทางชั่วเปียดเปียนใจตัวและธรรมของเจ้าตัวอันจะพึ่งได้อันจะพึ่งถึงอันเป็นที่พึ่งของตัวพอที่จะเป็นเครื่องอบอุ่นไม่ได้ เป็นกรรมและผลของกรรมของกรรมเจ้าตัวอยู่-แบบบรรจง ท่านผู้อื่นจะกระเสือกกระสนทำแทนให้โดยถ่าย-เดียวผูกขาดไม่ได้ เป็นเพียงทำแทนให้ได้เป็นบางประการอย่างเพลาๆ เท่านั้นๆ

๏ การหวังพึ่งตนเองในทางทำดีฝ่ายโลกุตตะระโดยด่วนไม่รอช้าเป็นคำสั่งและคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายผูกขาดจองขาดอยู่ในตัวไม่ลบไม่เลือนไม่เปลี่ยนไปในกาลใดๆ ได้-เลย ๆ

๏ อย่าได้หัดนิสสัยให้เป็นไปในช่างมือทำยากช่างปากทำ-ง่าย (ช่างมือก็ทำได้ช่างใจก็ต้องทำเป็นสิ)

โลกภายนอก - โลกภายใน

๑ สัตว์ทั้งหลายที่ปกครองกองนามรูปอยู่ ย่อมท่องเที่ยวทัศนาจรในกองนามรูปอยู่ไม่แล้วไม่รอดพ้นไปได้โดยง่ายนอกจากจะเห็นโทษในความหลงของเจ้าตัวอย่างเต็มที่แล้วก็ปล่อยวาง สลัดคืนส่งคืนไม่ไปจี้ไปปล้นมาเป็นเราเขาสัตว์บุคคลโดยจริงจังดังที่ชาวโลกสมมุติกันใช้ แล้วไม่ถือมั่นจนเจ้าตัวเองแกะไม่ได้คลายไม่ออกบอกเจ้าตัวไม่ถูกผูกสนิท

โลกตาเป็นโลกภายใน โลกหูเป็นโลกภายนอก ธรรมภายในธรรมภายนอกก็ว่า ธาตุภายในธาตุภายนอกก็ว่า อายตนะภายในอายตนะภายนอกก็ว่า ขันธ์ภายในขันธ์ภายนอกก็ว่า - (อินทรีย์ก็ว่า แต่ไม่ใช่นกอินทรีย์) อินทรีย์แปลว่าเป็นใหญ่ในการเห็นรูปที่เรียกว่าตา เมื่อรู้ตาชัดบัญญัติเป็นอาย-ตนะภายในแล้ว หู จมูกลิ้นกายใจก็ดีโดยนัย ก็มีความหมายให้เข้าใจอันเดียวกัน มีคุณค่าเท่ากันมีโทษเท่ากันเป็นกลางๆ เท่ากันเสมอภาค

ส่วนรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะธรรมารมณ์ที่บัญญัติ-ว่าเป็นโลกภายนอกธรรมภายนอก หรืออะไรๆ ที่ว่ามาแล้วในเรื่องตา ตา นั้นก็ดี ก็มีความหมายอันเดียวกันทุกๆ -ประการมีทั้งคุณทั้งโทษมีทั้งกลางๆ สุดแท้แต่ใจที่หลง-และไม่หลงจะไปบัญญัติใช้ ใช้แบบมีพิษและใช้แบบไม่มีพิษ

ก็ขึ้นอยู่กับพระสติพระปัญญาของผู้กำลังสนใจปฏิบัติ และไม่ไม่สนใจปฏิบัติเท่านั้น ส่วนท่านผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบที่หลุดพ้นไปโดยสิ้นเชิงไม่เหลือเศษค้างคาอยู่นั้น (ยกเว้นไว้เสีย)

ส่วนท่านที่ท่องเที่ยวทัศนาจรอยู่ในโลกภายในภายนอกยังไม่รู้จักอิ่มไม่รู้จักหน่ายนี้ ทั้งที่มืออวิชชา คืออ้ายหลง ๆ เป็นแม่ทัพตั้งค่ายตั้งทัพตั้งกองพลอยู่รอบเมืองใจ สอนได้ชั้นเอกกองทัพเอก แต่เอกไปในทางที่หลงเอกตาเดียวก็ว่าสองตาก็พูด เพราะตาฝ้าตาฟางตาเมาตามัว ก็คว้าเอาคว้าเอาว่าเป็นสัตว์เป็นคนเป็นตัวเป็นตนเป็นเราเป็นเขาไปถือเอาเงามาเป็นของจริงยังยื่นมากลืนกินว่าเป็นอาหารอันอร่อย ไม่ยอมปล่อยความหลงบรรจงอยู่ด้วยกรรมและผลของกรรม เหตุผลของเหตุ พืชผลของพืช เป็นต้น สังสารวัฏฏ์ ก็เดินวนเป็นกงจักรไม่จบไม่สิ้นได้ (เพราะเหตุไม่ชัดในไตรลักษณ์นั่นเอง) เพราะถือว่าเที่ยงเป็นสุขเป็นตัวตนจริง ๆ ฯ

---

๓๕ มวยเหนือโลกประเสริฐกว่ามวยแชมโลก พระอรหันต์เป็นนักมวยเอกเหนือโลกไปแล้วไม่กลับ มาชกต่อยกับโลกกิเลสอีก ขับกิเลสออกจากสนามหลองใจไม่มีวันกิเลสที่จะขบถคืนได้เลย ฯ

ข้ามทะเลใจ

๑ บรรดาท่านผู้สนใจในธรรมของพระพุทธศาสนใจ -
เมื่อต้องการข้ามทะเลใจไปได้แล้วจะไม่ต้องมาเป็นทาสของใจอีก
ก็ต้องพิจารณาใจให้แตกหักแยบคายถี่ถ้วนด้วยดี เพราะสิ่งอื่น
ไม่ได้มาเป็นปัญหากับใจเลย แต่ใจไปเป็นปัญหากับสิ่งอื่นๆ ที่ใจ-
สมมุติขึ้น ใจเป็นตัวมหาสมมุติดั้งเดิม ใจจึงมีอุปาทานยึดมั่น-
ถือมั่นตัวเอง โดยที่สิ่งอื่นๆ เขาไม่รับได้รับเสียรับดีรับชั่ว และ
เขาก็ไม่ปฏิเสธให้เป็นเหตุเป็นกรรมเป็นวิบากอะไรๆ ทั้งนั้น ทำ
ให้มากให้น้อยก็ใจเป็นผู้ทำผู้สร้างขึ้นทั้งดีและชั่ว หรือชั่วปะ
ปนดีหรือชั่วโต้งๆ หรือดีโต้งๆ ใจเป็นผู้สร้างขึ้นทั้งนั้น

เมื่อใจถือมั่นใจตัวอยู่อุปาทานความยึดถือว่าเราเขาสัตว์
บุคคลก็มากคณทวีไม่มีวันจบสิ้น เป็นอนันตรปัจจัย เป็นอนัน
ตรเหตุ เป็นอนันตรผลอนันตรพืช อนันตรกรรมและ-
ผลของกรรมสัมปยุตกันอยู่ในขณะเดียวกลมกลืนกัน พระสติ-
พระปัญญาไม่แยบคายว่องไวให้ทันกาลก็ยากจะรู้ได้ในปัจจุบันเหตุ
ปัจจุบันผล ก็ต้องวนเวียนอยู่ทั้งเหตุทั้งผลพร้อมด้วยเครื่อง-
ฉาบทาคืออุปาทานกิเลสอ้ายหลงๆ เพราะสติปัญญาเพลา

พระอานาปานสติ อันละเอียดอ่อนเท่านั้นจะรู้แจ้งได้ชัด -
แต่ไม่ได้หมายว่าสมาธิของลมออกเข้าๆ ไปละเอียดจนไม่ปรา-
กฏลม อันนั้นคือฌานล้วนๆ ไม่มีปัญญา แก่กล้าสมดุลย์กัน

แต่เมื่อหมดกำลังก็ถอนออกมา พระสมาธิขั้นนี้ก็อยู่ใต้อำ-
นาจไตรลักษณ์อันละเอียด ถ้าทรงอยู่เหนือไตรลักษณ์แล้ว-
เป็นของจริงยั่งยืนจะถอนออกมาทำไมนี้ไร้ธสมาบัติก็เช่นกัน
ฉนั้นพระอรหันต์ทุก ๆ ประเภทจึงไม่สำคัญตัวในอุปาทานและ
นอกอุปาทานใด ๆ ทั้งสิ้นเลย จึงได้ข้ามทะเลอวิชชาทะเลหลง
ทะเลอุปาทานหรือทะเลอะไร ๆ ก็มีความหมายอันเดียวกันไม่
ต้องอ้างบัญญัติไปมากก็ได้หรอก อ้างหรือไม่อ้างธรรมอันจริง
ก็ทรงตัวบรรจงแล้ว ฯ

๑ ใจและผู้รู้ไม่มีเราเขาแล้ว เหตุกรรมวิบากวิญญาณ
ปฏิสนธิจะรวมพลและหาเสียงมาจากประตูใด ๆ ก็ไม่มีแล้ว -
ความหลง ๆ เหลง ๆ กิเลสกิลาสสารพัด จะบัญญัติก็จบกัน
ลงเท่านั้น ฯ

๓๖ นอกจากความรู้และการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้วพร้อมทั้งพระ
ธรรมอันเป็นคำสั่งและคำสอนดีเด่นแล้วพร้อมทั้งเหตุผลพอ
ไม่มีข้อแย้งได้ คำสอนลัทธิอื่น ๆ มีดาษดื่นเต็มโลกา อย่าได้
โอหังการมะมังการมาท้าทายอวดดีต่อพระพุทธศาสนาเลย
จะกลายเป็นตาบอดอวดดีสิ้นเชิง อึ่งอ่างพองตัวขึ้นให้เท่า
วัว เมล็ดพันธุ์ผักกาดเมล็ดเดียวสำคัญตัวว่าใหญ่โตเท่า
ภูเขาหิมาลัย กองทัพน้ำลายม้วนใต้ฟ้า ฯ

คำว่าใจใจ

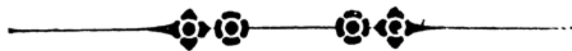
๑ (คำว่าใจก็คือใจบัญญัติตนเองว่าใจใจ) ส่วนตาหู-จมูกลิ้นกายนี้ไม่ได้บัญญัติตัวเองได้เลย เมื่อใจบัญญัติตัว-เองว่าใจใจตามสมมุติและปรมัตถ์แล้ว เมื่อใจไม่รู้เท่าใจตอนใดๆ แล้ว ใจก็ไม่รู้เท่าธรรมตอนนั้นๆ ก็ไม่สามารถจะปฏิบัติใจและธรรมตอนนั้นๆ ได้ ก็ต้องสงสัยใจและธรรมตอนนั้นนั้นๆ นี้ๆ ด้วย เหตุดีผลดีเหตุชั่วผลชั่วตอนไหนๆ ก็ต้องเป็นรางวัลของใจทั้งนั้น ใจจะปฏิเสธเหตุและผลไปทับถมทิ้งให้กายและวาจาย่อมไม่เป็นธรรมตามความจริง คล้ายๆ กับทิ้งเหตุทิ้งผลไปให้แดดๆ ลมๆ ภายนอกที่เขาไม่รู้อีโหน่อีเหน่อะไรเลย

ความปกพริ้วไม่รับสารภาพยอมจำนนตัวเอง เป็น-เหตุให้สร้างปัญหาผูกมัดตัวเข้า กลายเป็นทาสแห่งปัญหาของเจ้าตัวทวีขึ้น เป็นสงครามดับเงาเจ้าตัวเองไม่จบสิ้นเป็นสังสารวัฏฏ์ มัดตัวให้วนเวียนไม่มีเงื่อนต้นเงื่อนปลายเพราะใจไม่เพ่งดูตนอันเป็นต้นเหตุ กลายเป็นของไม่มีขอบเขตคือทะเลหลง เพราะทนงตัวถือว่าตัวเป็นใจๆ แท้ๆ ตนเอาโขนสวมหัวตนไว้บัญญัติว่าใจๆ ทำให้อาปาทานแก่กล้าอาสายืนยัน สิ่งอื่นๆ เป็นธรรมชาติอยู่ตามปกติ ไม่มีอาการและพิษสงอันใด ใจเป็นผู้สร้างพิษสร้างภัยขึ้นให้-

เผาตัวเอง ใจจะดับพิษดับสงก์ต้องตกลงใจอยู่ที่ตัวเองเพราะกายวาจาสร้างพื้นสร้างไฟอะไรไม่ได้

เพราะเขาไม่ได้ใส่ชื่อลือนามเขาเองว่าเขาเป็นกายเป็นวาจา ใจฟิตตัวเองชี้หน้าว่าใจ ๆ แล้วเป็นโรพสรวมตนแบบอัตโนมัติ ไปบัญญัติว่าเขาเป็นกายเป็นวาจา เขาก็ไม่ตอบว่าขอรับขอรับ-ขอบพระคุณล้นเกล้าแล้ว และเขาก็ไม่ปัดแบบหน้านิ่ว คิ้ว-ขมวดอีกเลย และเขาก็ไม่วางเฉยด้วยประการใด ๆ ทั้งปวงอีก-ด้วย มีหน้าซ้ำใจไปยืนยันว่ากายวาจาเป็นสมบัติพัสถาน-ของเจ้าตัวอีก กายวาจาก็ไม่รับไม่ปัดไม่อุเบกขาอีก ตกลงใจก็เสพวิชาซ่อมบ้าอยู่แต่เจ้าตัวผู้เดียว (ว่าแล้วก็น่าหัวเราะใจมาก) ให้พระสติพระปัญญาเป็นผู้หัวเราะ

นั่นนั้นพระอรหันต์ทั้งหลายจนไม่สามารถนับไหว จึงรู้เหนือใจไป เหนือรู้ไปไกลไม่มีตัวเป็นพิษ เราเขาขาดับสนิท ไม่ติดอยู่ในใจและผู้รู้ใด ๆ ทุก ๆ กาลอุปาทานก็แตกกระเจิง แตกเปิดเปิงไปไม่ต้องบัญญัติปฏิจจ สมุปบาทก็ได้ ไม่ต้องอ้างคำภีร์อื่นก็ได้ อ้างคำภีร์ใจก็พอ ฯ

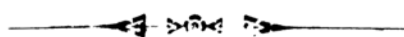
ปัญญาจักษุ ๑

๑ พระสติพระปัญญาอันทรงพระมหาโลกุตตะระเต็มภูมิแล้ว สามารถแผดเผาน้ำทะเลหลงให้แห้งไปชั่วพริบตาเดียว แต่ไม่ใช่ตานอกที่เรียกว่ามังสะจักษุ จักษุคือดวงตาเนื้อหมายถึงปัญญาจักษุ จักษุคือปัญญา (หรือพระมหาจักษุ จักษุคือพระมหาปัญญาก็ว่าได้ไม่ผิด) พระมหาสมันตะจักษุคือพระมหารอบ-คอบก็ว่าอีก เมื่อว่าถูกว่าวันยังค่ำก็ถูกวันยังค่ำ เมื่อว่าผิด-ว่าวันยังค่ำก็ผิดวันยังค่ำ (เมื่อว่าถูกไม่ว่าอีกก็ถูกอีก)(เมื่อว่าผิดไม่ว่าอีกก็ผิดอีก) ความถูกความผิดขึ้นอยู่กับการว่าและไม่ว่าก็ไม่ใช่ จะว่าหรือไม่ว่าก็ตาม ความจริงในชั้น-โลกุตตะระใดๆก็ดี ก็จริงอยู่ไม่มีกาลไม่มีเวลาตามธรรมชาติของความจริงไม่ขึ้นอยู่กับผู้รู้ผู้เห็นและไม่รู้ไม่เห็น (เป็นธรรมทรงตัวอยู่ไม่มีกาลไม่มีเวลาเลยทีเดียว)

เหตุนั้น พระบรมศาสดาทั้งหลายจึงยอมเคารพ และกราบธรรมไม่กระด้างกระเดื่องเลยและไม่ประหม่าด้วย ถ้าหากว่าพระธรรมไม่ทรงมีอยู่ก่อนตามปุพเพสาวแล้วพระบรมศาสดาทั้งหลายทรงอุบัติขึ้นเป็นยุคๆ จนไม่สามารถ-นับยุคไหว ก็ไม่สามารถจะรู้ธรรมปฏิบัติธรรม ในตอน-หลังมากของธรรมได้ ธรรมที่จะทำให้รู้ชัดแจ้งได้ใช้เป็น-เกณฑ์โดยไม่ให้ผู้รู้ผู้ปฏิบัติขบถตนเองคืนนี้ ก็ปัจจุบันธรรม

ปัจจุบันจิตเท่านี้เดี๋ยวนี้เอง (ไม่ใช่เดี๋ยวนั้นเดี๋ยวโน้นหรอก เทวดาเทวบุตรเอ๋ย) ปรารภน้อยไม่พออธิบายปรารภ - หลายถูกกล่าวตู่ว่าอวดดี แต่ถ้าดีมีอยู่บ้างก็ยังดีกว่าอวดชั่วปลิ้นสดมภ์ฯลฯ

เมื่อเซียนไปบ้างก็เกิดบ้าปีติขึ้น เมื่อรู้เท่าบ้าแล้วบ้า-ก็ต้องหายไปพลันทันเวลา พระบรมศาสดาทรงกล่าวว่า ดูก่อนมาโรปาปิมะ ผู้ใจบาปจงขนขวายตถาคตให้น้อยเถิด-(เมื่อพระบรมศาสดาทรงรู้เท่ามารตลอดทั้งโคตรเชื้อและหน้าตาของมารแล้วมารก็หายไปในที่นั้น) อันผู้เซียนนี้ไม่-เท่าขี้เล็บของพระองค์แม้เพียงเมล็ดงาซีกเดียวเลย แต่ก็โสเป็นโสตายว่าเทียมใส่กายภายนอกหยาบ ๆ ถ้าขาขาดแขนขาดไปหมดแต่ยังไม่ตาย ก็จะไปด้วยขี้โครงเกาะ - พยายามเลื้อยไปเหมือนงูที่ไปด้วยอกตามหลังพระองค์-และอริย สาวกไม่ถอยหลัง ฯ)

๓๗ ยินดีในโลกทั้งบวงก็เท่ากับเป็นห่วงใยในการเกิดแก่เจ็บตายทั้งบวงอยู่ในตัวแล้ว ฯ ถ้าไม่ยินดีในโลกทั้งปวงก็ตรงกันข้าม ไฟกิเลสก็จะไม่ลุกลามพอมีน้ำจะดับขับไฟได้ ฯ

โสเป็นโสตาย

๑ ใจเป็นตัวสมมุติดั้งเดิมเป็นฝ่ายจิตสังขาร แล้วก็สามารถอาจหาญใส่ชื่อลือนามว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ยืนยันว่าของเหล่านี้เป็นบริวารสมบัติของเราอย่างจริงจังแท้ๆ แล้วก็ลงทุนลงแรงปรนนิบัติแบบโสเป็นโสตาย ค่ำไม่ได้ยืนคืนไม่ได้อยู่ ตา หู จมูก ลิ้น ถูกกล่าวตู่พร้อมทั้งกายด้วย แต่ก็ช่วยใจได้บ้างในเวลาดินน้ำไฟลมไม่วิการมากนัก เมื่อไหวติงไปมาไม่ได้แล้วก็ช่วยอะไรให้ใจไม่ได้เป็นอันขาด

และเมื่อถูกใส่ชื่อลือนามว่า ตา หู จมูก ลิ้น กายแล้ว ก็ไม่รับยินดีต่อใจและก็ไม่ปัด และก็ไม่อุเบกขาอุเบกขวางอะไรๆ ทั้งนั้น เมื่อเป็นดังนี้ใจจะรับตอบรับถามตนเองด้วยวิธีไหนล่ะ ตกลงใจก็จะจนมุมตนอยู่ดีๆ นี่เอง เพราะปัญหาทั้งหลายตนเองเป็นผู้ปลูกสร้างขึ้น จะปฏิเสธไปไหน ๆ ก็คงไม่มีประตูจะไปรอด ก็ต้องถอยหลังคืนมาหาตนอันเป็นต้นตอของเหตุ ผลของเหตุใดๆ ไม่ว่าทางดีไม่ว่าทางชั่วที่ตัวก่อขึ้น

ที่เรียกว่ากรรมใดใครก่อ ตนถามตนตอบตนวนเวียนอยู่ในอู่ของสังสารวัฏ วัฏฏจักร ก็ว่าอวิชชาก็เรียก จิตสังขารก็เอ่ย เอ่ยไม่เอ่ยมาก็มักจะหลงเงาและหยอกเงา -

ตนเองวนเวียนอยู่ไม่รู้จะจบสิ้นได้ แต่เมื่อสนใจไปๆ มาๆ ทวนหาเข้าตนคือใจๆ แล้ว ปัญญาก็เกิดขึ้นเป็นพี่เลี้ยง - นางนมของใจ ก็พอมีเวลาย้อนมาสอนตนคือใจๆ สอนใจได้

การหมายฟังตาหูจมูกลิ้นกายก็เบาใจไปเบาใจไปทีละเล็กทีละน้อยค่อยเป็นไปค่อยเป็นไปได้เรียบร้อยไปเป็นตอนตอน การนอนใจเหมือนแต่ก่อนก็ผ่อนเบาลง ใจก็กลายเป็นผู้ทรงศีลเป็นผู้ทรงธรรมไปในตัว ใจก็จะเห็นทั้งโทษทั้งคุณที่ตนก่อและสร้างขึ้น โดยไม่มีท่านผู้ใดมาแย่งสร้างทั้งเหตุต่างๆ ผลต่างๆ เป็นฝ่ายรับ แล้วจะรู้จักเลือกเหตุกรรมพืชที่ควรก่อและไม่ควรก่อที่ควรสร้างและไม่ควร - สร้าง ไม่สุ่มเดาคาดคะเนเพราะใจได้ประสบเหตุการณ์มาทั้งดีและชั่ว อันเป็นบทเรียนมาทดสอบอยู่ในตัว เป็นศาลไต่สวนเป็นศาลพิจารณาและเป็นศาลตัดสินอยู่ในตัวแล้ว - เป็นสันทิฏฐิโกลงไอชัดแจ้งด้วยใจเองตนเอง จะหายเพ่งโทษจะหายเพ่งคุณไปให้ ตา หู จมูก ลิ้น กายที่เขาไม่รู้อีโหน่อีเหน่อะไรกับใจ ใจก็ต้องสอนตนเองฟังตนเองไปจนถึงที่สุดทุกข์โดยชอบโดยด่วนในปัจจุบันใจเท่าๆ เน้อ เพราะใจอันเดียวเป็นโสดไม่มีเพื่อนเป็นไม่มีเพื่อนตายมารับประกันสุขทุกข์อุเบกขาให้เชียบ ใจจงปฏิบัติใจให้ไกลความหลง จงต่อสู้กับความหลงที่ทรงอยู่รอบเมืองใจให้ชนะไปโดยด่วน ใจไม่ปฏิบัติใจไปทางโลกุตตะระใจ ใจก็จะถูกแพ้ความหลงของใจ -

อยู่ไม่รู้จะจบสิ้นได้

สนิมใจก็คือกิเลส สนิมภายนอกก็ออกมาจากธาตุเหล็ก ธาตุดินก็ว่าเพราะเป็นของแข็ง ใจไม่ขัดเกลาสนิมออกจากตน-ก็ไม่รู้ว่าจะให้ของภายนอกอะไรๆ มาขัดสีให้ไม่มีหนทางเลยใจไม่ปฏิบัติใจ ๆ ก็ปล่อยให้สนิมใจคือกิเลสทรงมือิทธิพลมีอำนาจสูงขึ้นสูงขึ้นทวีบวกคูณพอกพูล พูนให้สูงขึ้นเหมือนพูน-ดินก็ว่า พูดไปไหนๆ ก็ใจเป็นผู้พูด เขียนไปไหนๆ ก็ใจเป็นผู้เขียน อ่านไปไหนๆ ก็ใจเป็นผู้อ่าน ฟังไปไหนก็ใจเป็นผู้ฟัง คนตายแล้ววิญญาณไม่ได้อยู่ที่ศพ พูดเขียนอ่านฟังไม่ได้ใจอัน-เดียวเที่ยวก่อคุณก่อโทษให้ตนเองแบบวนเวียน

เหตุนี้พระนิพพานธรรมจึงปล่อยวางใจข้ามไปเสีย ไม่มีท่านผู้ใดมายึดถือเอาใจเป็นตน ตนเป็นใจดังที่เคยหลงมา ก็จบปัญหาของใจไปในตัว แลก็ไม่กลัวว่าจะหลงใจ ทิ้งทั้งเหล็กทิ้งทั้ง-สนิมแล้ว เหล็กจะมาจากประตูใดสนิมจะมาจากประตูใดก็ต้องจบ-กันเหตุ ๆ ผล ๆ ของใจก็ดีว่าง ๆ เงียบๆ ของใจก็ดีก็ทรงมีอยู่ในตัวใจก็มิได้สำคัญว่าตนเป็นใจๆ เป็นต้นเหตุของใจพืชของใจกรรม-ของใจ ผลของเหตุผลของพืชผลของกรรมแห่งใจก็จบกัน แม้จะกลายเป็นอันละเอียดจนไม่มีท่านผู้ใดเข้าไปมั่นหมายสลายอุปาทานทั้งสิ้นทั้งผู้รู้ๆ และไม่รู้ก็ไม่มีอันใดเข้าไปเป็นเจ้าเป็นจอม สูญและไม่สูญก็ไม่มีใครเข้าไปเป็นเจ้าจอมว่า ฯ

สมมุติและวิมุติ

๏ ท่านผู้พ้นไปแล้วไม่ติดอยู่ในสมมุติและวิมุติ ไม่ติดอยู่ในสังขารและวิสังขาร พระนิพพานก็ว่าแต่ไม่สำคัญอยู่ในนิพพานอีก (อันตัวตนเราๆ เขาๆ ก็สลัดคืนอยู่ในตัวไม่ได้ใช้กิริยาสลัดเลย) ถ้าใช้กิริยาสลัดอยู่ก็เป็นเหตุเป็นกรรมเป็น วิบากผลของกรรมก็วนเวียนอยู่ทั้งเหตุและผลไม่จบ

บรรดานักปฏิบัติเป็นส่วนมากมักจะหลงสำคัญตัวว่าเป็นนั้นเป็นนี้เสมอๆ โดยมิรู้ตัวเพราะเหตุว่าสติปัญญายังอ่อน ไม่สามารถจะรู้เท่าทันความหลงของเจ้าตัวคือกิเลสอันละเอียดได้โดยง่าย ก็เลยกลายเป็นเจ้าทิฏฐิมานะอันละเอียดแฝงอยู่ (ญาณว่าเบื่อหน่ายคลายหลุดพ้นยังตอบตนไม่ได้ถนัดแจ่มแจ้งกระจ่าง บางคราวก็สงสัยว่าตนพ้นโดยสิ้นเชิงไปแล้วไม่เหลือ)

นักปฏิบัติควรระวังให้ดีตอนนี้ อย่ารีบฟิตตัวเป็นพระอรหันต์ปลอม เดี๋ยวจะขายหน้าในยามมรณภาพแล้วถูกเพลิงเผาเสร็จแล้วอัฐิธาตุ ไม่มีแปลก เป็นกระดูกธรรมดาแต่คงขาวบ้างเพราะอำนาจฌานและอำนาจวิปัสสนาภาวนา แต่ก็ยังดีกว่าไม่สนใจปฏิบัติธรรมเลยอักโขสำคัญตัวว่าเป็นพระอรหันต์ แต่เข้าใจผิดไม่เป็นโทษในทางพระวินัยเลย อย่าสำคัญดีกว่าจะเป็นอุปาทาน

พระอรหันต์แท้ๆ แล้วเป็นของหาได้ยากในโลก คำว่าโลกๆ

แล้วมันมีแต่สังขารและกองทุกข์ แต่ความจริงแล้วตนต้อง
ทำตนทำใจให้เป็นพระอรหันต์เสียก่อน จึงจะรู้รสชาติแท้ของ
พระอรหันต์ มินั้นแล้วจะหนักไปในทางคาดคะเนและเดา-
ด้นเป็นส่วนมาก ฯ

๓๘ ด้านกำลังปฏิบัติอยู่ที่ยังไม่หลุดพ้นโดยสิ้นเชิงในพระพุทธ
ศาสนา ต่างก็มักจะสำคัญว่าตนถูกตนดีกว่าเพื่อนทั้งนั้น
เป็นส่วนมากไม่ค่อยจะลงกันได้ภายในใจได้สนิทเป็นส่วน-
มาก นี่เป็นเพราะเหตุอะไรกันแน่หนอแล จงอธิบายให้สม
เหตุผลบ้างเถิด

๓๙ ตอบข้อสามสิบแปดนี้ มีหลายประเภทไม่สามารถจะพรรณนา
ให้ครบได้ ประเภทที่ทรงมานะถือตัวจัด ประเภทที่หลง
หลู่ดูหมิ่นประมาทและอิจฉาตาร้อนผูกโกรธไว้อวดหัวดื้อ
แข่งดีมายาสาไถยเหล่านี้ ก็มักจะไม่ลงคนลงธรรมแท้ไม่
ได้โดยง่าย ก็มักจะยืนยันแกมโทสะ และก็ขึ้นอยู่กับกิ-
เลสมากน้อยแต่ละรายของบุคคล (กิเลสมากก็ทรงมา
นะเก่าข้อนี้พรจัดมาก) ฯ

ธรรมชวนคิดฟิตปัญญา (ต่อ)

๔๐ ผู้พอใจพิจารณาอนิจจังทุกขังอนัตตาให้กลมกลืนกันเป็นเป้าอันเดียวกัน พร้อมกับลมออกเข้าอยู่ไม่ค่อยขาดสาย (ก็ต้องหายสงสัยในสรรพโลกทั้งปวงได้โดยแท้ไม่ยกตนข่ม) ผู้ที่จะมาหลอกลวงไปทางอื่น ด้วยการให้ทรัพย์สินทางวัตถุภายนอกเพื่อให้คลายความเลื่อมใสในมรรคผลนิพพานนั้นก็ดี เพื่อให้ลืมใจลืมธรรมลืมตนลืมตัวนั้นก็ดีย่อมเป็นไปไม่ได้เป็นอันขาด เพราะถึงธรรมะที่ทรงอำนาจในธรรมะแข็งแกร่งแล้ว ข้ามปุถุชนคนหนาไปคนละฟากฝั่งแล้ว ไม่ติดเบ็ดติดแห้วที่พรานเบ็ดพรานแห้วโปรยล่อไว้ (เขาเลื่อมใสพระพุทธศาสนาเขาทำเพื่อกุศลผลบุญนั้นขอยกไว้ไม่ใช่เขาล่อ) (เขาล่อในที่นี้หมายถึงเขาทดสอบดูว่าผู้ปฏิบัติธรรมผู้นี้จะเท็จจริงเพียงแค่ใด! ฯ

๔๑ การนอนใจในโลกทั้งปวงในทางพระวินัยและพระสูตร คือสูตรตา สูตรหู สูตรจมูก สูตรลิ้น สูตรกาย สูตรใจเป็นหัวหน้าสูตรในทางปรมัตถ์ และก็สูตรรูป สูตรนามอีก ที่เรียกว่ารูปเวทนาสัญญาสังขารวิญญาณ โลกภายนอกโลกรูปโลกเสียงโลกกลิ่นโลกรสโลกโผฏฐัพพะโลกธรรมารมณ์ ที่นี้โลกอดีตโลกอนาคตโลกปัจจุบัน แต่อาศัยโลกปัจจุบันธรรมะปัจจุบันจิตปัจจุบันธาตุปัจจุบัน อินทรีย์-

ปัจจุบัน เป็นตัวศีลสมาธิปัญญาปฏิบัติไปเป็นชั้นๆ จนจบกิจพระพุทธศาสนาตามสังฆจรรยา

ถ้าหากว่าหอนใจในโลกทั้งหลายที่เรียกว่าโลกภายในมีในตาเป็นต้น โลกภายนอกมีรูปเป็นต้น โลกอดีตโลกอนาคตโลกปัจจุบันก็ดี ถ้ายังไม่มีสัมมาวิมุตติสัมมาญาณะอัน-ถ่องแท้แน่นอนสิ้นเชิงแล้ว ยังหอนใจถือวิสาสะอยู่ (ก็ตกอยู่ในอู่หอนหลุมถ่านเพลิงหอนหลุมถ่านไฟเรานี่ๆนี้เอง) ๆ

๔๒ ผู้รู้เกิดดับเป็นไหม ตอบว่าเกิดดับเป็นละเอียดมาก จะว่าภพชาติอันละเอียดก็ได้ไม่ผิดเลย แต่......ก็ชี้หอยู่กับอ้ายกิเลสที่ไปยึดถือเอาเป็นเจ้าของ ถ้าไม่มีอ้ายกิเลสไปยึดถือเอาเป็นเจ้าของแล้ว จะกล่าวต่ว่าเป็นภพเป็น-ชาติอันละเอียดไม่ได้ ถ้าชี้นกล่าวตู่ก็กล่าวตู่แบบลำเอียงแต่จะฝืนไปโต้เถียงเกี่ยงงอนกับศาลปัจจัตตังแท้นั้นไม่ได้เรียกว่าสู้ข้อต่อครู เปรียบเหมือนช่างก่อสร้าง ถ้าตั้งเสาหย่อนดิ่งลงลูกดิ่งทานลมพัดได้ไม่ไหวไปมาจะเถียงดิ่งว่าไม่ตรงก็ไม่ได้อีก จะเถียงระดับน้ำในด้านต่ำทาง-ใดสูงทางไหนก็ไม่ได้อีก นี้หมายความว่าดิ่งและระดับน้ำสมบูรณ์ไม่วิบัติ และคำว่าปัตจัตตังก็หมายเอาปัตจัต-ตังจริงไม่ใช่ปัตจัตตังปลอม (ที่บัญญัติเอาตามกิเลสของเจ้าตัว) เป็นปัตจัตตังตามธรรมมาธิปไตยแท้ (เว้นอัตตา

ธิปไตยและโลกาธิปไตยเสียเพราะไม่สมบูรณ์ในธรรม)

๔๓ หันคืนมาปรารภเรื่องวัตถุปัจจัยสี่ ที่มีมาในทางที่ชอบ-และไม่ชอบ ที่มีมาในทางที่ชอบนั้น จะมีน้อยและมากก็-มอบให้เป็นวาสนาบารมีของพระพุทธศาสนาไปเสีย เมื่อได้มากก็จะไม่ ทนงตัวเมื่อได้น้อยก็จะไม่พลอยเสียใจ และความขี้หึงกัน และเย้ยหยันกันก็จะไม่มี (เป็นการรู้เท่ากิเลสไปในตัว)

ส่วนที่ได้มาทางที่ไม่ชอบนั้นก็มีนัยมาเอนกปริยาย พระบรมศาสดาอธิบายไว้ในพระวินัยบริบูรณ์แล้ว เอ้า ! พูดนิดหน่อยพอไม่เสียเที่ยว ผู้ขอเมื่อได้ก็เป็นที่พอใจของผู้ขอ แต่ไม่พอใจของผู้ถูกขอ ผู้ถูกขอเมื่อไม่ให้ก็ไม่เป็น-ที่พอใจของผู้ขอ (ผู้ทรงปัญญาย่อมไม่ขอเลย) ฯ (พระวินัยปิฎก) และก็มีวิธีต่าง ๆ ทางไม่เหมาะสมอีก พูดเลียบเคียงและ-โอภาสต่างๆนาๆสาระพัด ซองขาวซองเขียวใช้แผนจัดการจัดงานขึ้น ขายรูปเหรียญ เทียนไขดอกไม้ ผ้าไตรผืนเดียว-ขายวันยังค่ำ ผู้เขียนมีกิเลสมากตอนนี้ นึกคะนองอยากจะจับขว้างเข้าป่าต่อหน้าสังคม (แต่ก็ไม่กล้าเพราะกลัวเขาจะฆ่าตายคาสังคม) ถ้าจะกล่าวในเรื่องแสวงหาตัว ๒ ที่ไม่สมควรแก่สมณะยังมีอยู่อีกมากตั้งร้อยตั้งพันนัย เอวังก่อนแบบย่อๆพอสังเขป ถ้าเอายาวเหยียดหลาย ๆ เรื่องก็สมัยโลกจรวดและดาวเทียม อันตราย !

๔๔ พระธรรม คำสั่งและคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นคำสั่ง-
และคำสอนของสรรพ ไตรโลกา เปรียบเหมือนระดับน้ำและ-
ลูกดิ่ง ที่ช่างก่อสร้างจะเว้นไม่ได้ จะเรียนจบมาจากที่ใดๆ ก็
เว้นไม่ได้ เพราะไม่คอรัปชั่นไม่โอนเอียงไปกับพรรคใดๆรัก
ษาความจริงและเที่ยงตรงทรงไว้ชั่วนิรันดร อันคำสอนของ-
พระพุทธศาสนา สอนชาวโลกสอนอุบาสกอุบาสิกาผู้ครอง-
เรือนเพื่อมิให้ติดเพื่อนไปเสพอบายมุขทุกประเภทเพราะ
เป็นเหตุแห่งอลหม่านและฉิบหายวายวอด ฉิบหายทั้งด้าน
จิตใจและทรัพย์สินทั้งวัตถุอามิสและธรรมะ ไม่สามารถสูง
ส่งทรงทางดีเลย แต่อนิจจาเอ๋ย โลกเป็นส่วนมากแล้วเห็น-
กงจักรว่าเป็นดอกบัว เพราะตาปัญญามัวมองไม่เห็นโทษ -
เป็นมิจฉาชีพแท้ๆ แล้วยังเอาโยนไปสวมว่าเป็นทางดี ผู้ที่
รู้จักทางเจริญและทางเสื่อมก็ต้องเป็นผู้ทรงปัญญาญาณ-
ต้องอาจหาญเคารพรักปฏิบัติพระพุทธศาสนาไม่ประมาท ๆ

๔๕ ผู้ที่ลังเลสงสัยไม่มีเจตจำนงตรงธรรมเพื่อพ้นทุกข์โดยด่วน
ในปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมแท้แล้ว ก็มักจะคว้าเอาอดีต -
อนาคตมาสำคัญบัญญัติว่าเป็นปัจจุบันโดยไม่รู้ตัวอีกด้วย
ถ้าหากว่าท่านผู้ทรงปัญญาในฝ่ายวิปัสนามาบ้างแล้วและชำ-
นาญมาบ้าง ก็ย่อมมีข้ออ้างตนเองได้ว่าอดีตก็ตามอนาคต
ก็ตามปัจจุบันก็ตาม (ทรงอนัตตาธรรมอยู่ขาดตัวตาม-
เป็นจริงแล้ว) ไม่เป็นหน้าที่เจ้าตัวจะไปผูกปัญหาและวาง

แผนสร้างปัญหาเก็บของหนักขึ้นบนบ่าแบกอีกให้หลัง-รตตดแตก ฯ

๔๖ อันเวลานาทีแต่ละชาติน้อยหนักหนา เมื่อความตายเขามา-หาก็ชั่วพริบตาเดียวไม่ได้เกี่ยวกับการอุทธรณ์ใดๆได้เลยเวทมนต์และทรัพย์สินภายนอกจะพอกพูนสูงเท่าฟ้าก็อาศัยไถ่-ถอนไม่ได้อ่านแล้วพิจารณาแล้วน่าสลดสังเวชใจหรือไม่หนอ เกิดมาพบปะกับพระพุทธศาสนาเป็นโชคชะตาดวงดีเด่นเห็น-ประเสริฐ อย่าได้มีความเห็นผิดเลยเถิดไปว่าตนเป็นคนไร้-ทรัพย์สิน ศีลธรรมทรงมีอยู่ต้องมองดูหัวใจตน เราก็คน ท่านก็คนเต็มภูมิไม่เป็นบ้าใบ้เสียจริตผิดมนุษย์ จะบริสุทธิ์หรือไม่ก็ขุดค้นสนใจจริงจะอยู่นิ่งนอนใจไม่ทรงอำนวยผลเพื่อถึงคราวจวนเจียนจะเสียใจในภายหลังนั่งกอดเข่าเฝ้าสรรพทุกข์

๔๗ การไปการอยู่ของนักภาวนาแต่ว่ายังไม่พ้นกิเลสโดยสิ้นเชิง ต้องทรงเจตนาบรรเทิงว่า จะอยู่ที่ไหนๆไปที่ไหนไหนก็ตาม ไม่ได้ไปและอยู่เพื่อปัจจัยและอามิสภายนอกใดๆทั้งสิ้นเลยผูกขาดแล้ว จองขาดแล้วในดวงเจตนารมณ์ ไปก็ไปปฏิบัติเพื่อบวกคุณธรรมวินัยให้พ้นทุกข์ในโลกสงสาร อยู่ก็อยู่เพื่อปฏิบัติบวกคุณธรรมวินัยให้-พ้นทุกข์ในโลกสงสาร ถ้าทรงเจตนาถึงปานนั้นแล้วก็เป็นโลกุตตระเจตนา ถ้าไปก็เป็นมงคลแก่ใจก้าวหน้าสู่ธรรมวินัยสูงส่งตรงทางพระนิพพาน ถ้าอยู่ก็เป็น

มงคลแก่ใจก้าวหน้าสู่ธรรมวินัยสูงส่งตรงทางพระนิพพาน โดยแท้แลแต่หาได้ยาก ๆ

๔๘ โลกทั้งปวงคืออะไรกันแน่ ถ้าจะตอบในฝ่ายปัญญาชั้นสูงแท้ ๆ ก็คือผู้รู้ในอดีตผู้รู้ในอนาคตผู้รู้ในปัจจุบัน อันมีผู้เข้าไปยึดถือเอาเป็นเจ้าของเอาเป็นตัวตนจริง ๆ จัง ๆ นี้เอง อันทำให้เกิดเป็นตัวชาติตัวภพตัวอุปาทานตัวกรรมตัววิบาก อันละเอียดอ่อน ถ้าพระสติพระปัญญาญาณไม่แก่กล้า - แล้วก็ยากที่จะรู้เท่าทันเทียมถึงในขณะปัจจุบันโดยแท้ ๆ

๔๙ ผู้พ้นทุกข์ในสงสารโดยสิ้นเชิงแล้ว แต่ยังไม่สิ้นลมปราณ- จิตนั้นจะตั้งอยู่แบบไหน ตอบแบบอัตโนมัติว่า จะตั้ง - อยู่แบบใด ๆ ก็ไม่ลำบากเพราะจิตปราศจากโทษแล้ว ไม่มีการกลัวแพ้กลัวชนะกับสิ่งใด ๆ ในสรรพโลกทั้งปวง - เพราะการหวังคะแนนใด ๆ ไม่มีในขันธสันดานแล้ว งานอันเป็นปัญหาของเจ้าตัวเจ้าใจเจ้าธรรมก็ไม่มี จะสมมุติ- และวิมุติและปัญญัติ หรือไม่ก็ไม่มีพิษเคลือบแฝงอยู่เป็นธรรมชาติอันไม่กระเทือนอยู่ทรงตัวแล้ว ฯ

๕๐ ผู้รักสมาธิภาวนา และวิปัสนาภาวนาให้กลมกลืนกันในขณะเดียวโดยมิได้สับส่ายสงสัยคว้าหานั้นท่านเหล่านั้นรู้จักมรรคผลไปทางลัดแล้ว มีมหาจัตุรเป็นนายหน้ามีวิหารธรรมเป็นอารมณ์ ต้องการชมธรรมะชั้นสูงจูงใจพร้อมกับธรรมนำส่งตรงไปพระนิพพานไม่หวนใจหานเนิ่นช้าทรง

เวลามีคุณค่ามากในโลกุตตระระก้าวหน้าไม่ถอยหลัง เจตนาหยั่งถึงพระนิพพานเป็นแดนต้อ ฯ

๕๑ การปฏิบัติพระพุทธศาสนาถ้าเลือกกาลเลือกเวลาอยู่แล้ว - เรียกว่าไม่ชำนาญในขบวนของจิตที่พลิกใช้ในธรรมะ บรรดาท่านผู้ชำนาญในวะสีห้าไม่ทำท่าทำทางอันใดก็พลิกใจใช้ได้ไม่ลำบาก เพราะพระสติพระปัญญาย่อมจำนน ชำนาญในปัจจุบันธรรมอันไม่ง้อนแง่นงุ่มง่าม ฯ

๕๒ กรรมฐานแต่ละอย่าง แต่ละอย่างส่งต่อพระนิพพานได้ - ทั้งนั้น และก็ต้องขึ้นอยู่กับปัญญาสัมปยุต เพราะไม่ได้กล่าวตู่ว่ากรรมฐานนั้นนี้ต่ำสูง ต่ำหรือสูงขึ้นอยู่กับปัญญาเป็นนายหน้า ฯ

๕๓ ปฏิบัติพระพุทธศาสนาเด็ดเดี่ยว เป็นเครื่องเหนี่ยวใจของท่านผู้หวังพ้นทุกข์ในปัจจุบันชาตินี้ ฯ

๕๔ การปฏิบัติพระพุทธศาสนาพอเป็นนิสสัย เป็นเครื่องเหนี่ยวใจของท่านผู้ปัญญายังอ่อน ฯ

๕๕ ผู้ปฏิบัติเด็ดเดี่ยวย่อมพิจารณาเกี่ยวข้องกับไตรลักษณ์เห็นประจักษ์แจ้งติดต่ออยู่ในอู่ของสติปัญญา ไม่ได้สงสัยว่าโลกจะเป็นอื่นนอกจากนี้ไป ความเพลินในโลกสงสารก็ไม่มีอาการที่ลึก ก็รู้สึกตนเองเพ่งสลัดถอนความอาลัยทั้งปวงคืนกลืนหลงไว้ก็ใคร่ครวญคลาย ฯ

๕๖ การหน่ายโลกคือการหน่ายคลายหลง คลายแนมนรรจงมีพระ

ปัญญาเข้าเป็นนายหน้าแจ้งชัด ฯ

๕๗ ฟากกองนามรูปสรุปได้ว่าเป็นธาตุธรรมขันธ์ชั้นสูง ไม่ต้องจูง-วิญญาณว่าเราเขาสัตว์บุคคล ฯ

๕๘ เหตุผลจวนเพราะมีผู้เข้าไปสอดแทรกยึดถือ ถ้าลงบางอื่อแล้วก็ต้องปล่อยวางไปในตัว ฯ

๕๙ ไปพระนิพพานก็ต้องไม่ติดอยู่ในนิพเพลิน ย่อมเป็นธรรมทรงเจริญมีอยู่ตามธรรมชาติ ฯ

๖๐ ธรรมะย่อมเป็นเจ้าของธรรมะอยู่ในตัวแล้ว ไม่เป็นหน้าที่ของภายนอกจะมาปอกลอกยึดถือ ฯ

๖๑ สมมุติก็ต้องทรงสมมุติไว้ตามตัว วิมุติก็ต้องทรงวิมุติไว้ตามตัว ไม่เป็นหน้าที่อื่นๆ จะมาจุกจิก ฯ

๖๒ ยืนเดินนั่งนอนหลับตื่นนึกคิดรู้จิปาถะสาระพัดจัดเข้ากันได้ว่าธรรมะฝ่ายสังขาร พระนิพพานไม่ได้มายืนกรานรับผิดชอบด้วย ไม่ได้มาบอกสังขารว่าให้เป็นเมืองขึ้นไปส่งส่วยให้ช่วยการงานใด ๆ ฯ

๖๓ ยินดีในโลกทั้งปวงก็เท่ากับเป็นห่วงใยในการเกิดแก่เจ็บตาย-ทั้งปวงอยู่ในตัวแล้ว ฯ ถ้าไม่ยินดีในโลกทั้งปวงก็ตรงกันข้ามไฟกิเลสก็จะไม่ลุกลามพอมีน้ำจะดับขับไฟได้ ฯ

๖๔ พระนิพพานไม่ได้ทรงยืนกรานว่าอยู่ในโลกและนอกโลก ไม่สำคัญตัวว่าบริโภคสูญๆ สาหๆ อะไร ไม่สำคัญตัวว่าอยู่ไกลใกล้หยาบละเอียดประณีตอันใดๆ ทั้งสิ้น แต่ชาวโลกผู้ไม่รู้ก็-

วาดภาพไว้สำเหนียกในใจว่าคงจะเป็นอย่างนั้นคงจะเป็นอย่าง
นี้ อ้ายที่แท้ก็วาดภาพผิดทั้งนั้น ฯ

๖๕ ผู้ยินดีในพระนิพพาน เป็นมรรคผลเบื้องต้นของโลกุตตระ
เป็นเจตนาเบื้องต้น เป็นสมาทานอธิษฐานเบื้องต้นเป็นคิว
ของคิวเบื้องต้นของพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนาฝังลึกกว่า
แผ่นดิน ฯ

๖๖ ผู้ยินดีในพระนิพพานก็คือผู้สายตาปัญญาญาณยาวมอง -
เห็นฝั่งของความไม่หลงริบหรี่ ๆ แล้ว ข้ามปุถุชนคนหนา
ไม่ชั้นหนึ่งแล้ว ย่อมไม่นอนจมใจในวัฏฏสงสารแบบ --
กรนโกร๊ก ๆ เหมือนกาฬหค จะออกปากพูดหรือไม่พูดก็ดื่ม
ดูดไว้ในใจขอจงทรงธรรม ฯ

๖๗ ย้อนมาปรารภเรื่องต้นไว้ในระดับศีลห้า และก็รวมลงมาเป็น
ศีลตัวเดียว เมื่อไม่ล่วงละเมิดแล้วทั้งห้าข้อก็ย่อลงมาหัว-
ใจเป็นศีลตัวเดียว ตั้งมั่นอยู่ในตัวเดียวเรียกสมาธิก็ได้
รอบคอบอยู่ในตัวเดียวเรียกว่าปัญญาก็ได้ จะว่าศีลอบรม-
สมาธิปัญญาก็ถูก จะว่าสมาธิอบรมศีลและปัญญาก็ถูก จะว่า
ปัญญาอบรมสมาธิและศีลก็ถูก เชือกสามเกลียวเกี่ยวโยง-
ทรงความมั่นคงบรรจงไว้ที่แห่งเดียวอาศรัยอัญญะมัญญะกัน
และกันทันเวลา ฯ

๖๘ อดีตอนาคตปัจจุบันเป็นสังขารธรรมตามธรรมชาติทรงตัว
ฝ่ายสังขารแล้ว แม้จะมีการเกิดดับอยู่ในตัวแบบไม่รู้

ตัวก็ตาม ก็ทรงสังขารธรรมอยู่ตามเคยเพราะพระนิพพาน
ไม่ได้มาเป็นมิตรและศัตรูและสังสรรค์กับธรรมสามกาลนี้แต่-
ประการใด ถ้าปัจจุบันเป็นผู้เดินถูกไปในทางโลกุตตระ ก็เป็น
มรรคเป็นผลไปในตัวแต่ละชั้นแต่ละชั้นจนถึงอรหัตตผล -
แต่อรหัตตผล นั้นไม่ได้เชื่อมกับเหตุกับมรรคกับกรรมกับ-
พืชเสียแล้ว เป็นผลขาดตอนไม่ได้ยังมาจากใดๆ ทั้งสิ้น
(ทรงอิสระเอกราช)

๖๙ อดีตเวียนมาเป็นอนาคตเวียนมาเป็นปัจจุบันวนอยู่ไม่จบ-
สิ้นใช่ไหม ? ตอบว่าในธรรมะชั้นลึกซึ้งแล้วไม่ใช่ดอก-
อดีตก็ล่วงไปเสมอๆ ไม่ขาดวรรคตอน อนาคตก็ข้างหน้า
ตะพึดไม่ขาดวรรคตอน ปัจจุบันก็ทรงอยู่ตามหน้าที่ไม่
ขาดวรรคตอน เพราะเป็นธรรมคนละหน้าที่ และก็เป็น
ธรรมคนละรสละชาติด้วย เพราะอนาคตมีแต่บัญชีไม่
มีตัวเงินใช้เลย อดีตก็เงินจ่ายไปแล้ว มีแต่บัญชี (ปัจ
จุบันมีทั้งบัญชีมีทั้งตัวเงิน) พระนิพพานมิได้มาติดอยู่
ในอดีตอนาคตและปัจจุบันอะไรอะไรให้คล้ายกับคนคุม-
นักโทษ เพราะจบ เกษียณในงานที่จะเฝ้าที่จะรักษา -
แล้ว กิจธุระในอดีตอนาคตปัจจุบันไม่มี, ถามเน้นต่อ
ไปว่า ถ้าอย่างนั้นพระนิพพานก็ต้องสูญซิ, ตอบว่า
สูญหรือไม่สูญ รสชาติของพระนิพพานแท้ก็ไม่ได้มายืน
ยันรับหรือปัดหรือปฏิเสธใดๆ กับใครๆ ทั้งสิ้น, ถาม-

กระหน่ำต่อไปว่า ถ้าอย่างนั้นก็อุเบกขาซิ, ตอบว่า พระนิพพานมิใช่เป็นเปรตจะมาเฝ้าอุเบกขาอุเบกขวางอะไรอีก - ดอก ๆ

๗๐ ถ้าสำคัญตัวอยู่ในขณะจิตใด ขณะจิตนั้นแหละคือชาติภพอุปาทานกรรมและผลของกรรมอันละเอียดอวิชชาก็ว่า โมหะจิตก็เรียก ลูกโซ่เกี่ยวข้องกันก็เรียก วัฏฏจักรก็ว่าถ้าว่าถูกว่าวันยังค่ำก็ถูกวันยังค่ำ ถ้าว่าผิดว่าวันยังค่ำก็ผิดวันยังค่ำ และการว่าและไม่ว่ามันก็ไม่สำคัญอีกเพราะมันเป็นหลังฉากของความจริง ความจริงแล้วไม่ขึ้นอยู่กับว่าหรือไม่ว่า ตรงกับคำว่าถ้าไม่ว่าอีกก็จริงอีกและเฉยอยู่ก็จริงอีก อา? เขียนหนังสือตัวอ้วนและห่างเพราะขณะที่เขียนข้อนี้ไม่ได้ใส่แว่นตา เห็นพอตะคุ่ม ๆ ๆ

๗๑ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายมากกว่าอสงไขย ๆ พระองค์มาตรัสรู้ธรรมะอันเดียวกันไม่แปลกกันเลย เพราะธรรมเป็นของไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของชาวโลกลักลั่นๆ พระองค์เจ้าทั้งหลายเหล่านั้นจึงยืนยันเคารพธรรมเสมอภาคกันเป็นระเบียบตายตัวไม่กระด้างไม่กระเดื่องไม่สงสัยแคลงคลาง กฎของธรรมต่างกับกฎของชาวโลกมาก คราวใดยุคใดชาวโลกเอาธรรมะของพระพุทธศาสนาตั้งกฎไว้ที่ดวงใจตนแต่ละท่านแต่ละคน มียางอายและกลัวต่อบาปเท่าที่ควรบ้างแล้ว คราวนั้นยุค-

นั้น เวรๆ ภัยๆ ก็น้อยลดลงจากหัวใจแต่ละท่านความ-
อลหม่านทุกมุมโลกก็ลดถอย ถ้าตรงกันข้ามแล้วก็เป็น
ไฟลามเข้าเผาหัวใจแต่ละรายในทางบวกคูณทวี แต่ชะตา
กรรมและวาสนาของโลกก็หากขึ้น ๆ ลง ๆ กันอยู่แบบนี้
เป็นยุค ๆ ไม่มีท่านผู้ใดจะมาเอ่ยปากตัดสินให้ชาวโลกได้-
โดยเด็ดขาด ก็เป็นหน้าที่กรรมและผลของกรรมอันประ
จำใจสัตว์โลกทรงนั่งบรรลังก์เป็นบำเหน็จเป็นบำนาญวน
เวียนอยู่ในอู่ของกองทุกข์ เมื่อเจ้าตัวแต่ละรายไม่เห็นคุณ
ไม่เห็นโทษเองในตอนนั้น ๆ นี้ ๆ แล้ว ก็ย่อมเป็นของปิด-
บังไม่ชัดแจ้งเป็นอิสระได้ นั้นปัจจัตตังและสันทิฏฐิ-
โกจึงเป็นธรรมใหญ่โตเฉพาะโลกตตระระนักปราชญ์ สา
มัญชนไม่สามารถจะรู้ได้และปฏิบัติได้โดยง่าย พระพุทธ-
ศาสนาจึงเป็นธรรมะขั้นสูงกว่าสากลศาสนาใด ๆ ทั้งสิ้น
(ไม่ว่าไม่เชียนอีกก็จริงอีกตามธรรมชาติ ๆ)

๗๒ การท่องเที่ยวแห่งการนึกคิดก็คือ นามธรรมนามธาตุนามขันธ์
นามโลกนามสังขารนามทุกข์ มีความหมายอันเดียวกันส่วน
กิเลสสัมปยุต ที่แฝงเข้าไปยึดถือเอาเป็นเจ้าของ เป็นฝ่าย
สอนให้รู้ทันก่อนมาก ถ้ารู้ทันหลังมากก็เรียกว่ารักษาแผล
หรือเรียกว่าตามรอยเย็นของธรรมะฝ่ายอดีต แต่ก็ยังดี-
กว่าไม่รู้ตัวเสียเลย (นี้หมายความว่าท่านผู้ยังไม่หลุดพ้น
โดยสิ้นเชิง) ท่านผู้หลุดพ้นโดยสิ้นเชิงแล้วไม่ได้มีปัญหา

แก่เจ้าตัวเจ้าใจเจ้าธรรมอันใดเลย ฯ

๗๓ ความนึกคิดของ เจตสิกธรรมฝ่ายจิตตสังขาร เกิด
เร็วแปรปรวนเร็วดับเร็วนัก แล้วก็จงรู้ตามเป็นจริง-
ฝ่ายปรมัตถ์ คือไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่บุคคลตัวตนเราเขา-
เรียกว่ารู้ตามเป็นจริงในฝ่ายปรมัตถ์ไม่ต้องเอามาขัดแย้ง
กันกับสมมุติ ถ้าเอามาขัดแย้งกับสมมุติแล้ว ก็-
เท่ากับว่าไม่รู้สมมุติ และก็ไม่รู้ปรมัตถ์อีกด้วย -
(กลายเป็นเจ้าทิฏฐิมานะเพิ่มกิเลส)

๗๔ นิมิตทั้งหลายมีอยู่สองประเภท ประเภทที่ทรงเป็น
รูปมีดินน้ำไฟลมที่ประชุมกันเป็นรูป คือร่างกายมี
มนุษย์เทวดามารพรหม และสัตว์ที่มีวิญญาณครอง
สิ่งไม่ต้องปฏิเสธหรอก ส่วนนี้ตานอกพอเห็นได้
ส่วนนิมิตภายในเล่าที่เรียกว่านาม นามังแปลว่าชื่อ-
ของนาม มีเวทนาความเสวยอารมณ์สุขทุกข์อุเบกขา
โสมนัสโทมนัสเป็นต้น เป็นหน้าที่ของสติปัญญาอันพอ
จะสังเกตุและมองได้ตามอิสระของผู้ชอบสำเหนียกปฏิ
บัติ จะคัดค้านก็ไม่ได้อีก สิ่งเหล่านี้ย่อมใต้อำนาจ
ของสัจจะธรรมฝ่ายไตรลักษณ์ จะเอามาเป็นเครื่อง-
ยืนยันเอาเป็นเอาตายว่าเป็นฝ่ายบริสุทธิ์ก็ย่อมเป็นไป
ไม่ได้ เว้นแต่ทรงญาณอันหน่ายอันคลายหลุดพ้น
จากความหลงของเจ้าตัวไปไม่ติกลับไม่ยกคืน จึ่ง

จะเอาเป็นประมาณได้ การสอนให้พิจารณามาก ๆ ติดต่ออยู่ไม่ขาดสายเพื่อให้ความหน่ายปรากฏเป็นสันทิฏฐิโก แจ้งชัด จึงจะได้สงใจด้วยตนเอง ไม่ต้องหาพรรคภายนอกเพื่อคะแนนเสียงเหมือนชาวโลกนิยมกันอันใดเลย จะเรียกว่าใจเป็นพยานใจก็ได้ไม่ผิดเลย จะว่าธรรมอันสมดุลย์ด้วยพระปัญญาญาณให้การสิ้นสวนเจ้าตัวเองก็ได้ไม่ผิดอีกเลยก็ได้ ฯ

๗๕ การประพฤติพรหมจรรย์ไม่มุ่งปัจจัยสี่เป็นเจ้าเจตนาเด่นชัดเฉพาะส่วนตัวส่วนใจไม่มีกลมายาสาไถยนี้การปฏิบัติก็ไม่มีปัญหาจะแซงเจ้าตัวมาก และก็จะก้าวหน้าไปบวกคุณทวีให้สติปัญญาสูงส่งตรงไปไม่แวะไม่ยั้งไม่ลังเลไม่สงสัย เดินทางใจได้ไม่สุ่มเดา ฯ

ด้วยเดชพระพุทธศาสนา พวกเราทั้งหลายอย่าได้นอนใจในวัฏสงสารเลย จงรีบหลุดรีบพ้นตามคำสั่งของพระบรมศาสดาที่ว่า *"เมื่อพวกเธอทั้งหลายยังไม่มีญาณว่าพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง พวกเธออย่าได้นอนใจนะ"* คล้ายๆ กับว่า ไฟไหม้หัวพวกเธออยู่ พรุ่งนี้พวกเธอจึงจะดับมันก็ไม่ถูก พวกเธอจะเสียใจในภายหลัง ดังนี้เป็นต้น

ธรรมอันนี้ท่านแสดงไว้ในธรรมหมวด ๑๐ แล้วให้เพิ่มอีกเป็นข้อ ๑๑ ให้พิจารณาว่า **ธรรมอันนี้ไม่ควรเนิ่นช้าเน้อ**

พระหล้า เขมปตฺโต

หนังสืออ้างอิง

พระหล้า เขมปตฺโต, ชีวประวัติ พระหล้า เขมปตฺโต, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, ๒๕๓๙, บริษัท ศิลป์สยามบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด.

หลวงปู่หล้า เขมปตฺโต, ธรรมคำสอนของหลวงปู่หล้า เขมปตฺโต, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, กันยายน ๒๕๓๖, บริษัท ศิลป์สยามการพิมพ์ จำกัด.

คำแผ่กุศลแก่สรรพสัตว์

ณ วัดป่าอัมพโรปัญญาวนาราม
ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อมฺพรมหาเถร)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ตำบลคลองกิ่ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
วันศุกร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดิถีขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑

ขอบุญกุศลจริยา อันข้าพเจ้าทั้งหลายได้บำเพ็ญด้วยดีแล้ว ทางกาย วาจา และใจ กล่าวโดยจำเพาะคือ การสร้างอารามถวายแด่สงฆ์จตุรทิศ อุทิศไว้ในพระบวรพุทธศาสนา อารามนั้นมีนามว่า วัดป่าอัมพโรปัญญาวนาราม ประกอบด้วยปูชนียวัตถุ และเสนาสนะต่างๆ กล่าวคือพระพุทธปฏิมาปางนาคปรก พระพุทธปฏิมาปางสมาธิ ศาลาที่ประชุม อาคารพิพิธภัณฑ์ที่ประมวลธรรมโอวาทของพระสุปฏิปันโน ถนนลาดยางกว้าง ๙ เมตร ยาว ๘๐๐ เมตร อ่างเก็บน้ำสาธารณทาน กำแพงรอบพื้นที่ยาว ๒,๘๐๐ เมตร สูง ๓ เมตร ตลอดทั้งบุญกิริยาแห่งการบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ด้วยน้ำใจศรัทธาเลื่อมใสมั่นคงในพระรัตนตรัย ดั่งนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งสัจจาธิษฐาน แผ่กุศลไปไม่มีประมาณ ขอถวายเป็นพระราชกุศลสนองพระเดชพระคุณ สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ และเป็นกุศลสนองคุณท่านผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและพระพุทธศาสนา เป็นปฐม

อนึ่ง ขอสรรพสัตว์ทั้งหลาย ไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ, จงมีส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้ทำในบัดนี้, และแห่งบุญอื่นที่ได้ทำไว้ก่อนแล้ว, คือจะเป็นสัตว์เหล่าใด, ซึ่งเป็นที่รักใคร่และมีบุญคุณ เช่นมารดาบิดาของข้าพเจ้า เป็นต้นก็ดี ที่ข้าพเจ้าเห็นแล้วหรือไม่ได้เห็นก็ดี, สัตว์เหล่าอื่นที่เป็นกลางๆ หรือเป็นคู่เวรกันก็ดี, สัตว์ทั้งหลายตั้งอยู่ในโลก, อยู่ในภูมิทั้ง ๓, อยู่ในกำเนิดทั้ง ๔, มีขันธ์ ๕ ขันธ์, มีขันธ์ขันธ์เดียว, มีขันธ์ ๔ ขันธ์, กำลังท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ก็ดี, สัตว์เหล่าใดรู้ส่วนบุญที่ข้าพเจ้าแผ่ให้แล้ว, สัตว์เหล่านั้นจงอนุโมทนาเองเถิด, ส่วนสัตว์เหล่าใดยังไม่รู้ส่วนบุญนี้, ขอเทวดาทั้งหลายจงบอกสัตว์เหล่านั้นให้รู้

เพราะเหตุที่ได้อนุโมทนาส่วนบุญที่ข้าพเจ้าแผ่ให้แล้ว, สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง, จงเป็นผู้ไม่มีเวร, อยู่เป็นสุขทุกเมื่อ, จงถึงบทอันเกษมกล่าวคือพระนิพพาน, ความปรารถนาที่ดีงามของสัตว์เหล่านั้น จงสำเร็จเถิด, สาธุ สาธุ สาธุ